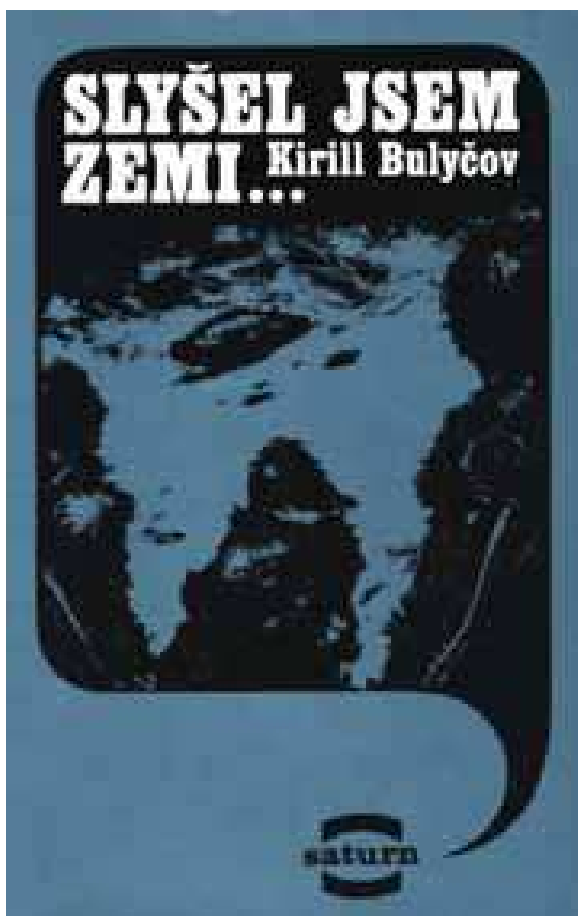

SLYŠEL JSEM ZEMI...

Kirill Bulyčov

(1)

V domě bylo vlhko, všelijaké mušky se míhaly kolem svítilny, která už dávno neměla svítit, matka ji zřejmě zapoměla zhasnout, venku navíc prší, je tam šero, skoro tma. Oleg se povaloval na palandě. V noci hlídal, byl unavený. Zaháněl šakaly, kteří dotírali až ke stodole, moc nescházelo a roztrhali ho. V těle mu seděla prázdnota a lhostejnost, třebaže od toho očekával spíš vzrušení nebo dokonce strach. Pravděpodobnost, jestli se vůbec vrátí, byla jedna ku jedné. Nebo snad to bylo čtyři k šesti? Nějaká zákonitost tu přece musela být, kdyby ji člověk aspoň znal, takhle si připadá nesmírně hloupě, jako když pořád vynalézá bicykl. Ostatně už tolikrát se chtěl Stařešiny zeptat, co je to bicykl. Je to paradoxní. Bicykl ještě nesestrojili, avšak Stařešina jim to neustále vyčítá, i když se nezamýšlí nad smyslem této věty.

V kuchyni zakašlala matka. Tak tedy přece jenom je doma. A Oleg si myslel, že šla na houby.

„Cože jsi doma?“ zeptal se.

„Už nespíš? Dám ti polívku, ohřála jsem ji.“

„A kdo šel na houby?“

„Mariana s Dickem.“

„Víc nikdo?“

„Možná že se k nim přidal ještě někdo z dětí.“

Taky ho mohli probudit a vzít ho s sebou. Mariana mu nic neslibovala, ale bylo by přirozené, kdyby mu řekla, aby šel s nimi.

„Nemám na jídlo chuť.“

„Moc dlouho jsi spal,“ řekla matka. „Jestli nepřestane pršet, tak do mrazů nedozrají okurky. Všechno zplesniví.“

Matka vstoupila do místnosti, rukou rozehnala mušky a sfoukla světlo. Oleg se zadíval na strop. Žlutá plísňová skvrna se zvětšila a změnila svůj tvar. Ještě včera se podobala Thomasovi z profilu, velký, ostrý nos, který mu však dneska natekl, jako kdyby ho píchla vos a navíc mu na čele narostl roh. Ted' už se ta plísňová kresba Thomasovi vůbec nepodobala. Ostatně Dicka les nezajímá. Proč by takový člověk měl sbírat houby? Je to lovec, člověk ze stepi, jak to aspoň o sobě pořád říkal. Třeba mu ale Mariana řekla sama.

„Je tu spousta mušek,“ řekla matka. „V lese jim je asi zima.“

„To sis našla ty právě k litování.“

Dům byl rozdělen na dvě poloviny, v té druhé bydlel Stařešina a Durovova dvojčata. Stařešina si je vzal k sobě, když ti nejstarší lidé zemřeli. Dvojčata byla pořád nemocná — sotva se jedno uzdraví, začne druhé, a navíc stále plakala. Nebýt toho jejich věčného nočního pláče, nikdy by Oleg nechodil v noci hlídat. Pořád bylo slyšet ten jejich dvojhlasý pláč, když se probudila hlady. Nesrozumitelná, vzdálená, jako závan větru běžná Stařešinova samomluva ustala a hned na to zasténala lavice. To znamená, že Stařešina šel do kuchyně, v té chvíli začali hlučet mrňousové, jeho žáci.

„Kampak bys tam chodil?“ řekla matka. „Vždyť tam nedojdete! Kdybyste se aspoň ve zdraví vrátili!“

Teď se matka rozpláče. V poslední době pláče příliš často. I v noci. Povídá si, převrací se, pak začne tiše vzlykat, jenže člověk to pozná podle toho, že popotahuje. Pak si začne šeptat, jako kdyby chtěla někoho přesvědčit: „Už nemůžu, už dál nemůžu! To ať už radši umřu...“ Když ji Oleg slyší, ani se nepohne, protože by mu bylo trapné prozradit, že nespí, stydí se, jako kdyby viděl něco, co se vidět nemá. Styděl se přiznat, že mu matky není líto. Pláče pro něco, co pro Olega neexistuje. Pláče pro kraje, které nemůže vidět, pro lidi, kteří tu nejsou. Oleg si matku jinak nepamatuje, zná ji jenom takovou, jaká je dnes. Vyhublá, šlachovitá žena, rovné vlasy stejné barvy svázané dozadu do stále se uvolňujícího drdolu jí padají v těžkých pramenech do obličeje, matka do nich stále fouká, aby je z tváře odstranila. Červený obličej má samý dolíček od šáteru, pod očima tmavé váčky, oči příliš světlé barvy, jako kdyby jí vyrudly. Matka sedí u stolu, před sebou ruce s tvrdými dlaněmi samý mozol obrácenými nahoru. No tak prosím tě neplač. Že teď vyloví fotografii? Jistě, přitáhla si krabičku, otvírá ji. A vyndává fotografii.

Za zdí Stařešina domlouvá dvojčatům, aby se najedla. Dvojčata fňukají. Žáci hlučí, pomáhají Stařešinovi krmit malé děti. Jako kdyby to byl ten nejvšednější den, jako kdyby se nikdy nic nemělo stát. Co ještě ti dva ale dělají v lese? Je skoro poledne a po obědě by měli vyrazit. Už by měli být tedy zpátky. Copak se toho s lidmi v lese může stát málo?

Matka si prohlíží fotografii. Je na ní s otcem. Oleg ten snímek viděl už tisíckrát a pokoušel se najít nějaký společný rys s otcem. Nepodařilo se mu to však. Otec byl blondák s kudrnatými vlasy, plnými rty,

rozpůlenou bradou, na fotografii se naklání dopředu. Usmívá se. Vždycky se usmíval. Matka o něm aspoň říká, že se usmíval vždycky. Matce je Oleg podobný víc. Ne té dnešní matce, ale té, co je na fotografii spolu s otcem. Rovné černé vlasy a bledé rty. Široké obočí vypínající se ve strmých obloucích, pod nimi výrazně modré oči. A bílá pokožka, nesmírně bílá plet' s výrazným ruměncem. Oleg taky hned zčervená. Má tenké rty a černé rovné vlasy jako matka na fotografii. Rodiče stojí vedle sebe, jsou mladí a velice veselí. A plní života. Otec je v uniformě, matka v šatech bez ramínek. Říká se tomu sarafán. Tehdy Oleg ještě nebyl na světě. Před dvaceti lety se Oleg ještě nenarodil. Ale před patnácti lety už žil.

„Mami,“ řekl Oleg, „tak už toho nech, nemá to smysl.“

„Já tě nikam nepustím,“ řekla matka. „Nepustím a dost. Jen přes mou mrtvolu.“

„Mami,“ řekl znovu Oleg a usedl na palandu. „To by už stačilo, ne? Raději si vezmu trochu polévky.“

„Je v kuchyni,“ řekla matka. „Ještě nevystydla.“

Měla mokré oči. Přece jenom plakala, jako kdyby Olega předem pohřbívala. I když je také možné, že plakala pro otce. Tahle fotografie pro ni znamenala živého člověka. Na otce si Oleg vůbec nepamatoval, i když se o to pokoušel. Vstal a odešel do kuchyně. Byl tam Stařešina. Podpaloval v kamnech.

„Pomůžu vám,“ řekl Oleg. „Chcete ohřát vodu?“

„Ano,“ řekl Stařešina. „Děkuju. Zrovna totiž učím. Potom ale za mnou zajdi.“

(2)

Mariana nasbírala plný pytel hub. Měla štěstí. Museli však kvůli tomu jít daleko, až k soutěsce. S Olegem by se nikdy neodvážila až sem, s Dickem ale byla klidná. To proto, že i on byl klidný. Všude. Dokonce i v lese. I když měl raději step. Byl to lovec, jako kdyby se jím už narodil. I když se narodil dřív, než postavili osadu.

„Jsi v lese jako doma,“ řekl Dick.

Řekl to hodně nahlas. Šel před ní a trochu stranou. Kožená bunda s chlupy obrácenými ven na něm seděla jako ulitá. Sám si ji ušil. Málo-

která z žen ve vesnici by něco takového dokázala. Mariana aspoň tedy ne.

Byl tu řídký les, takový pokroucený, stromy vyrostly jen o něco výše, než to dokázal sám člověk, a hned skláněly své skromné koruny, jako kdyby se bály vyniknout nad své sousedy. A dělaly dobře. Zimní vítr dokáže ulomit špičku stromu raz dva. Z jehličí odkapávala voda. Byl to déšť, studený déšť, Marianě navíc úplně zdřevěněla ruka, ve které nesla pytel s houbami. Přendala si pytel do druhé ruky. Houby se v pytli pohnuly a zavrzaly. Ruka ji bolela. Vrazila si do dlaně třísku, když vyhrabávala u soutěsky houby. Dick jí třísku okamžitě vytáhl, aby nedostala otravu krve. Kdo mohl tušit, co to bylo za dřevo. Ještě si lokla z lahvičky hořké tekutiny proti otravě, kterou stále nosila na krku.

U bělavých tlustých kluzkých kořenů jedné z borovic Mariana upozorovala fialovou skvrnku.

„Počkej, Dicku,“ řekla. „Tenhle květ jsem ještě nikdy neviděla.“

„Nešlo by to bez toho?“ zeptal se Dick. „Už je nejvyšší vrátit se. Něco se mi tu nezdá.“

Dick dokázal svým šestým smyslem předvídat nepříjemnosti. Bylo dobře ho vždycky poslechnout.

„Jenom chvíli,“ řekla Mariana a rozběhla se ke stromu. Pórovitá měkká namodralá kůra borovice trochu pulsovala, čerpala vodu, kořeny se jí chvěly, jak se přesunovaly a vypouštěly falešné kořeny, aby jim neunikla jediná kapka deště. Byl to kvítek. Dočista obyčejný kvítek, fialka. Měla jenom hustší květ a byla o něco větší než obyčejné fialky, které rostly u vesničky. I trny měla delší. Mariana rychle vytrhla fialku, aby se nestačila uchytit kořeny za borovici a vzápětí ji měla už v pytli s houbami, které se tam začaly hemžit a vrzat tak, že se Mariana dokonce rozesmála. Pak najednou zaslechla Dickův výkřik:

„K zemi!“

Rychle zareagovala, skočila kupředu, padla k zemi a přitiskla se k teplé pulsující kůře borovice. Trochu se však opozdila. Obličej jí jen hořel, jako kdyby jí na něj někdo vylil vařící vodu.

„Oči,“ křičel Dick. „Máš v pořádku oči?“

Chytil Marianu za ramena, posadil ji a odtrhl jí prsty, kterými bolestí křečovitě svírala kořeny stromu.

„Neotvírej oči,“ přikázal jí, rychle jí začal vytahovat z obličej drobné tenké jehličky. Rozzlobeně jí domlouval: „Huso hloupá, tebe člověk nemůže do lesa pouštět. Musíš mě poslouchat. Bolí to, co?“

„Bolí.“

Najednou do Mariany prudce strčil a povalil ji na kořeny.

„To bolí!“

„Proletěl tu ještě jeden,“ řekl a vstal. „Pak se podíváš. Rozpadl se mi na rameni.“

Ještě další dvě kuličky šáteru přeletěly kolem nich snad ve třech metrech. Semena spletená z tvrdých jehliček lehkých jako vzduch, protože byla uvnitř dutá, budou létat tak dlouho, dokud náhodně nenarazí na strom nebo dokud je závan větru nezanese na skálu. Milión takových kuliček neplodně zhyne, jenom jedna jediná nalezne svého medvěda, svými jehličkami se uchytí za teplou kůži a z jehliček vypučí mladé výhonky. Tyto kuličky jsou nesmírně nebezpečné, a když dozrávají, musí být člověk v lese opatrný, jinak mu zůstane nadosmrti památka.

„To nic není,“ řekl Dick. „Žádnou jehličku tam už nemáš. A do očí se ti to nedostalo. Nejdůležitější je, že se ti to nedostalo do očí.“

„Mám tam hodně ran?“ zeptala se Mariana tiše.

„Však ono ti to krásy neubere,“ řekl Dick. „Teď rychle domů, aby ti to Egle namazala tukem. Jinak by se ti to podebralo.“

„Ano, jistě,“ řekla Mariana a přejela si rukou po tváři. Dick si toho všiml a uhodil ji přes ruku.

„Houby jsi měla v ruce, ten květ jsi trhala. Zbláznila ses? Ještě si do toho zanešeš nějakou infekci.“

Houbám se zatím podařilo uniknout z pytle a začaly se plazit mezi kořeny, některé se už dokonce stačily napůl zahrabat. Dick je pomáhal Marianě sesbírat, když už odmítla jít domů bez hub. Tu fialku ale nakonec nenašli. Pak předal Dick Marianě pytel, byl lehký a sám chtěl mít ruce zcela volné. V lese rozhodují okamžiky a lovec musí mít ruce neustále volné.

„Podívej se na mě,“ řekla Mariana, když si od něho brala pytel. Její prochladlá štíhlá drsná dlaň s olámanými nehty na chvíli zůstala ležet na Dickově ruce. „Vypadám strašně, vid’?“

„Nic to není,“ řekl Dick. „Všichni mají podřobaný obličej. Já taky. A jsem snad ošklivý? To je tetování našeho kmene.“

„Tetování?“

„Už jsi zapomněla? Stařešina nás v dějepise učil, že divoké kmeny se tak zdobily. Bylo to něco jako vyznamenání. To ale ty nemůžeš pochopit. Nikdy jsi neposlouchala a dívala ses oknem ven.“

„To přece byli ale divoši,“ řekla Mariana. „A mě to bolí.“

„My jsme taky divoši.“

Dick už šel před ní. Neohlížel se. Mariana ale věděla, že všechno slyší. Má sluch jako pravý lovec. Překročila šedivý stvol dravé liány.

„Bude tě to pak svědit, nebudeš moct spát. Nejdůležitější je nerozškrábat si to. Pak to nebude vůbec vidět. Jenomže si to rozškrábe každý.“

„Já si to škrábat nebudu,“ řekla Mariana.

„Ve spánku na to zapomeň a poškrábeš se taky.“

Pršelo stále silněji, vlasy jako kdyby jí někdo přilepil ke hlavě, kapky jí stékaly z řas, špatně viděla na cestu, ale studená voda dělala obličejům dobře. Napadlo ji, že budou muset Dicka ostříhat, protože měl vlasy až na ramena a překážely mu. To není dobré, když bydlí sám. Všichni bydlí pohromadě, jenom on je sám od té doby, kdy mu zemřel otec. Už si na to zvykl.

„Tobě se něco nezdá?“ zeptala se Mariana, když si všimla, že Dick vykročil rychleji.

„Ano,“ řekl. „Jsou tu zvířata. Jistě šakali. Smečka šakalů.“

Rozběhli se, ale v lese se nedá rychle utíkat. Ti, kdo utíkají hlava nehlava, se stanou potravou lián nebo dubů. Houby se v pytli zmítaly, ale Mariana se s nimi nechtěla rozloučit. Za chvíli přijde mýtina a za ní je osada. U ohrady musí určitě někdo hlídat. Viděla, jak Dick vytáhl z opasku nůž a samostřel uchoopil tak, aby ho měl v pohotovosti. Také vytáhla svůj nůž. Byl to ale uzounký nůž, hodil se tak k řezání lián nebo k vyhrabování hub. Když člověka doženou šakali, nůž mu nepomůže, to je lepší klacek.

Utíkali už pěšinou, šakali jenom málokdy přicházejí tak blízko k osadě, ale když je ráno Thomas pouštěl za ohradu, řekl jim, že v noci byli šakali hodně blízko a Oleg že měl co dělat, aby je zahnal.

(3)

Oleg snědl trochu polévky a hrnec se zbytkem postavil co nejvýše na polici, aby se k jídlu nedostaly krysy. Žáčkové zadupali bosýma nohama po ušlapané hliněné podlaze a Oleg střílnou ve zdi viděl, jak se vyřítili ze dveří rovnou do obrovské louže, která se tu za poslední dny udělala. Cákalo to na všechny strany. Najednou někdo z nich vykřikl: „Je tu červ!“ V tu chvíli byli všichni v jednom chumlu a začali lovit červa, jehož růžový ocas se vysunul z vody a cákal dětem na nohy. Zrzavá Ruth, Thomasova dcera, hlasitě vykřikla, červ jí zřejmě zasáhl ruku žahavou přísavkou, její matka se objevila v domě naproti a zvolala:

„Vy jste se zbláznili! Co lezete do vody? Přijdete tak ještě o ruce! Okamžitě domů!“

Žáci se však rozhodli dostat červa za každou cenu z louže ven a Oleg věděl, proč to dělají. Červ totiž dokáže měnit barvy, zčervená, pak zmodrá, je to velice zajímavé, zajímavé pro nás, místní, nikoli už pro matky, které mají z červů panický strach, i když jde v podstatě o neškodné a bázlivé živočichy.

Thomasova žena Linda stála u louže a volala na dceru.

Oleg předešel matku a sám řekl:

„Hned jsem tam.“

Vyšel ven, pohlédl na konec ulice ke vratům v ohradě, u nichž stál Thomas se samostřílem v ruce. V jeho postoji bylo vidět napětí. To není dobré, řekl si Oleg. To není dobré, já jsem si to hned myslel. Dick odvedl Marianu někam daleko a tam se něco stalo. Dick nemyslí na to, že ona je docela jiná než on, že je to ještě holčička a že je ji třeba bránit.

Děti vytáhly červa z vody, byl už skoro černý, nebyl schopen způsobit se zajetí, zrzavá Ruth byla matkou také zajata a Linda ji vlekla domů. Oleg se rozběhl k ohradě a cestou si uvědomil, že zapomněl samostříl a že takhle tam nebude nic platný.

„Co je?“ zeptal se Thomase.

Aniž se Thomas obrátil, řekl:

„Mám pocit, že se tu zase potulují šakali. Smečka.“

„Ta co v noci?“

„Nevím. Dřív sem za dne nelezli. Čekáš na Marianu?“

„Šla s Dickem na houby.“

„To vím, sám jsem je pouštěl. Bud' klidný. Když je s Dickem, nic se jí nestane. Dick je rozený lovec.“

Oleg přikývl. V těchto slovech bylo něco ponižujícího, i když Thomas Olega urazit nechtěl. Z toho, co řekl, si bylo možno domyslet, že Dick je spolehlivější, že Dick je lovec a ty, Olegu, lovec nejsi. Jako kdyby stát se lovcem mělo být nejvyšším cílem lidského snažení.

„Já ti, hochu, úplně rozumím,“ usmál se Thomas. Nechal klesnout samostříl a opřel se zády o sloup v ohradě. „To všechno je ovšem otázka, v jaké situaci zrovna člověk je. V malé společnosti, řekněme v kmeni asi jako je ten náš, jsou třeba matematické vědomosti, tedy pokud jde o jejich užitnou hodnotu, poněkud pozadu ve srovnání s uměním zabít medvěda. Je to sice nespravedlivé, ale pochopitelné.“

Thomas se přívětivě usmál, dlouhé tenké rty se mu ohýbaly až v koutcích úst, jako kdyby se mu nevešly do tmavého obličejce samá vráska. Oči měl ještě tmavší než tváře, i bělmo měl zažloutlé. Thomas měl nemocná játra. Nemoc způsobila, že přišel o všechny vlasy. Měl také slabé plíce a často kašlal. Přesto všechno vydržel útrap ze všech nejvíc a nejlépe ze všech také znal cestu k průsmyku.

Thomas zvedl samostříl a bez míření vystřelil. Šakal neměl čas uhnout. Vypadl ze křoví, jako kdyby ho keře podpíraly a jako na povel pustily. Dopadl na louku, trhnul sebou a byl konec.

„Mistrovská střela,“ řekl Oleg.

„Díky. Měli bychom ho co nejrychleji odtáhnout, než se sem sletí ta havraní sebranka.“

„Dojdu pro něj,“ řekl Oleg.

„To ne,“ řekl Thomas. „Nebyl tu sám. Raději si zaběhni pro svůj samostříl. Až se budou vracet ti dva z lesa, budou muset projít jejich smečkou. Kolik jich bylo?“

„Napočítal jsem jich šest,“ řekl Oleg.

Šakal měl dokořán otevřenou zubatou tlamu, bílá srst mu stála, jako kdyby to byly jehly.

Oleg se otočil, aby si zaběhl pro samostříl. Vtom ho zastavilo Thomasovo zahvízdnutí. Bylo hlasité a slyšeli ho všichni ve všech koutech osady: všichni sem, všichni na pomoc!

Má běžet zpátky? Ne, lepší bude, když si doběhne pro samostříl. Bude to jen chvilka.

„Co se tam děje?“ Matka stála ve dveřích.

Beze slova ji odstrčil, sundal samostříl ze zdi, až málem vytrhl háček. „Kde jsou šípy? Pod stolem? Snad je někde zase nedala dvojčata?“

„Šípy jsou za kamny,“ řekla matka. „Co se děje? Je něco s Marianou?“

Stařešina vyběhl s kopím. Neuměl střílet ze samostřílu, copak to taky s jednou rukou jde? Oleg Stařešinu předběhl, vytáhl šíp z toulce, ačkoli v běhu to nebylo právě snadné.

Všechna drobotina z vesničky uháněla k ohradě.

„Zpátky!“ zavolal na ně Oleg výhružně. Nikdo ho ale neposlechl.

Vedle Thomase už stál Sergejev s velkým lukem. Muži napjatě naslouchali. Sergejev zvedl ruku, na níž mu chyběly dva prsty a dával znamení těm, kdo přibíhali zezadu, aby se zastavili.

V té chvíli sem ze šedivé lesní stěny dolehlo volání. Lidské volání. Bylo slyšet zdaleka, zaznělo krátce, pak ustalo a rozhostilo se nekonečné ticho, protože nebylo ve vsi lidské duše, která by si dovolila být jen hlasitě vydechnout. Nedýchala snad ani mimina v kolébkách. A Oleg si představil, ne, Oleg to před sebou viděl, jak tam za dešťovou clonou mezi světlými kmeny uprostřed bílého dýchajícího lesa plného pohybu se tiskne zády k teplé a pálivé kůře borovice Mariana, Dick upadl na koleno a z jedné ruky, kterou mu rozervaly šakalí zuby, se mu valí krev, on se pokouší uchopit kopí...

„Stařešino!“ vykřikl Thomas. „Borisi! Zůstanete u ohrady. Olegu, pobež s námi!“

U lesa je dohnala teta Luisa se svým proslulým tesákem, kterým se jí letos podařilo zahnat medvěda. V druhé ruce třímala kus doutnajícího dřeva. Teta Luisa byla mohutná, veliká a na pohled hrozná ženská, krátké šedivé chomáče vlasů ji trčely na všechny strany, dlouhý plátěný šat se jí nafoukl jako zvon. Dokonce i stromy ustrašeně odtahovaly větve a stáčely listy, protože teta Luisa vypadala jako bohyně pomsty, jako zlý duch, který v zimě řve v úžlabině. A když teta Luisa zakopla a dravou liánu, tak liána místo aby se zmocnila chapadly své oběti, vrhla se ke kmeni stromu a schovala se tu jako bázlivý had.

Thomas se z ničeho nic zastavil, až do něho Sergejev málem naražil, pak strčil do úst dva prsty a zahvízdal. Nikdo v osadě nedokázal tak hlasitě pískat, jako on.

Když hvizd dozněl, Oleg v tu chvíli pochopil, že se les v tom náhlém tichu polekal lidského dupání, toho lidského poplachu i hněvu. Byla jenom slyšet těžké oddechování tlusté tety Luisy.

„Tady jsme!“ zakřičela Mariana. Její hlas zazněl docela blízko. Vlastně ani tak nezakřičela, zavolala na ně, jako se volá z jednoho konce osady na druhý. A pak, když už znovu utíkali, zavolala na ně opět. Oleg zaslechl Dickův hlas, vlastně to byl spíš zvířecí řev, a do toho všeho se mísilo zuřivé šakalí vytí.

Oleg uskočil do strany, aby mohl předběhnout tetu Luisu, před ním však vyrostla záda Sergejeva, který se ani nestačil obléknout a utíkal jenom v košili a kožených kalhotách, bundu neměl.

Oleg jako kdyby Marianu viděl ve snu, stála přitisknuta k poddajnému bílému kmeni staré tlusté borovice, který se propadal, a chtěl dříve ochránit. Dick však neupadl. Bránil se nožem velkému šedivému šakalu, který uhýbal před jeho ranami, svíjel se a syčel. Další šakal se kroutil kus dál na zemi s šípem v boku. Dalších nejméně pět sedělo stranou vedle sebe, jako kdyby tu byli za diváky. Tato zvířata mají totiž podivný zvyk. Nikdy nezaútočí najednou, ale vyčkávají. Když se nepodaří prvnímu zdolat kořist, pustí se do zápasu druhý. A tak to jde tak dlouho, dokud smečka nezvítězí. Necítí k sobě žádnou lítost. Něco takového nechápou. Když Sergejev jednoho šakala pitval, nenalezl u něho ani mozek.

Šakali v roli diváků jako na povel obrátili své tlamy proti lidem, kteří se vřítili na mýtinu. Olegovi najednou připadlo, že rudé šakalí oči se na něho dívají s opovržením. Copak je možné, aby svou kořist napadli všichni najednou? To přece není podle pravidel.

Šakal, který se právě pokoušel sevřít nůž do zubů a vytrhnout ho, se najednou svalil a z dlouhého krku mu trčel šíp. Zatímco Oleg přihlížel událostem na mýtině, Thomas stačil vystřelit. Stalo se to ve zlomku vteřiny, kdy se Oleg rozhlížel a uvažoval, co dělat. Dick jako kdyby na tohle čekal. Okamžitě se obrátil na ostatní šakaly a vrhl se na ně s kópím. Vedle něho už stál Sergejev a teta Luisa s tesákem a doutnajícím kusem dřeva. Ještě než si šakali stačili uvědomit, že musejí utéct, dva z nich se váleli mrtví, ostatní stáhli šupinaté ocasy na lysé krky a rozběhli se do lesa. Nikdo je nepronásledoval. Oleg přikročil k Marianě.

„Nestalo se ti nic?“

Mariana plakala. Tiskla si na prsa zmítající se pytel s houbami a hořce plakala.

„Tak mluv, mluv!“

„Šátor mě takhle zřídil,“ plakala Mariana. „Teď budu taky podobaná.“

„Škoda že jste přiběhli tak brzy,“ řekl Dick a otíral si krev z tváře, „zrovna jsem tomu přišel na chuť.“

„Nemluv nesmysly,“ řekla mu teta Luisa.

„Třetí nebo čtvrtý by tě dostal,“ prohlásil Sergejev.

(4)

Cestou do vsi se Dick začal chvět, od šakalích zubů ještě nikdy nikomu nebylo dobře. Všichni vešli do Vajtkusova domu. Sám Vajtkus byl nemocný a ležel, jeho žena Egle vylovila ze skříňky v koutě sloužící za lékárnu obklady a výtažek proti šakalímu jedu, pak Dickovi vymyla rány a přikázala mu, aby šel spát. Mariana chtěla Dicka doprovodit, ale ten to odmítl. Sám nesnášel svou slabost. Za hodinu dvě teplota klesne a teď, když trpěl bolestí a bylo mu špatně, nechtěl, aby toho byl někdo jiný svědkem.

Egle postavila na stůl misku s cukrem, který se získává z kořenů ostřice rostoucí v bažinách. Jenom ona a Mariana dovedly rozeznat sladkou ostřici od obyčejné. A pak to dokázali ještě malí kluci, kteří svým šestým smyslem poznají, která rostlina je sladká a které se nemají ani dotknout. Nato Egle rozlila do misek horkou vodu a každý si už sám nabíral po lžících hustou a šedivou cukrovou šťávu. U Vajtkusů bylo všechno přirozené. Všichni k nim rádi chodí.

„Není to vážné?“ zeptal se Thomas Egle. Jako kdyby se na to neptal už potřetí.

„Dick je jako kočka, za chvíli se mu to zahojí.“

„Ty přes to všechno stále ještě váháš?“ zeptal se Sergejev.

„Já neváhám,“ řekl Thomas. „Nemáme totiž jiné východisko. Chceš snad čekat ještě další tři roky? To zatím všichni vymřeme na úbytě.“

„Ale nevymřeme,“ uklidnil ho z palandy Vajtkus. Vousy a hříva vlasů mu zakrývaly celou tvář. Bylo mu vidět jenom červený nos a svě-

lé body očí. Kdoví odkud se ozýval ten vysoký hlas. „My totiž definitivně zdivočíme.“

„To je totéž,“ řekl Thomas. „Kdybych tak dostal do rukou Daniela Defoea. To byl ubohý břídil.“

Vajtkus se rozchechtal, vypadalo to, jako kdyby se zakuckal.

Oleg už tyhle rozhovory znal. Právě teď je to pouhopouhé mlácení prázdné slámy. Chtěl odejít do kůlny, kde Stařešina se svými žáky stahoval kůže ze zabitých šakalů, chtěl si s ním promluvit. Prostě jenom tak si popovídat. Pak ale pohlédl na misku s cukrem a rozhodl se, že si vezme ještě kousek. S matkou doma snědli svůj příděl už předminulý týden. Nabral si cukru jenom tak, aby lžíce nebyla zcela plná.

„Pij, Marjaško,“ řekla Egle, „jsi unavená.“

„Děkuju,“ řekla Mariana. „Dám vymáčet houby, jinak uschnou.“

Oleg si prohlížel Marianu, jako kdyby ji viděl prvně, dokonce i lžici zapomněl donést k ústům. Marianě snad rty někdo namaloval, čím dále k okrajům, tím byly tmavší, byly to nádherné rty, takové neměl nikdo z celé osady. I když se trochu podobá Sergejevovi. Ale jenom docela málo. Jistě je taky podobná své matce, ale na Marianinu matku si Oleg nepamatuje. Možná, že je podobná dědovi. Ta genetika je zázračná věc. V jámě za kůlnou, kde je Marianino království, předváděl ve skleníku Stařešina žákům Mendelovy pokusy s hrachem. Tedy vlastně ne s hrachem, byla to místní čočka. Bylo to ale stejné, jenom s malými odchylkami. Jiné sady chromozomů jsou přirozeně odlišné. Mariana má tvář do trojúhelníku, vysedlé lícní kosti a široké čelo, ostrou bradu, takže oči mají na obličejí spoustu místa, přesto však všechno volné místo zaplnily. Má protáhlý krk, po straně na něm má růžovou jizvu z dětství. Mariana si na ni zvykla, a to s šátorem, to přežije taky. Copak není jedno, jestli člověk má nebo nemá puntíky na obličejí? Všichni je tu mají. A na krku nosí Mariana stejně jako ostatní ženy nebo děvčata z vesnice na provázku dřevěnou nádobku s protijedem. Muži nosí tento protijed v kapsách.

„Představ si, že ta výprava skončí špatně,“ uvažoval nahlas Sergejev.

„To bych nechtěl, když se jí mám zúčastnit,“ řekl Thomas. Vajtkus se znovu zasmál, někde uprostřed vousů mu to zabublalo.

„Dick s Olegem jsou nadějí naší osady, jsou její budoucnost. Ty jsi jedním ze čtyř posledních mužů.“

„To můžete počítat i mě,“ zahučela Luisa a začala hlasitě foukat do misky, aby si ochladila horkou vodu.

„Nepřesvědčíš mě,“ řekl Thomas. „Ale jestli se tolik bojíš, tak Marianu necháme tady.“

„Bojím se o dceru, to ano. Jenže tady jde o podstatně důležitější věci.“

„Já jdu namočit houby,“ vstala hbitě Mariana.

„Je kost a kůže,“ řekla teta Luisa při pohledu na ni. „Doslova kost a kůže.“

Když Mariana procházela kolem svého otce, dotkla se konečky prstů jeho ramene. Zvedl dlaň se třemi prsty, aby v ní schoval Marianinu ruku, ale ta už ji odtáhla a rychle prošla ke dveřím. Dveře se otevřely, propustily dovnitř jednotvárné šumění deště a hlasitě se zabouchly. Oleg se málem za ní rozběhl, ale udržel se, protože mu to nepřipadalo vhodné.

Z druhé místnosti vyšel nejistým krokem jeden z Vajtkusových synů. Vajtkusovi měli šest dětí, úplný světový rekord.

„Cukr,“ požádalo zarytě dítě.

„Já ti dám cukr!“ rozzlobila se Egle. „Kohopak to bolí zuby? Mě snad? A kdopak to tu chodí bos? Já?“

Chytila chlapce a odnesla ho z místnosti.

Oleg se přistihl, že jeho ruka se sama od sebe znovu natáhla pro cukr do misky. Dostal na sebe vztek a vylil lžící zpátky. Prázdnou si ji dal do úst a olízal.

„Ukaž, já ti dám ještě trochu horké vody,“ nabídla teta Luisa. „Lituju těch našich dětí, pořád jsou nedojedené.“

„Teď to ještě nic není,“ řekla Egle, když se vrátila do místnosti. Hned za ní sem dolehl basový řev Vajtkuse mladšího. „Teďka jsou houby. A vitamíny jsou taky. Horší to je s tukem...“

„My už půjdem,“ teta Luisa neměla nikdy klid. „Jsi celá bledá.“

„Víš přece proč,“ pokusila se o úsměv Egle. Místo úsměvu však vznikla grimasa, jako kdyby ji něco bolelo.

Egle před měsícem porodila dítě, holčičku, byla mrtvá. Stařešina říkal, že už je na porod stará. Organismus že je vyčerpán. Egle ale má smysl pro povinnost. Rod musí pokračovat. Chápeš to? Oleg to chápal, i když řeči na tohle téma mu nebyly příjemné, protože o tomhle by se vůbec nemělo mluvit.

„Děkujeme za pohoštění,“ řekla teta Luisa.

„Poslyš, Luiso, kde ty jsi přišla k téhle postavě,“ řekl Thomas sledující, jak mohutné Luisino tělo odplouvá ke dveřím.

„Z nadměrného blahobytu jsem tak nenarostla,“ řekla, aniž se otočila. Ve dveřích se zastavila a řekla Olegovi: „Ty jsi v tom zmatku zapomněl zajít ke Kristýně. Čekají tam na tebe. To není hezké.“

Jistěže. Je to nesmírně ošklivé. Měl tam být už před hodinou. Oleg vyskočil.

„Už letím.“

„Dobře, dobře, to já jenom kvůli disciplíně,“ řekla teta Luisa. „Taky se tam podívám. Nakrmím ty mé drobečky a půjdu.“

„To nemusíš.“

Oleg vyběhl ven hned za tetou Luisou. Vtom si vzpomněl, že nepoděkoval Egle za cukrovou vodu. Vrátit se však už nebylo tak snadné.

Šli jenom kousek, nebylo to daleko. Celou osadu by člověk oběhl za dvě minuty. Podél ohrady.

Domy se strmými jednospádovými střechami se tísnily, tiskly se jeden ke druhému ve dvou řadách po obou stranách rovné cesty, která půlila vesnici na dvě části a vedla od brány v ohradě ke společné kůlně a skladu. Střechy pokryté plochými narůžovělými dlouhými listy vodních tulipánů se v dešti leskly a odrážely věčně šedivou a věčně zamlženou oblohu. Čtyři domy na straně jedné, šest na druhé. Pravda, dva z nich byly prázdné. To způsobila loňská epidemie.

Kristýnin dům stál předposlední v řadě, dál už bydlel jenom Dick. Teta Luisa měla obydlí naproti.

„Nemáš se té výpravy strach?“ zeptala se teta Luisa.

„Musí to být,“ řekl Oleg.

„Odpověď hodná muže,“ usmála se z neznámých důvodů teta Luisa.

„Myslíš že Sergejev Marianu nepustí?“ zeptal se Oleg.

„Ale půjde taky ta tvá Mariana, půjde.“

„Nic se nám nestane. Budeme čtyři. Všichni budeme ozbrojeni. Nebudeme v lese prvně.“

„V lese ne,“ souhlasila Luisa. „Jenže v horách to je trochu jiné.“

Zastavili se mezi Kristýniným a Luisiným domem. Dveře k Luise byly pootevřené, leskly se tam oči, to adoptovaný Kazík čekal na svou tetu. „Na horách je to hrozné. Do smrti nezapomenu, jak jsme přes ně

přecházeli. Lidi mrzli doslova před očima. Když jsme ráno vstávali, někteří se už neprobudili.“

„Ted’ je léto,“ řekl Oleg. „Žádný sníh není.“

„Pohádky, jenom pohádky, člověk si něco přeje, a tak tomu věří. Na horách je sníh pořád.“

„Když nebudeme moct projít, vrátíme se,“ uklidnil ji Oleg.

„Vraťte se, raději se vraťte.“

Luisa se otočila ke svým dveřím. Kazik zavýskl radostí. Oleg strčil do dveří u Kristýny.

Uvnitř bylo dusno, páchlo tu něco kyselého, plíseň už pokryla zdi a třebaže je plíseň žlutá, oranžová, světlá, v místnosti od toho více světlá není. A lampa nesvítí.

„Zdravím vás!“ Oleg přidržel dveře, aby se mohl rozhlédnout, kdo kde ve tmavé místnosti je. „Ještě nespíte?“

„Och,“ vydechla Kristýna. „Přece jenom jsi přišel, já jsem už myslela, že nepřiješ, myslela jsem, že zapomeneš. Když se chystáš do hor, tak proč bys měl vzpomenout na mě?“

„Neposlouchej ji, Olegu,“ řekla tiše, nesmírně tiše, skoro šeptem Liz.

„Ona pořád hubuje. I na mě. Od rána do večera. Už toho mám dost.“

Oleg našel stůl, přejel po něm rukama, až našel svítílnu, vytáhl z pouzdra u pasu křemen a troud.

„Proč tu sedíte potmě?“ zeptal se.

„Nemáme už olej.“

„Kde máte sklenici?“

„Nemáme olej,“ řekla Kristýna. „Nejsme už k ničemu, my dvě bezmocné ženské. Kdo by nám nosil olej?“

„Olej je na polici vpravo od tebe. Kdy vyrazíte?“ zeptala se Liz.

„Odpoledne. Jak se cítíš?“

„Dobře. Jsem jenom slabá.“

„Egle říkala, že za takové tři dny vstaneš. Jestli chceš, přeneseme tě k Luise?“

„Já maminku neopustím,“ řekla Liz. Kristýna nebyla její matka. Dlouho už ale žili společně. Když dorazili do osady, nebyl Liz ještě ani rok, byla nejmenší. Její matka zmrzla v průsmyku nebo ji snad zasypala lavina, na to se už Oleg nepamatoval. Její otec zemřel ještě před tím.

Kristýna Liz po celou tu dobu nesla. Tehdy ale měla sílu, byla odvážná a také viděla. A tak zůstaly spolu. Pak Kristýna oslepla. Způsobil to šátor, tehdy ještě nevěděli, co mají dělat. Proto oslepla. Málokdy vychází ven. Ještě tak v létě. A to jenom když neprší. Všichni si na dešť zvykli a nevšímají si ho. Ona však ne. Když prší, nejde ven ani za nic. Jen když je sucho, postaví se občas do dveří, pak usedne na schůdky a sedí, a když jde někdo kolem, pokouší se uhodnout, kdo to je a stěžuje si mu. Stařešina říká, že Kristýna není docela normální. Kdysi byla významnou astronomkou. Velmi uznávanou astronomkou.

„Samozřejmě,“ řekla Kristýna, „někam ji přeneste. Proč by tu musela chcípnout se mnou?“

Oleg našel na polici sklenici s olejem, nalil ho do lampičky a zapálil. Rázem bylo světlo. Objevila se široká postel, na níž pod kůžemi vedle sebe ležely Kristýna a Liz. Oleg se vždycky divil, jak jsou si podobné, člověku se ani nechtělo věřit, že nejsou příbuzné. Obě byly bledé, měly žluté vlasy, široké ploché tváře a jemné rty. Liz měla zelené oči. Kristýna měla oči zavřené. Kdysi prý ale také byly zelené.

„Olej vám stačí ještě na týden. Pak vám ho přinese Stařešina. Nemusíte šetřit. Proč byste seděly ve tmě?“

„Škoda že jsem onemocněla,“ řekla Liz. „Chtěla bych jít s tebou.“

„Až příště,“ řekl Oleg.

„Za tři roky?“

„Za rok.“

„Za tenhle rok tady, to znamená za tři roky naše. Mám slabé plíce.“

„Do zimy je ještě daleko, uzdravíš se.“

Olegovi bylo jasné, že říká docela něco jiného, než by od něho chtěla tato dívka s bledou, širokou tváří slyšet. Když mluvila o průsmyku, o výpravě, měla na mysli vždycky něco docela jiného: aby byl Oleg vždycky s ní, protože jí je hrozně, protože je úplně sama a Oleg se sice snažil být zdvořilý, jenomže se mu to pokaždé nedařilo, protože ho Liz rozčilovala. Její oči pořád o něco prosily, chtěla být s Olegem o samotě, aby se mohli líbat.

Kristýna se vztyčila na posteli, vzala hůl a šla k plotně. Všechno si dokázala udělat sama, byla ale raději, když jí přicházeli pomáhat souseď.

„Olegu,“ Liz se opřela na posteli o loket. Odhalila se jí velká bílá prsa a Oleg se odvrátil. „Olegu, nechod' s nimi. Nevrátíš se. Já vím, že se nevrátíš. Mám takové tušení...“

„Neměl bych přinést vodu?“ zeptal se Oleg.

„Voda tu je,“ řekla Liz. „Ty mě nechceš poslechnout. Kdybys to udělal aspoň jednou v životě!“

„Tak já jdu.“

„Běž,“ řekla Liz.

Mezi dveřmi ho zastihla její slova:

„Olegu, podívej se, jestli tam najdeš nějaký lék proti kašli. Pro Kristýnu. Nezapomeneš?“

„Nezapomenu.“

„Zapomene,“ řekla Kristýna. „A nebude se co divit.“

(5)

Stařešina se v kuchyni myl nad umyvadlem.

„Zabili jste velká zvířata,“ řekl. „Jenom srst mají špatnou, letní.“

„To je dílo Dicka se Sergejevem.“

„To ti vadí? Byls u Kristýny?“

„Tam je všechno v pořádku. Pak jim zaneste olej. Taky už jim docházejí brambory.“

„Neboj se. Zajdi ke mně, ještě si naposledy promluvíme.“

„Co kdybychom zašli k nám?“

„U mne je ticho, dvojčata si hrají někde venku.“

„Ať to ale netrvá dlouho!“ zavolala matka za přepážkou.

Stařešina se usmál. Oleg vzal ručník a podržel mu ho, aby si mohl snáze utřít ruku. O pravou Stařešina přišel před patnácti lety, když se poprvé pokoušeli proniknout k průmysku.

Oleg prošel do Stařešinovy místnosti, usedl ke stolu, jehož deska byla vyleštěna lokty žáků, odstrčil od sebe počítadlo vyrobené ze sušených ořechů místo kuliček. Kolikrát za tímhle stolem seděl? Více než tisíckrát. A všechno, co ví, téměř všechno vyslechl u tohoto stolu.

„Pro mne je nejhroznější posílat na výpravu právě tebe,“ řekl stařec, když se usadil proti Olegovi na místo pro učitele. „Myslel jsem si, že mě za několik let vystřídáš. Že budeš učit děti místo mě.“

Vzal ze stolu tmavou dřevěnou tabulku, setřel z ní pokroucená písmena. Olega v té chvíli napadlo, že kdysi se také učil psát na takové tabulce. Možná že to byla právě tahle.

„Já se vrátím,“ řekl Oleg. Začal uvažovat, co asi teď dělá Mariana. Houby už jistě dala vymáčet, pak přinesla svůj herbář, určitě teď přináší herbář. Nebo to teprve udělá? Mluví s otcem? Spí?

„Posloucháš mě?“

„Samozřejmě, učiteli.“

„Současné jsem ale usiloval o to, aby tě vzali za průsmyk. Docela jistě to je pro tebe užitečnější než pro Dicka nebo Marianu. Budeš mýma očima, mýma rukama.“

Stařešina zvedl ruku a se zájmem na ni pohlédl, jako kdyby ji nikdy předtím neviděl. Zamyslel se. Oleg mlčel a prohlížel si místnost. Stařešina tohle občas dělal, mlčel z něčeho nic celou minutu, dvě. Na něco takového si člověk musí zvyknout. Každý má své slabiny. Světélko z kahanu se odráželo na mikroskopu, který byl jako vždycky čistý a vyblýskaný. Scházelo v něm to nejdůležitější — čočky. Sergejev už tisíckrát říkal Stařešinovi, že prázdná trubice je příliš velký přepych, aby jen tak ležela na polici jako ozdoba. Dej mi to do dílny, Borjo, říkal, udělám z ní dva nádherné nože. Ale Stařešina mu ji nedal.

„Promiň,“ řekl Stařešina. Přimhouřil dobré šedivé oči, pohladil si přesně zastřižené bílé vousy, pro které mu teta Luisa říkala Hemingway. „Přemýšlel jsem. A víš, o čem jsem přemýšlel? O tom, jako už často před tím, o tom, že v dějinách Země už došlo k případům, kdy z nějakého nešťastného důvodu se malý kolektiv nebo skupina lidí ocitla odříznuta od civilizace. Tady se dostáváme do oblasti kvalitativní analýzy...“

Stařec se opět odmlčel a chvíli žvýkal naprázdno. Znovu se ponořil do svých myšlenek. Oleg si na to už zvykl. Líbilo se mu sedět vedle starého člověka, jenom tak mlčet, jenom tak si sedět, připadalo mu, že stařec má tolik vědomostí, že je jimi nasyceno i ovzduší v místnosti.

„Osamocenímu člověku stačí k degradaci několik let. Za podmínky, že jeho mozek je tabula rasa. Je známo, že děti, které se z nějakých důvodů dostaly mezi vlky nebo mezi tygry, takové případy byly zaznamenány v Indii nebo Africe, zaostávaly po několika letech beznadějně za svými vrstevníky. Začaly být debilní. Debilní je...“

„Já vím, pamatuju si to...“

„Promiň. Nepodařilo se vrátit je k lidem. Takové děti dokonce chodily po čtyřech.“

„A co když šlo o dospělého člověka?“

„Dospělého mezi sebe vlci nepřijmou.“

„A co třeba neobydlený ostrov?“

„To je různé, ale člověk nevyhnutelně musí degradovat... Stupeň degradace...“ Stařec pohlédl na Olega, ten přikývl. Znal to slovo. „Stupeň degradace je závislý na úrovni, které se podařilo dosáhnout v době, kdy k izolaci došlo, na povaze člověka. Ale tady mluvíme o skupině lidí. Může se skupina lidí v izolaci udržet na takové kulturní úrovni, na jaké byla ve chvíli, kdy k přerušení kontaktů došlo?“

„Může,“ řekl Oleg. „To je náš případ.“

„Nemůže,“ odpověděl stařec. „Ale malému dítěti k tomu stačí pět let, skupině, i v případě že nevymře, dvě tři pokolení. Kmenu několik pokolení. Národu možná století. Ten proces je nevyhnutelný, prověřený dějinami. Třeba australští domorodci...“

Vstoupila Olegova matka, byla načesaná, oblékla si vypranou blůzu.

„Sednu si na chvíli s vámi,“ řekla.

„Jen si sedni, Iročko,“ řekl stařec. „Povídáme si tu o sociálním úpadku.“

„Slyšela jsem. Uvažuješ o tom, jestli nebudeme za nějakou dobu chodit po čtyřech? Tak já ti na to odpovím — to dřív všichni zajdeme. A zaplaťpánbu za to. Už toho mám dost.“

„Ale on toho nemá dost,“ řekl stařec. „A moje dvojčata toho taky nemají ještě dost.“

„Kvůli němu žiju,“ řekla matka. „A vy ho posíláte na jistou smrt.“

„Kdybychom přistoupili na tvé hledisko, Iro,“ odpověděl Stařešina, „tak smrt nám tu hrozí den co den. Smrt tady číhá v lese, smrt pro nás znamená zima. Povodeň je smrt, uragán je smrt, bodnutí čmeláka je smrt. Odkud ještě na nás číhá smrt, jakou bude mít tvář, to nikdo z nás neví.“

„Smrt se k nám připlazí kdy se jí zachce a vezme si koho chce,“ řekla matka. „Jednoho po druhém.“

„Je nás víc než před pěti lety. Největší problém pro nás není fyzické přežití, ale morální.“

„Je nás méně! Těch jako ty nebo já! Chápeš to, z nás nezbyvá už nic! A tahle štěňata? Co ta zmohou bez nás?“

„Ale zmůžeme,“ řekl Oleg. „Šla bys sama do lesa?“

„To bych se raději oběsila. Já se někdy bojím vůbec vyjít ven.“

„Ale to já půjdu třeba hned. A vrátím se. S kořistí.“

„Jenže Dicka s Marianou dneska tak tak zachránili.“

„Dneska to byla náhoda. Víš přece, že šakali nechodí ve smečkách.“

„Vůbec nic nevím! Byla jich smečka, nebo ne? Tak byla?“

„Byla.“

„Tak tedy ve smečkách chodí...“

Oleg už nic nenamítal. Matka se také odmlčela. Stařešina si povzdechl, počkal na tuhle přestávku a pokračoval ve svém monologu:

„Nevím, proč jsem si právě dnes vzpomněl na jeden příběh. Takovou dobu jsem si na něj nevzpomněl, až dneska. Stalo se to v roce 1530, krátce po objevení Ameriky. Bouře zanesla německou velrybářskou loď k zasněženým hornatým břehům neznámé země. Bylo to Grónsko. Loď zakotvila a námořníci sestoupili na břeh. Spatřili polorozbořený kostel, zbytky kamenných obydlí. V jednom z nich ležela mrtvola muže s reza-vými vlasy, v obleku z tuleních kůží, vedle něho ležel vybroušený reza-vý nůž ze železa. A kolem dokola všechno zpustlé, zima, sníh...“

„Tak už nepouštěj hrůzu, Borjo,“ řekla matka. Prsty jí nervózně ťukaly do stolu. „To jsou dávné pohádky...“

„Počkej. Tohle není pohádka. To je přesně doloženo. Pamatuješ si, Olegu, kdo to byli Vikingové?“

„Vyprávěl jste nám o nich.“

„Vikingové se plavili po moři, dobývali celé země, osídlili Island, vylodili se v Americe, kterou pojmenovali Vinland, dokonce založili své panství na Sicílii. Patřila jim velká kolonie v Grónsku. Několik ves-nic, v nich kamenné domy, kostely a tak dále. Ale pak přestaly vi-kingské lodi na moře vyplouvat. Spojení s kolonií v Grónsku bylo pře-rušeno. V té době tam začínalo být podnebí stále tvrdší, dobytek vymí-ral, vymrzalo zaseté obilí a grónské vesnice pustly. Především proto, že ztratily spojení s ostatním světem. Uprostřed patnáctého století byla v posledním grónském kostele vystrojena poslední svatba. Potomci Vi-kingů zdivočeli, bylo jich příliš málo na to, aby se mohli postavit na odpor živlům, příliš málo na to, aby mohli dosáhnout pokroku, příliš

málo dokonce i na to, aby mohli zachovat to staré. Kdepak, umíš si představit tu tragédii — poslední svatba v celé zemi?“ Stařešina se obrátil na matku.

„Ty tvé příklady mě nemohou přesvědčit,“ řekla matka. „Jestli bylo Vikingů málo nebo hodně, to je jedno, nic je nemohlo zachránit.“

„Ale alternativní řešení existovalo. Kdyby tam ta německá loď připlula o pár desetiletí dřív, všechno by dopadlo jinak. Ti obyvatelé Grónska mohli odplout na kontinent a vrátit se do rodiny lidí. Nebo jinak — mohly vzniknout kontakty s jinými zeměmi, objevili by se obchodníci, noví přistěhovalci, nové pracovní nástroje, dospěli by k novým poznatkům. A všechno by to dopadlo jinak...“

„K nám nepřípluje nikdo,“ řekla matka. „Tak to by stačilo, Borjo, ne?“

„Naše záchrana nespočívá ve splývání s přírodou,“ řekl stařec přesvědčivě. „My potřebujeme injekce lidské kultury, potřebujeme pomoc. Pomoc od ostatního lidstva. V jakékoli podobě. A proto také trvám na tom, aby tvůj syn šel za horský průsmyk. Ještě si to pamatujeme. A naši povinností je nepřipustit, aby tato nit byla přerušena.“

„Hlavou ale zeď neprorazíš,“ unaveně odpověděla matka. „Mám ohrát vodu? Bojím se o tebe, samozřejmě že se bojím. Mám jenom tebe. Jsi všechno, co mi zbylo. A jsi mi den ze dne vzdálenější, někam odcházíš, odcizuješ se mi.“

Stařec měřil rovnoměrným krokem místnost, tak to dělal vždycky, když nebyl spokojen se svými žáky, kteří neprojevovali patřičnou píli. Sehnul se, zvedl ze stoličky glóbus. Vyrobil ho z obrovité houby, která jim vyrostla v zimě u kůlny. Tehdy společně s Olegem roztírali barvy, barevnou hlínu, kterou Mariana s Liz našly u potoka, právě tu hlínu, ze které dnes dělají mýdlo. Když barvu usušili, podařilo se jim získat dva odstíny — bílý a šedý. Samotná houba byla do lila. Stařešina podle paměti nakreslil všechny kontinenty a oceány. Byl to glóbus značně nevýrazný, který po dvou letech ještě více vybledl a opotřeboval se, takže teď vypadal jako kulatý mrak.

Stařec si položil glóbus na dlaň.

„Vypadáš teď jako Atlas,“ řekla matka.

Oleg si všiml na stole drobné skvrny od růžové plísně. To nebyla žlutá plíseň, to byla barva jedovaté plísně. Opatrně skvrnu otřel rukávem. Je to trapné, když vlastní matka považuje někoho cizího za schop-

nějšího než vlastního dítěte. Vlastně to je zrada. Ta nejoprávněnější zrada.

„My umřeme společně,“ řekl stařec.

„To je výtečné. Už jsme si užili dost,“ řekla matka.

„Přesto s tím umíráním moc nespěcháme, držíme se toho života zuby nehty.“

„Protože jsme zbabělí,“ souhlasila s ním matka.

„My dva umřeme,“ pokračoval stařec, „ale osada musí žít dál. Jinak přestane mít naše existence jakýkoli smysl.“

„Větší naději na přežití má osada lovců,“ řekla matka.

„Větší naději na přežití by měla vesnice s takovými lidmi, jako je Oleg,“ řekl stařec. „Bude-li naši skupinu ovládat Dick a jemu podobní, za sto let si nikdo ani nevzpomene, kde jsme, odkud jsme sem přišli, proč jsme na světě. Začne panovat právo silnějšího, zákony prvobytně společné společnosti.“

„A budou se rodit noví, budou se rozmnožovat,“ řekla matka. „A bude jich spousta. A vynaleznou kolo, za dalších tisíc let parní stroj.“ Rozesmála se, ale vypadalo to, jako když pláče. Pak popotáhla.

„Děláš si legraci?“ zeptal se Oleg.

„Irina mluví naprosto vážně,“ odpověděl stařec. „Boj o existenci v té nejprimitivnější formě vede k beznadějnému regresu. Přežít za takovou cenu, za cenu splývání s přírodou, za cenu, že přijmeme její zákony, to je jako když se vzdáme.“

„Přesto ale je to pokračování života,“ řekla matka.

„Ona to tak nemyslí,“ řekl Oleg.

„Ovšem, že to tak nemyslí,“ souhlasil Stařešina. „Znám Irinu už dvacet let. A vím, že to tak nemyslí.“

„Já dávám vůbec přednost tomu, když nemusím myslet,“ řekla matka.

„Teď lžeš,“ řekl stařec. „Všichni myslíme na to, co přijde, máme strach a přitom doufáme. Jinak bychom přestali být lidmi. Právě břemeno vědomostí, se kterým se nezatěžuje Dick a nahrazuje je primitivními zákony lesa, právě to břemeno nás může zachránit. A dokud taková alternativa je, tak musíme doufat.“

„A kvůli téhle alternativě ženeš Olega do hor?“

„Kvůli zachování vědomostí, kvůli tobě i mně. Kvůli boji s hloupostí, copak to nechápeš?“

„Ty jsi byl vždycky egoista,“ řekla matka.

„Ten tvůj slepý mateřský egoismus, to není nic?“

„Na co ti Oleg je? Vždyť tu cestu nevydrží. Je slabý.“

Tak tohle matka zrovna říkat nemusela. Pochopila to hned sama a pohlédla na Olega, prosila ho při tom očima, aby jí prominul, aby ji pochopil.

„Ohřej vodu,“ řekl Stařešina. „Ať si trochu popřejeme. Nám hrozí zapomenutí. Už teď je nositelů třeba jen zlomků lidského vědění čím dál tím méně. Jedni hynou, umírají, druhí jsou příliš zaneprázdněni bojem za přežití... a pak přichází nové pokolení. Vy s Marianou se zatím ještě tolik nelišíte, vy jste taková přechodná etapa. Takový článek, který nás spojuje s naší budoucností. Jaká ta budoucnost bude, jak si ji představuješ?“

„Nebojíme se lesa,“ řekl Oleg. „Známe houby a stromy, umíme lovit ve stepi...“

„Já se bojím budoucnosti, v níž vládne nový lidský druh — Dick-lovec. On je pro mne symbolem ústupu, symbolem porážky člověka v boji s přírodou.“

„Dick je hodný chlapec. Je jenom trochu svérázný,“ řekla matka z kuchyně. „Není to snadné být sám.“

„Já ale nemluvím o jeho povaze,“ ozval se stařec. „Myslím jeho postavení ve společnosti. Kdy se, Irino, naučíš rozlišovat zásadní věci od takových všedních maličkostí?“

„Jestli se něco takového naučím nebo nenaučím, to není podstatné, ale kdyby Dick v zimě nezabil medvěda, všichni bychom zemřeli hladem,“ řekla matka.

„Dick se už považuje za domorodce, za pána lesa. Přestal ke mně chodit asi před pěti lety. Nejsem si jist, jestli vůbec umí abecedu.“

„Na co by mu byla?“ zeptala se matka. „Stejně tu žádné knihy nemáme. A dopisy taky nemáme kam posílat. Ani komu.“

„Dick zná spoustu písniček,“ řekl Oleg. „A sám je skládá.“

Oleg se sám před sebou trochu styděl, že mu bylo příjemné slyšet starcovy výhrady k Dickovi, a proto ho začal hájit.

„Tady nejde o písničky. Píseň, ta už byla u zrodu civilizace. Pro malé děti je Dick modla. Dick-lovec. A pro vás ženské je vzor. „Jen se podívej na toho Dicka! To je chlapík ten Dick!“ Pro děvčata je Dick rytíř. To sis nevšimla, jak se na něho dívá Mariana?“

„Ať se klidně dívá. Provdá se a vesnici to jenom prospěje.“

„Maminko!“ neudržel se Oleg.

„No co je?“

Matka jako obvykle nevěnovala pozornost ničemu kolem sebe, žila ve svém světě a pořád dokola omílala staré věci.

„Ty taky obdivuješ svět takových Dicků?“ Stařec byl rozezlen. Dokonce bouchl pěstí do stolu. „Svět úspěšných divochů s rychlými nohama?“

„A koho lepšího místo něho máš?“

„Tady jeho,“ stařec položil těžkou ruku Olegovi na krk. „Olegův svět je mým světem, je i tvým světem, světem, nad kterým chceš mávnout rukou, i když ti nikdo žádný jiný nedal.“

„Mám strach, že nemáš pravdu, Borjo,“ řekla matka, odešla do kuchyně, vzala z ohně misku s vařící vodou a přinesla ji do místnosti. „Cukr už nemáme.“

„Já taky ne,“ řekl stařec. „Kořeny jsou teď ubohé, nic nevydají. Egle říká, že to budeme muset vydržet. Vezmeme si kousek chleba. Jsi přece inteligentní žena, musí ti být jasné, že budeme jako společnost odsouzeni k záhubě, když budeme spoléhat na Dicka a když tu po nás budou divoši, lovci.“

„Já s tebou nesouhlasím, Borjo,“ řekla matka. „Musíme přežít. Nemluvím teď jenom o nás, ale o osadě. O děckách. Když se dívám na Dicka nebo na Marianu, zrodí se ve mně naděje. Ty říkáš, že to jsou divoši, ale já si myslím, že se dokázali přizpůsobit. A jestli tihle teď zahynou, bude to konec nás všech. Je to příliš velké riziko.“

„Podle tebe jsem se nepřizpůsobil?“ zeptal se Oleg.

„Přizpůsobil ses méně než ti druzí.“

„Ty prostě máš o mě strach,“ řekl Oleg. „Nechceš, abych šel do hor. Přitom ze samostřílu střílím líp než Dick. Já jsem se, maminko, neurazil. Chápu to všechno. Jenomže já tam jít chci. Možná právě, že si to přeju víc než ti druzí. Dick by tu například zůstal s nesmírnou chutí. Vím to. Potáhnou teď jeleni. Step se bude pro lov jenom nabízet. Ten by tu zůstal.“

„Dick na výpravu musí,“ řekl stařec. „Ale ať jsem sebevíc proti perspektivám jeho vlády, dneska nás jeho síla a umění mohou zachránit.“

„Zachránit!“ Matka odtrhla pohled od Olega. „Ty tu blábolíš o záchrane. Věříš tomu vůbec sám? Třikrát šli lidé do hor, a kolik se jich vrátilo? A v jakém stavu se vrátili?“

„Tehdy jsme neměli ještě dost zkušeností. Neznali jsme místní zákony. Šli jsme v zimě, za mrazů, když na horách ležel sníh. K tomu všemu jsme šli jenom my, kteří se tu nevyznáme, kteří jsme podle místních měřítek staří. Nastala šťastná shoda okolností: léto je tak teplé, jak ještě za celé roky nebylo. Dorostly nám děti, ty jsou desetkrát odolnější a přizpůsobivější než my. Ted', nebo nikdy...“

„Kdyby tamti nezahynuli, žilo by se nám líp. Bylo by tu víc živitelů.“

„Jistě. Přesto by se však ocitli v moci degradačního zákona. Jsme přece součástí lidstva a chráníme jeho vědomosti, jinak bychom se stali divochy, kteří nemají žádnou perspektivu.“

„Ty jsi blázen, Borjo. Dneska je důležitější kousek chleba než vysněné ananasy.“

„Pamatuješ si přece, jak chutná ananas?“ Stařešina se obrátil na Olega a dodal: „Ananas je tropický plod se zvláštní chutí.“

„Já tomu rozumím,“ řekl Oleg. „Je to legrační slovo. Maminko, ohřej nám polévku. Za chvíli už budeme muset vyrazit.“

(6)

„Papír,“ opakoval Stařešina. „Aspoň deset listů.“

„Budeš mít papír,“ řekl Thomas.

Ti, kteří měli odejít, se shromáždili u brány v ohradě. Ostatní je přišli vyprovodit. Všichni se tvářili, že jde o docela obyčejnou výpravu, třeba že jdou na kořeny do bažin, loučili se však, jako kdyby se neměli už víckrát vidět. Alespoň Oleg měl takový pocit.

Ti, co odcházeli, byli vybaveni teple, po celé osadě pro ně ty věci nasbírali. Teta Luisa je sama vybírala, šila, sháněla. Zcela jistě nebyl Oleg ještě nikdy tak teple oblečen. Jenom Dick si nevzal nic navíc. Šije si všechno sám. Přestalo téměř pršet, v kalužích poblíž kůlů vřeštěli potápníci. Přivolávali pěkné počasí.

Thomas pohlédl na potápníky a řekl:

„Přestane pršet. Měly by se upevnit sloupky.“

„Na takové věci teď nemysli,“ řekla teta Luisa. „To dokážeme i bez tebe.“

„Tati, co mi přineseš?“ zeptala se Thomasova dcera, zrzavá Ruth.

„Bud' zticha,“ okřikla ji matka. „Ptát se na takové věci. Hlavně aby se tatínek vrátil. Zabal si krk. Zase kašleš.“

„Za úžlabinou se drž víc vpravo,“ radil Thomasovi Vajtkus. „Pamatuješ si to?“

„Pamatuju,“ usmál se Thomas. „Vidím to před sebou jako kdysi. Měl by sis lehnout. Musíš brzy ráno vstávat.“

Matka držela Olega za ruku, nedokázal se jí vytrhnout, a navíc mu připadalo, že ho Dick každým svým pohledem zesměšňuje.

Matka s nimi chtěla jít až ke hřbitovu, ale Sergejev ji nepustil. Kromě Stařešiny a Luisy nepustil nikoho.

Oleg se několikrát ohlédl. Matka stála bez hnutí, ruku měla mírně zvednutou, jako kdyby mu chtěla zamávat, ale zapomněla to udělat. Snažila se neplakat.

Nad ohradou bylo vidět hlavy dospělých. Matka, Egle, Sergejev, Vajtkus... a skrze škvíry v ohradě o něco níže postavy dětí. Krátká řada lidí a kousek dál šikmé, v dešti se lesknoucí růžové střechy titěrné hromádky domečků.

Z pahorku se Oleg ohlédl naposledy. Stáli tam u ohrady pořád stejně, jenom nějaké dítě poodběhlo a hrálo si u kaluže. Odtud shora byla vidět ulice — cestička mezi domky. A dveře Kristýnina domu. Nějaká žena stála ve dveřích. Ale odtud člověk nepoznal, kdo to byl — jestli Kristýna, nebo Liz. A pak vrcholek pahorku vesničku zakryl.

Hřbitov byl také ohrazen plotem. Dříve než Dick otevřel vrata, nakoukl dovnitř, jestli se tam neusadilo nějaké zvíře. To by se snadno mohlo stát. Oleg si uvědomil, že sám by docela jistě zapomněl něco takového udělat.

Bylo to zvláštní, ale náhrobků přitlačených k zemi deskami z poddajné břidlice z nedalekých skal bylo více, než lidí v osadě. I když osada byla stará pouhých šestnáct let. Otce tu Oleg neměl, ten zůstal tam za průmyskem.

Dick se zastavil přede dvěma stejnými deskami, které byly opracovány poněkud dokonaleji než ostatní. Tady ležel jeho otec a matka. Zvedl se vítr, studený a otravný vítr.

Stařec kráčel pomalu od hrobu ke hrobu. Všechny ty lidi tu znal. Kolik nás bylo před šestnácti lety? Snad šestatřicet dospělých a čtyři děti. A kolik jich zbylo? Devět dospělých a tři z těch dětí, co sem přišly. Dick, Liz a on, Oleg. Mariana se narodila už tady. A ještě žije dvanáct dětí, které se narodily tady v osadě. Znamená to, že před šestnácti lety sem přišlo čtyřicet lidí a teď jich žije něco přes dvacet. Je to jednoduchá matematika. Vlastně ne, ta matematika jednoduchá není. Náhrobků je stále víc, jsou to všechno děti, které zemřely nebo zahynuly. Místní děti z osady. Podle toho by se dal udělat graf, pomyslel si. Kdo dokáže přežít a proč jiní umírají...

Teta Luisa jako kdyby slyšela jeho myšlenky, mu řekla rovnou do ucha: „Většina jich zemřela během prvních pěti let.“

„Samozřejmě,“ přitakal Stařešina. „Byla to daň za nedostatek zkušeností.“

„Byl to zázrak, že v prvním roce nezemřeli všichni,“ řekl Thomas. „Pamatuješ na to?“

„Pamatuju,“ odpověděl Stařešina.

Zastavili se před deskami uprostřed hřbitova. Byly to hrubé, neopracované kameny, pokřivené, téměř zapadly do země, houževnatá chapadla rezavého mechu se jich zmocnila a vytvořila z nich kulaté kopečky.

Oleg měl chuť se vrátit, aby ještě spatřil osadu. Věděl, že matka stojí u ohrady a doufá, že právě tohle udělá. Skutečně došel až k vratům v ohradě, ale Thomas najednou řekl:

„Musíme vyrazit. Za pět hodin se začne stmívat a my musíme dojít ke skalám.“

„Jé!“ zvolala Mariana. Rychle probírala prsty obsah batohu, který ji visel přes rameno.

„Zapomnělas něco?“ zeptal se Dick.

„Ne. Vlastně zapomněla... Podívám se na otce...“

„Jdeme, Marjaško,“ řekl Thomas. „Čím rychleji půjdeme, tím dříve budeme zpátky.“

Mariana se opozdila za ostatními. Oleg k ní přistoupil a řekl:

„Já se taky chtěl vrátit. Aspoň se podívat z kopce.“

„Vážně?“

Šli vedle sebe a mlčeli.

Asi po třiceti metrech za ohradou, kde začínalo plazivé zákeřně lepkavé křoví, se zastavili.

Luisa je všechny políbila. Stařešina se rozloučil podáním ruky. S Olegem jako s posledním.

„Nesmírně na tebe spoléhám,“ řekl. „Víc než na Thomase. Thomas se stará o dobro osady, o dnešek. Ty musíš myslet na budoucnost. Rozumíš mi?“

„Dobře. A vy se mi dávejte pozor na maminku. Aby jí nebylo smutno. Přinesu mikroskop.“

„Děkuju. Brzo se vraťte.“

Dick vstoupil do křovisek jako první, snadno a rychle odstrkoval koncem kopí lepkavá chapadla.

„Držte se těsně za mnou,“ řekl. „Zatím se ještě nevzpamatovala.“

Oleg se neohlédl. Neměl na to čas. Člověk se ohlédne, větvička se mu přilepí k vysoké botě, nebude jí moci odtrhnout, a když se mu to podaří, tři týdny bude páchnout. Bylo to odporné křoví.

(7)

Za soumraku dorazili ke skalám. Přesně podle Thomasova odhadu.

Les se netáhl až ke skalám, jejichž rudé klíny vybíhaly z lysého, skvrnami pokrytého údolí, chuchvalce nízkých oblaků přelétaly tak nízko, že jim ostré špice skal páraly břicha a mizely v šedivé mlžné cloně. Thomas řekl, že v jeskyni, ve které posledně přenocovali, je sucho a že není těžké k ní dorazit. Po pěti hodinách rychlé chůze mělkými bažinami byli všichni, s výjimkou Dicka, unaveni. A kdyby i byl Dick unaven, nikomu by to neřekl. Jenom cenil zuby.

„Tehdy byla větší zima,“ řekl Thomas. „Byli jsme přesvědčeni, že se v zimě snáze dostaneme se přes bažiny. Ale průsmykem se nadalo projít. Pamatuju se, jak jsme tudy šli a jak nám to pod nohama chroupalo, byly první mrazíky.“

Mezi chodci a skalami ležela bělavá kulatá skvrna asi dvacet metrů v průměru.

„Tady to chroupalo taky?“ zeptal se Dick, který šel jako první. Prudce se zastavil na okraji skvrny, jejíž povrch se leskl jako kůra borovice.

„Ano.“ Thomas se zastavil vedle Dicka. Oleg zůstal pozadu. Před hodinou vzal Marianě batoh, aby se neunavila. Mariana mu ho nechtěla dát, Dick se zašklebil, ale Thomas řekl:

„To je správné. Zítra ti pomohu já. A pak Dick.“

„A proč?“ řekl Dick. „V noci vyndáme všechno zbytečné, rozdělíme to do batohů, nikdo to ani nepozná a Mariana na tom bude líp. Měli jsme na to myslet dřív. Chystali jsme se dva měsíce, ale tohle jsme nedomysleli.“

„A kdo to vlastně měl domýšlet? Ty jsi stejný myslitel, jako všichni ostatní,“ poznamenal pro sebe Oleg. A táhli toho požehnaně. Třebaže Dick říkal, že o jídlo nemusejí mít strach, že se jim o ně postará, je přece lovec. Přesto s sebou vzali i sušené maso, kořínky, sušené houby a ta největší zátěž bylo suché dříví, bez něho nikdo neuvaří vodu, nezažene zvěř.

„Víte, čemu se to podobá?“ řekla Mariana, když dohnala muže. „Klobouku houby. Té největší houby.“

„Je to sice možné,“ prohlásil Dick, „ale raději to obejdeme.“

„A proč?“ zeptal se Oleg. „Budeme se muset škrábat po suti.“

„Já to vyzkouším, můžu?“ řekla Mariana, poklekla a vytáhla malý nůž.

„Co chceš dělat?“ zeptal se Thomas.

„Kousek uříznu. A čichnu si k tomu. Kdyby to byla jedlá houba, dovedeš si představit, co by to znamenalo? Celá osada by se jí najedla.“

„Nemá smysl to řezat,“ řekl Dick. „Mně se ta tvá houba nelíbí. A taky to vůbec není houba.“

Mariana už ale zapíchla nůž do okraje skvrny. Nic však neodřízla, tak tak, že stačila vytáhnout nůž. Bílá skvrna se najednou nafoukla, zachvěla a jako vlna se řítila na Marianu. Dick prudce strhl děvče k sobě a oba se svalili na kameni. Thomas odskočil vzápětí po nich a zvedl samostříl. Dick seděl na kamení a chechtal se.

„Abys ji mohl zabít, na to bys musel mít střelu velikou jako dům. A možná že ještě větší.“

„Já jsem říkala, že to je houba,“ řekla Mariana. „Zbytečně ses polekal, Dicku. Voní jako houba.“

Po bílé skvrně přebíhaly křeče ve vlnách, vytvořily se pokaždé uprostřed a rozbíhaly se k okrajům, jako kdyby to byly kruhy na vodě, do níž se hodí kámen. Střed houby stále rostl a rostl, jako kdyby se ně-

kdo chtěl prodrat ven a narážel tam hlavou. Pak se od středu rozběhly do stran tmavé trhlínky, stále se šířily, až se vytvořily ohromné lístky ostrými konci směřující do středu. Lístky se začaly zvedat a otáčet dovnitř, až vznikl květ.

„To je krása,“ řekla Mariana. „Že je to krása, vidíte?“

„A ty ses chtěl po ní procházet,“ řekl Dick Olegovi hlasem staršího. Nehledě na to, že jim bylo stejně. Oběma nebyly ještě ani dva roky, když je přenášeli přes průsmyk.

Thomas hodil samostříl přes rameno a sebral z kamene Marianin nožík.

„I přírodovědcům sluší někdy myslet. A pak teprve zkoumat.“

„Nic nám nemůže udělat,“ promluvila Mariana. „Předvádí se, jak je krásná.“

„Jde jen o to, jestli v ní nejsou paraziti,“ řekl Dick. „Jdeme dál? Až se sešerí a nenajdeme jeskyni budou všechny plány na nic. Přece jsme vyšli přesně tak, abychom mohli přenocovat na známém místě.“

Obešli skvrnu po kamenné suti. Shora se Oleg pokusil nahlédnout do jádra květu, ale uvnitř byla trna. A prázdné.

„Jak jí budeme říkat?“ zeptala se Mariana.

„Muchomůrka,“ odpověděl Thomas.

„A muchomůrka je taky houba?“

„Muchomůrka je samozřejmě houba,“ řekl Thomas. „Jedovatá velká houba. S červeným kloboukem, a na něm jsou bílé tečky.“

„Tomuhle se tedy moc nepodobá,“ řekl Dick.

„Zní to ale krásně,“ namítla Mariana.

Už se stalo zvykem, že neznámým věcem dával jména Thomas. Využíval k tomu známých názvů, které nebyly přesné, k čemu si ale vymyslet nějaké nové? Shodné vlastnosti ty věci měly. Houby rostou v zemi a mohou se sušit. Znamená to, že tedy oranžové nebo modré koule, které se zahrabávají do země, koule, které je možno sušit a jíst, vařit a smažit, když je člověk jaksepatří vymáčí, nazveme houbami. Šakali se potulují ve smečkách, živí se mršinou, jsou zbabělí a chamtiví. Není přece důležité, že tihle šakali jsou plazi. Medvěd má dlouhou srst, je huňatý a velký...

Oleg se cestou po kamenné suti zadýchal. Kameny se mu ujížděly pod nohama. Marianin batoh ho táhl zpátky, a ten jeho ho tlačil do ramen. Oleg počítal kroky. Kde ta zatracená jeskyně je? Vzduch začal

modrat, i tak bylo už dost pošmourno, a teď dokonce věci na vzdálenost deseti kroků začaly ztrácet své obrysy, od země se zvedala šedivá mlha, byl nejvyšší čas se někam ukrýt, v noci ani Dick nebude riskovat, aby vstoupil do lesa nebo do stepi. S tmou se objevuje všelijaká noční havěť. Lidé, kteří odejdou v noci za ohradu, se nevracejí. A tady, daleko od vesnice... Oleg se ohlédl. Měl pocit, že za ním někdo jde. Ale ne, byla tam jenom mlha. Ani si neuvědomil, že přidal do kroku, vtom se před ním otočil Thomas a tiše mu řekl:

„Nevraz do mě nebo mě porazíš. Udržuj vzdálenost.“

Přesto se Oleg nedokázal zbavit dojmu, že za ním někdo jde.

Thomasova záda zmizela, předebral totiž Marianu. Teď má před sebou Oleg ji. Má úzká ramena, dokonce i v teplé bundě vypadají úzká. Mariana klopýtá. Za soumraku špatné vidí. Egle říkala, že je to šeroslepost, ale nestandardní, endemická. Endemická, to znamená patřící k tomuto kraji, zazněl mu v hlavě Stařešinův hlas. Jako kdyby ten člověk stál vedle něho.

„Nechceš mi dát ruku?“ zeptal se jí Oleg.

Šli oba dva nekonečnou mlhou, v níž se utápěli po kolena.

„Ale ne,“ řekla Mariana. „Děkuju.“

„Stát,“ dutě zazněl Dickův hlas daleko před nimi, „jsou tu skály.“

(8)

Bylo dobré, že jeskyni nikdo neobsadil. Mohl se v ní skrývat medvěd nebo někdo ještě horší z té podvečerní a noční havěti, která se jako přízrak potuluje kolem ohrady a někdy jí dokonce cloumá. Stahuje se k lidskému obydlí, ale bojí se ho. Někdy před třemi roky Mariana z lesa přivlekla kozlíka, malinkého, byl jí tak do pasu. Měl takový otravný hlas, horší než obě dvojčata dohromady, chlupy zelené jako tráva z něho visely až k zemi, podupával opancéřovanými kopýtky a vřestěl.

„Mečí,“ řekl tehdy spokojeně Vajtkus. „Zbožňuju hlasy domácích zvířat.“

„Tak to tedy bude kozel,“ řekl Thomas, který už tehdy dával jména neznámým věcem a zvířatům.

Kozel zůstal v osadě do zimy, kdy noc nemá téměř konce. Zvykl si na lidi, už skoro ani nekousal, kdykoli ho mohli najít u Sergejevovy

dílny, kde bylo teplo. Sergejev tam vyráběl nábytek a nádobí. Oleg mu rád pomáhal, protože se mu líbilo vyrábět předměty rukama. A pak za tmy přišla ta noční havěť. Kozla odvěkla pryč. Mariana našla pár chuchvalců z jeho zelené srsti za hřbitovem. To ale bylo až na jaře. Mohla se ovšem taky zmýlit.

Vajtkus tehdy řekl:

„Rozvoj chovu dobytka se odkládá na neurčito.“

„Tím spíš,“ poznamenala teta Egle, „když je z něho užitek jako od kozla mléka.“

Jeskyň měla jednu nevýhodu — příliš široký vchod. Napříč natáhli stanovou plachtu z rybích kůží, zapálili oheň — noční havěť nemá oheň ráda. V jeskyni bylo téměř teplo a Oleg se blaženě rozvalil na hladké kamenné podlaze. Mariana ležela hned vedle něho.

„Jsem tak unavená,“ řekla. „Bylo to pro mě hrozné.“

„Pro mě taky,“ odpověděl Oleg tiše. „Připadalo mi, že za mnou pořád někdo chodí.“

„Ještě že jsem to nevěděla.“

Dick rozdmýčával kousky dřeva. Vzali si s sebou ty nejlepší. Ty, co hoří pomalu. Thomas otevřel pytlík se sušenými houbami, vytáhl kotlík na trojnožce.

„Podej mi vodu, Olegu,“ požádal ho.

Oleg měl vodu v tlumoku v nádobě udělané z tykve. Thomasovi stačilo udělat dva kroky a mohl si vodu vzít sám. Pochopil, že Thomas to dělá z výchovných důvodů. Nechce dávat Olegovi příkazy, aby vstal a něco dělal, nechce mu nic vyčítat. I když co je tohle za práci — stanovou plachtu postavili společně, oheň hoří. Příště nebudu tak unavený a budu sám hospodařit, vždyť jsem dnes táhl Marianin tlumok...

Samozřejmě že Oleg neřekl nahlas ani slovo. Nestačil ani vstát, když Dick vztáhl dlouhou ruku, chytil Olegův tlumok a podal ho Thomasovi.

„Ať si odpočine,“ řekl bez jakéhokoli soucitu naprosto lhostejně.

„Má toho dost. Táhl dva rance.“

„Ať si poleží,“ souhlasil Thomas.

A Oleg si sedl.

„A co se má ještě udělat?“ zeptal se. „Když je něco třeba, tak to přece udělám.“

„Počkej, Thomasi, sama tu vodu uvařím,“ řekla Mariana. „Nevíš, kolik se tam dává hub.“

„Měl jsem pocit, že za námi někdo chodí,“ řekl Dick.

„Ty taky?“ zeptal se Oleg.

Najednou zaslechli něčí těžké kroky u vchodu. Dick skočil pro samostříl. Thomas se sklonil k ohni a byl přichystán chytit hořící pole-no. Kroky utichly. Nastalo úplné ticho. Bylo slyšet, jak dešťové kapky občas dopadají z převisu nad vchodem jeskyně.

„Stihli jsme to na poslední chvíli,“ řekla Mariana.

„Ticho!“

Avšak za lesknoucí se přepážkou z rybích kůží, na níž se odrážely záblesky plamenů, se nic nepohnulo.

Dick třímal připravené kopí, přistoupil k plachtě, opatrně odhrnul roh a podíval se ven.

Oleg pozoroval jeho široká napjatá záda a čekal. Měl si také vzít kopí...? Vždyť tu přece mají oheň... Je to Dickova věc. Nespravedlnost této myšlenky byla Olegovi zřejmá, ale nedokázal uvažovat jinak, protože jeho úkolem bylo něco docela jiného. Měl vidět to, co není pro ostatní zajímavé. Stařešina na něho spoléhá... Horší je, jestli si člověk není jist, dokáže-li splnit jeho naděje, tím spíš, když léty jsou tyto naděje pro starého člověka stále abstraktnější a úspěchy stále neuskutečnitelnější.

Mariana pracovala u ohně, probírala houby a sušené nasolené jahody, vždycky je vařila zvlášť a smíchala až potom. Klečela, rukávy u bundy měla vyhrnuté, štíhlé ruce samou jizvu a modřinu. Olega napadlo, že Mariana má krásné ruce a ty šrámy že jí na kráse vůbec neubírají, vždyť je mají všichni.

Thomas také sledoval její rychlé ruce, díval se, jak se děvče soustředilo na svou práci jako na obřad, který on jako přistěhovalec v těchto zemích nedokázal pochopit, viděl jizvy na jejích rukách, cenu, kterou si les vzal za výuku, uvažoval o propasti, kterou vytvořila osada mezi ním a touto mládeží, těmito divochy, kteří dovedou usnout na kamenné podlaze bez přikrytí, necítí vlhko, vlezlou zimu, a vůně rostlinných sépií, kterým tu říkají houby, jim není protivná, protože si na ni zvykli... Ostatně i děti tady voní jinak než doma. Dokonce i vlastní děti. A Ruth ve svých osmi letech, kdyby se dostala do lesa, třeba se ani neztratí, přinejmenším nezemře hladu — les, i když je to nebezpečné a zákeřné

místo, patří jim. A jestliže on, Thomas Hind, je v tomto lese člověkem, pak ony jsou jelení mláďata, zajíci nebo dokonce vlčata, nikoli nejsilnější, ale moudřejší než mnozí jiní a neztratí se. Mariana vycenila zuby jako zvíře a kousla do podezřelé houby, vyprskla a odhodila ji do kouta. Houba jako houba, všechny jsou jedovaté. Znovu kolem někdo ztěžka prošel a málem se dotknul poloprůhledného závěsu. Ďábelské přízraky tmy. Přejde tu slon a člověk se nebude divit, když bude taky jedovatý... Ti mladí jsou unavení, ačkoli čert ví, jestli jsou skutečně unavení. Dick se tváří, jako kdyby se mohl hned teď rozběhnout za šakalem do houští. Oleg je přirozeně slabší. Není to špatný chlapec, není hloupý, jenomže Boris mu zbytečné vtouká do hlavy své idealistické teorie. Osada musí přežít. Dnešek, zítřek. Nevím, kdy začneme stavět města, kdy začneme vypouštět umělé družice. Za tisíc let? A. právě proto je nutné přežít dnešek.

Závěs se zavlnil, noční návštěvník se ho zřejmě rozhodl strhnout. Thomas zvedl hořící dřevo a předstihl Dicka, vyhlédl do soumraku, do mlhy. Tmavý stín odplul do dálky, rozplynul se v šedivé mlze, jako kdyby si nějaký šprýmař k sobě přitáhl nafukovací balóněk.

„Tak nevím,“ řekl Thomas. „Nic takového jsem dosud neviděl.“

„Budeme muset hlídat u ohně,“ upozorňoval Dick.

„Mně se vůbec nechce spát,“ řekl Oleg.

„Teď tak mít pořádnou pistoli,“ ozval se Thomas. „Pořádnou, věčně nabitou pistoli.“

„Za pět minut bude polévka,“ oznámila Mariana. „Dobrá polévka. Teta Luisa nám vybrala samé bílé houby.“

Někde v dálce něco zamlaskalo, zahekalo. Pak se rozlehl slabý dupot početných nohou a mečení. Bylo to několik hlasů pohromadě. A zněla v nich zoufalost.

Mariana byla rázem na nohou.

„Kozlové!“

„Toho tvého kozla už dávno někdo sežral,“ řekl Dick. „Kdo je to žene?“

„Jedovatý slon,“ řekl z ničeho nic pro sebe Thomas.

„Kdo?“ podivila se Mariana.

Dick se zasmál.

„Budeme mu tak říkat,“ řekl.

Mečení přešlo ve vřeštění připomínající křik dítěte. Pak vše utichlo. A znovu se rozlehlo dupání.

„Já si myslím, že je dělá bílá houba,“ řekl Oleg.

„Koho?“ zeptal se Dick.

„Jedovaté slony.“

„To jsou zlí duchové, nějaká vidění. Kristýna mi o nich vyprávěla,“ řekla Mariana.

„Žádní zlí duchové nejsou,“ prohlásil Oleg.

„Jen jdi trochu hlouběji do lesa,“ řekl Dick.

„Mlčte,“ přikázal jim Thomas.

Docela blízko proletěli kozli. Za nimi zlehka a zřídka došlapoval jejich pronásledovatel. Lidé ustoupili za oheň, od závěsu je dělily plameny. Připravili si zbraně. Neznámá zvířata jsou hrozná, protože člověk nikdy neví, co udělají.

Závěs se vymrštil do strany, roztrhl se napříč a do jeskyně vrazilo něco zeleného, chlupatého, velkého jako člověk, bylo to však zakulacené, mělo to čtyři nohy, kostnatý hřeben přes celá záda trčel z chlupů jako řetěz strmých pahorků z lesa.

Zvíře se křečovitě chvělo. Jeho malé červené oči se dívaly nechápavě, pokorně.

Dick zamířil svůj samostříl, aby vystřelil najisto.

„Počkej,“ zvolala Mariana, „Vždyť je to kozel.“

„To je můj kozel,“ řekla.

„Máš pravdu,“ zašeptal Dick, aniž by se pohnul a aniž by dokonce pohnul rty. „Je to maso.“

Avšak Mariana už obcházela oheň a mířila ke kozlovi.

„Počkej,“ pokoušel se jí zastavit Thomas. Mariana mu odtáhla ruku.

„To je můj kozel,“ řekla.

„Po tom tvém už dávno není ani stopy,“ řekl Dick, ale jeho ruka se samostřílem klesla. Maso ještě měli. A zabíjení pro nic za nic neměl rád. Lovci zabíjejí tolik, kolik mohou unést.

Kozel začal pomalu couvat. Pak znehybněl. Zřejmě to, co ho čekalo venku, bylo hroživější než Mariana. Mariana se sklonila, rychle vytáhla z batohu chutnou sušenou houbu a podala ji kozlovi. Ten si povzdechl, houbu očichal, rozevřel svou hroší tlamu a dárek poslušně schrupal.

(9)

První měl hlídku Oleg. Kozel neodešel. Přišoural se ke stěně, jako kdyby s ní chtěl splynout, jedním okem se díval na Olega a chvílemi hlasitě vzdychal. Pak se začal drbat o stěnu.

„Zablešíš nám to tu,“ řekl Oleg. „Stůj klidně, nebo tě vyženu!“

Z kozlova pozorného pohledu bez jediného mrknutí mohl mít dojem, že ho poslouchá a rozumí. Kozel ale ve skutečnosti naslouchal tomu, co se děje venku.

Oleg neustále pozoroval dohořívající oheň, až začal dřímat. Měl dojem, že nespí, že vidí, jak nad doutnajícími poleny vylétají modré jiskry, jak spolu tančí ve dvojících, jak se splétají v tanečním reji. Kozel sebou trhnul a začal mečet, zadupal kopyty. Oleg vyskočil, ale teprve po chvíli si uvědomil, že kozel není na svém místě, že skočil hlouběji do jeskyně a že dírou v závěsu se dovnitř valí nějaká šedivá puchýřovitá hmota, že se pohybuje pomalu a jako těsto se hrne do jeskyně, snad ani nebyla šedivá, ale růžová, že v té hmotě je nějaká umírněná zvědavost, neuspěchanost, že kozel zoufale mečel, prosil, aby ho zachránili, zřejmě byl přesvědčen, že to těsto sem přišlo výhradně pro něho. Oleg si kdoví proč stačil uvědomit, že na nějaký noční přízrak je ta hmota příliš ošklivá, šátral rukou po kamení, ale samostříl nemohl zanic najít a nedokázal odtrhnout pohled od valící se blízké hmoty, která vypouštěla kyselý dusivý puch. A pak uviděl, jak se v boku té zrudly se najednou objevil opeřený šíp ze samostřílu a zajel celou svou polovinou do toho těsta, až v něm zmizel docela, když v tom se těsto zlehka a rychle sebralo, naježilo a zmizelo, okraje roztrženého závěsu se spojily a stanový díl se líně zahoupal.

Oleg mohl konečně pohlédnout dolů, samostříl mu ležel snad dva centimetry od roztažených prstů. Dick seděl na podlaze, silný, připravený, svěží, jako kdyby se vůbec neuložil ke spánku. Nechal klesnout samostříl a řekl:

„Možná že jsem nemusel ani střílet. Měl jsem počkat.“

„Tak proč jsi střílel?“ zeptala se Mariana, aniž vstala, natáhla ruku a hladila tenké nohy kozla, který fňukal skoro jako dítě a svěřoval se Marianě se svým strachem.

„Oleg snad zkameněl a ta věc se k němu už blížila,“ řekl Dick, aniž chtěl Olegovi něco vyčítat nebo ho urazit, řekl to prostě tak, jak si

to myslel. Vždycky říkal to co si myslel. „Neměl jsem čas hledat nějaké poleno.“

„Usnuls?“ zeptal se Thomas Olega.

Thomas ležel zabalený do pokrývky, pod hlavou měl tlumok se sušeným masem. Byla mu zima, nedokázal si na ni zvyknout.

Bude na tom ze všech nejhůř, až začne být doopravdy zima, pomyslel si Oleg. Řekl:

„Usnul jsem. Probudil mě kozel.“

„Náš kozlík je chlapík,“ pochvalovala si Mariana.

„Ještě že tě probudil.“ promluvil Dick a ukládal se na bok. Ruku měl položenou na pažbě samostřílu, kterou sám nádherně a přesně vybrousil. „Sežralo by nás to...“

Usnul a nestačil ani dokončit větu.

Thomasovi se spát nechtělo. Vstal, vystřídal Olega, ten trochu protestoval, ale rád souhlasil, padala mu víčka. A hned se rozvalil na podlaze. Thomas přes něho přehodil pokrývku, bylo by dobré přiložit, ale dřívím museli šetřit, neměli ho nazbyt a bude zima. Vzpomněl si, jaká byla zima, když šli k průsmyku posledně. Jak byla ubíjející a beznadějná. To bylo před čtyřmi lety. A bylo to stejné i před osmi lety. A také rok poté, kdy zakládali osadu. Nejdále se dostali při druhé výpravě. Je ovšem pravda, že se odtamtud vrátili jen dva. On a Vajtkus.

Thomas pohlédl na děti. Jak je možné, že nevnímají, jak se na kamenech spí špatně a jaký z nich čiší chlad? K jakým vnitřním změnám došlo v jejich metabolismu za ta léta? Jsou to přirození divoši, kteří se na něho dívají jako na starce se zdvořilým přezíráním domorodců. Ať říká Boris co chce, ať je straší jak chce, stejně se každým rokem víc a víc, každým svým krokem stále více vzdalují lidskému světu a stále lépe se sžívají s tímhle světem osamocení a šedivých oblaků. Boris má i nemá pravdu. Má pravdu v tom, že přechod do „divošského stavu“ je nevyhnutelný. Thomas to vidí u vlastní dcery, ale i u jiných dětí. Je to však zřejmě jediné východisko, jediná možnost, jak se zachránit. A průsmyk je teď už jen symbolem, kterému nikdo nevěří, kterého však není možno se zříci.

Kozel přešlápl a zazvonil o kámen. Dick otevřel oči, zaposlouchal se a znovu usnul. Mariana se ze spaní překulila k Olegovi a položila mu hlavu na rameno. Daleko v lese něco zadunělo a rozletěl se táhlý utichající rachot. Thomas vybral to nejslabší polínko a přiložil je na oheň.

Když se rozednilo a do roztrženého otvoru v závěsu se prodrala promodralá mlha, když v dálce někde v lese uvítali nový den svým skřehotáním skokani, zavřeštěl probuzený pařez, Dick, který ořezával u ohně dřevo pro samostřílové střely, své dílo pečlivě složil do batohu a klidně usnul. Nikdo si proto nevšiml, jak se stalo, že kozel z jeskyně zmizel. Probudila se Mariana, nesmírně ji to zjištění rozladilo, vyběhla ven, oběhla kolem dokola skály a nikde žádné stopy po zvířeti nenašla.

„Jak já ho za to nenávidím,“ řekla, když se vrátila.

„Proč? To ti měl za všechno poděkovat?“ zeptal se Dick.

„S námi by mu bylo líp, byl by v bezpečí.“

„Škoda že jsem ho za svítání nezastřelil,“ řekl Dick. „Chtěl jsem to udělat, ale pak jsem si řekl, že to odložím až bude světlo.“

„To by nebylo čestné,“ řekla Mariana. „V noci nás přece zachránil.“

„To s tím nemá nic společného,“ odpověděl Dick. „Copak to nechápeš? Ten kozel přece chránil především svůj vlastní krk.“

Oleg vzal nádobu z kůže a šel hledat vodu.

„Nezapomeň si vzít kopí,“ řekla Mariana.

„A nechod' moc daleko,“ dodal Thomas.

„Nejsem malý,“ odsekl Oleg, ale kopí si vzal.

Mlha se ještě nerozplynula, ukrývala se v dolinách, oblaka sestoupila až na zem, na některých místech se s mlhou spojovala, jako kdyby v letu vztahovala k mlze ruce a zvala je k sobě. Mlha však chtěla spát a netoužila po létání na obloze. Olega napadlo, že by si to s ní vyměnil a letěl místo mlhy k jihu, k rozlehlým lesům, k moři, kam měli loni namířeno Sergejev s Vajtkusem a Dickem. Byl s nimi ještě Poznanskij, ten se ale nevrátil. Nedokázali se dostat tak daleko a moře stejně neuviděli, protože lesy tam jsou nekonečné, v nich spousta dravých lián, zvířat a jedovatých hadů, čím blíže k teplu, tím více tam bylo tvorů člověku nebezpečných. Kdyby tak člověk mohl letět spolu s oblaky, dokázal by se přenést nad vrcholky stromů a nad mořem jako oblační ptáci v období pěkného počasí, ptáci, kteří se občas jako stíny zjevují v mracích, ale na zem nikdy neusednou. Samozřejmě že lidé dovedou létat, dovedou létat rychleji než oblaka. Ale v osadě se musí začínat se vším od začátku. Není to snadné, protože nemají náradí ani čas. Oleg chtěl vyrobit balón, k tomu by ale potřeboval nesmírnou spoustu rybích kůží a nití a jehel, s tím mu však kromě Stařešiny a dětí nechtěl nikdo pomoci.

„To není špatný ani neuskutečnitelný nápad,“ řekl tehdy Sergejev.
„Za sto let se do toho spolu určitě pustíme.“

A Stařešina mu odpověděl:

„Za sto let na tenhle nápad krásně zapomeneme. Vymyslíme si bohy, kteří žijí nahoře v oblacích a kteří nám obyčejným smrtelníkům nedovolí, abychom se k nim přiblížili.“

A tak balón nikdy nespátl světlo světa.

Oleg se přikrčil. Od západu, kam je vedla další cesta, přiletěl nadjednou závan ledového pronikavého větru, který mu sežehl obličej i ruce. Připomnělo mu to všechno, co je teprve čeká. Z toho Oleg strach neměl, dostal strach z toho, že nedokáže překonat průsmyk, jako se to dosud nepodařilo nikomu z předcházejících výprav. Dick z toho bude mít radost, bude mít radost, že se může vrátit do své milované stepi. Mariana bude spokojená, protože objeví nové rostliny a houby. Thomas už přivykl takovým neúspěchům a sám nevěří v úspěch. Špatné na tom bude jenom on, Oleg. A Stařešina.

Celý den šli otevřenou krajinou, jenom občas narazili na nízké křoví. V těchto místech bylo pusto a prázdno, šlo se jim dobře, nebyli ani příliš unaveni. Thomas říkal, že si vybrali vhodnou dobu. Léto bylo letos skutečně teplé, když tudy šli minule, ležel ještě na zemi sníh. Dick se nudil, chvílemi odbíhal, vracel se po půl hodině bez kořisti a byl z toho celý rozladěný.

Kozel měl štěstí, že se vrátil právě ve chvíli, když byl Dick na jednom ze svých výletů. Oleg byl přesvědčen, že by ho jistě zastřelil. Byl to ten jejich kozel. Vyskočil z křoví tak hlučně, jako smečka medvědů, a tak ho lidé uvítali s připravenými samostřily. Už z dálky ho ale poznali. Chlupatý obr byl ve hřbetu vyšší než Oleg a dal jasně najevo, že má ze setkání se svými přáteli radost. Přeběhl kolem nich, nadhazoval těžký zadek, rachotil při tom destičkami na hřbetě a hlasitě mečel.

Víc se od nich kozel neodloučil. Měl radost i z Dicka, jehož ucítil dlouho před jeho příchodem, pak se zařadil doprostřed jejich skupiny, neprojevil sebemenší chuť jít stranou nebo vzadu a pletl se jim pod nohama. Oleg měl stále pocit, že mu musí každou chvíli stoupnout svým ostrým kopytem na nohu, ale zvíře bylo opatrnější než při prvním setkání.

Kozel měl obdivuhodný čich i sluch. Reagoval na přítomnost každého živého tvora daleko před ním a Mariana byla navečer přesvědčena,

že rozumí zvukům, které zvíře vydává, že ví, kdy ji zvíře upozorňuje, že je před nimi místo s chutnými houbami, kdy je třeba dívat se pozorně pod nohy, protože tam jsou dravé liány.

Přenocovat se rozhodli dlouho před soumrakem na okraji náhorní plošiny. Na dalším úseku je čekalo už stoupání a Thomas řekl, že ráno budou muset najít ústí potoka a vyšplhat se jeho údolím, které se později změní v úžlabinu, a tou pak půjdou nejméně plné dva dny.

Žádnou jeskyni ani jiný úkryt nenalezli, spali ve stanu, což se kozlovi nelíbilo. Té noci nehrozilo žádné zjevné nebezpečí, zvíře se však dožadovalo přístupu k teplu, nakonec se svalilo na stan a všem bezmála pochroumalo nohy. Všichni mu nadávali, přesto ho však trpěli, protože jim bylo jasné, že kdyby přišel nějaký nezvaný host, kozel stropí takový rámus, že všechny probudí.

(10)

K ránu byl Oleg promrzlý do morku kostí. Zdálo se mu, že ho někdo balí do ledového bahna a on že nemá sílu dostat se ven. Začal se chvět. Najednou mu ale bylo teplo a usnul klidněji. Probudilo ho to, že kozel si usmyslel ulehnout výše na stan a bolestivě mu přilehl nohu. Oleg nohu vytáhl, otevřel oči a uvědomil si, že Thomas si s ním v noci vyměnil místo a že teď leží na kraji. Thomas byl zimou bílý jako křída, měl zaťaté zuby a dělал, že spí. Oleg se zastyděl. Už v osadě se domluvili, že když bude zima, musí Thomase chránit. Měl slabé plíce a špatně snášel zimu, mladí na tom byli lépe, byli zdraví a na zimu zvyklí.

„Thomasi,“ ozval se tiše Oleg. „Už jsem se zahřál. Pojd'te si zase vyměnit místa.“

„Ale ne, to je zbytečné,“ zašeptal Thomas, ale rty ho neposlouchaly.

Oleg se s ním už nedohadoval a přešel přes něho. Stan vyrobený z rybích kůží propouštěl zimu, té noci spali všichni pod pokrývkami, dokonce i Dick, který vždycky tvrdil, že se může vyspat i na sněhu, protože je měkký.

„Děkuju,“ řekl Thomas. Zmítala jím zimnice.

Probudila se Mariana. Rychle pochopila, co se děje.

„Ohřeju vodu,“ řekla.

Začala hledat a rozvazovat vaky.

Kozlovi bylo jasné, že se lidé probudili, vyskočil, zaklapal svými kopyty, vyzývavě zamečel, jako kdyby chtěl dát najevo, že se mu v noci stýskalo. Dick přehodil svou pokrývku přes Thomase a rychle vylezl ven.

„Nejdůležitější je pořádně se rozhýbat!“ zavolal zvenku. „Podívejte se, jak to dělá dobře!“

Oleg se přinutil vylézt hned za Dickem.

Údolí, kam dorazili navečer, bylo plné sněhu. Napadal v noci. Byl bílý, čistý, mnohem světlejší než oblaka, která se při porovnání s ním zdála být fialová. Kozel stál opodál a vykusoval si z chlupů kousky ledu. Bílá plocha údolí se opírala o strmý svah stoupání. Křoví rostoucí na svahu pomalu pohybovalo větvemi a vířilo sních kolem sebe.

Dick dal najevo svou nespokojenost, že dříví ubývá rychleji, než měli propočteno, ale řekl o tom jenom Olegovi a tiše, až když poodešli od špinavého kopečku, který vytvářel stan.

„Neměli jsme s sebou brát Thomase,“ řekl. „Bude nemocný.“

„Bez něho bychom se těžko dostali přes průsmyk,“ odpověděl mu Oleg.

„S ním to bude ještě těžší,“ řekl Dick a vystřelil šíp ze samostřílu do díry ve skále, kde Oleg nic neviděl. V díře se však zavířil sních a velkými skoky odtud vyběhl zajíc, malý chobot si přehodil na hřbet a uháněl pryč. Zanechával za sebou krvavou stopu.

„Jdu ho sebrat,“ řekl Dick. A u svého rozhodnutí zůstal.

S Dickem je těžké se dohadovat, protože když je o svém názoru přesvědčen, dál se s nikým nebaví a prostě odejde. K tomu nejzávažnějšímu rozhovoru dochází až posléze a stává se, že Dick každý takový spor vyhraje, i když nemá pravdu.

„Jak dojdeme bez Thomase?“ v duchu pokračoval v rozhovoru s Dickem Oleg. „To nejdůležitější přece není samotná cesta, nejdůležitější je přece cestu najít a to, co budou dělat potom. Budeme tam jako nedochůdčata, která se nevyznají, co která věc znamená, budeme tam jako divoši, kteří nikdy na vlastní oči neviděli kolo a nebudou mít ani tušení, jestli to je kolo nebo lokomotiva. Dick si myslí, že ví všechno, co se člověku může hodit v osadě nebo v lese. Možná že má trochu strach ocitnout se v jiném světě, kde by nebyl nejsilnější, nejjobratnější, nejrychlejší.“

Mariana zapálila oheň. Kozel si už na něj zvykl, přesvědčil se, že mu nehrozí odtud žádné nebezpečí. Vlezl proto do ohně a Mariana zavolala na Olega, aby to zatracené zvíře někam zahnal. Zahnat vyspělého kozla, to je téměř neproveditelný úkol, ale Oleg dělal, co mohl. Píchal kozla dřevěným koncem kopí, i když měl dojem, že tím zvíře jenom lechtá.

Thomas rychle přecházel po sněhu, aby se zahřál, choulil se v pokrývce, hrbil se a Olegovi připadalo, že je nesmírně starý, i když věděl, že mu je čtyřicet let. Egle říkala, že proces stárnutí probíhá v osadě nějak rychleji, ovšem teta Luisa prohlásila, že při takové jejich dietě mělo být už dávno po nich. Všichni měli pořád koliky, záněty žaludku, alergie, ti starší měli potíže s ledvinami. Pravda je, že děti byly poměrně zdravé. Obyvatelé osady měli štěstí že většina místních mikrobů na lidský organismus nepůsobila. Tedy zatím nepůsobila, řekla tehdy teta Luisa.

„Škoda že tu nejsou bažiny,“ řekla Mariana. „Natrhala bych vám byliny, já vím jaké.“

„A proč jsi je nenatrhala dřív?“ zeptal se Oleg. Mariana se ze všech lidí v osadě nejlépe vyznala v bylinách, snad je dokázala rozeznat nějakým šestým smyslem.

„Ty ses zbláznil,“ řekla udivená Mariana. „Byliny se musí použít, když jsou čerstvé a jak bys to chtěl dělat?“

Vždycky jí připadalo divné, že ti druzí nevidí to, co vidí ona.

Oleg se rozhlédl. I kdyby tu byly bažiny, jistě by přes noc zamrzly. Kde by se tu ale vzaly, krajina tu je položena výše, než jejich osada, je tu víc sucho a více kamení.

„Olegu,“ zavolal na něho Thomas. „Pojď sem.“

Thomas usedl na stan a mračil se.

„Zase mě bolí záda,“ řekl. „To ten houser.“

„Já vás pak namasíruju,“ řekla Mariana.

„Děkuju, ale to nepomůže,“ usmál se Thomas. Podobal se trochu vráně, kterou jim kdysi namaloval při hodinách biologie ve škole Stařešina. Černý pták s velkým ostrým zobákem. „Poslouchej, víš, kde mám mapu? S člověkem se může něco stát raz dva.“

„Nestane se nic,“ řekl Oleg. „Jdeme přece společně.“

„Přesto nebudeme riskovat. Vyznáš se v té mapě?“

Mapa byla nakreslena na kousku papíru. Byla tím největším pokladem v osadě. Oleg měl vždycky k tomu papíru zvláštní vztah. Ten kousek skrovně pomalovaného papíru byl nějakým kouzelným způsobem spojen s vědomím, že má vydat další vědomosti, pro které byl právě vytvořen. Jako kdyby to bylo poselství bohů.

Thomas chvílemi přemáhal záchvaty kašle a nutil Olega, aby mu na mapě ukazoval cestu k průsmyku. Směr cesty znal, v duchu cestu procházeli všichni společně, s Vajtkusem i Stařešinou, je ovšem pravda, že o tom hovořili v osadě, kdy nebylo možné vnímat skutečnou podstatu cesty, vzdálenosti, zimu, protože uvnitř v domě bylo teplo, útulno, hořela světla lampiček, venku šelestil déšť...

Dick přinesl králíka. Kozel se z nepochopitelných důvodů polekal té hromádky bez života, odskákal rychle ke svahu, tam se zastavil a zkroušeně potřásl hlavou.

„Cítí, prevít, co ho čeká,“ řekl Dick. Hodil králíka na kamení. „Pojďte, sníme ho hned, půjde se nám líp. Thomasovi to taky prospěje. Lepší by pro něho bylo, kdyby se napil teplé krve, já to tak alespoň dělám vždycky, když jsem na lovu. Ty to ale, Thomasi, nedokážeš, co?“

Thomas zavrtěl hlavou.

„Co děláte? Prohlížíte mapu?“ zeptal se Dick.

„Thomas pořád chce, abych mu to opakoval, kdyby se s ním prý něco stalo.“

„Nesmysl,“ řekl Dick, usedl na bobek a začal obratně králíka stahovat. „Ty ještě můžeš jít. Když ti bude špatně, vrátíme se.“

Olegovi bylo jasné, že se nechce Thomase dotknout. Od samotného začátku totiž tvrdil, že Thomas nedojde.

„Nic se neděje,“ řekl Thomas a nedal ničím najevo, jak mu je lhostejný Dickův tón nepříjemný. „Jistota je jistota.“

Když popíjeli čaj z kořínků, kozel se odhodlal přistoupit blíž, přišel však z druhé strany, než kam Dick odhodil kůži z králíka, aby mezi ním a kůží byl oheň a stan. Hlasitě funěl. Mariana mu hodila pár sušených hub.

„To tu ještě scházelo,“ řekl Dick. „Houby potřebujeme my. Může se stát, že nic nenajdeme a jak se dostaneme zpátky?“

„Za průsmykem ale jídlo je,“ řekl Thomas.

„Nikdo neví, jestli tam je nebo už není,“ namítl Dick. „Bylo by dost hloupé umřít někde hladý. A když je mráz, tak se musí hodně jíst.“

„V krajním případě sníme kozla,“ řekl Oleg.

„Proč až v krajním případě?“ zeptal se Dick. „Sníme ho určitě. A brzo. Ještě by nám mohl utéct.“

„To ať tě ani nenapadne.“ řekla Mariana. „To tedy ne.“

„Proč?“ podivil se Dick.

„Protože je hodný. Vrátí se s námi do osady. A bude tam s námi žít. Už je nejvyšší čas, abychom měli svá zvířata.“

„Takových kozlů ti přivedu, kolik budeš chtít,“ řekl Dick.

„To není pravda, jenom se vytahuješ. Nikoho nepřivedeš. Tak moc jich zase v lese není. A navíc když nebude chtít, tak ho nepřivedeš.“

„Přitáhnout ho není jen tak. Ty ale půjdeš s námi, dovedeš si se zvířaty povídat,“ řekl Dick a začal králíka dělit na stejné díly.

„Nedovolím, abys ho zabil,“ řekla Mariana. „Bude mít mladé.“

„Kdo?“ zeptal se Dick.

„Kozel,“ řekla Mariana. „Vlastně koza.“

„Tak ona je to koza?“ zeptal se Thomas.

„Ano, je to koza. Víím to.“

„Je to zřejmě samice,“ řekl Dick. „Prostě jsem si toho nevšiml.“

„To je legrace,“ řekl Oleg.

„Nic legračního na tom nevidím,“ odpověděla Mariana.

„Robinson Crusoe taky choval kozy. A pil jejich mléko.“

„Tak z toho nic nebude,“ prohlásil Dick. „Ochutnával jsem je. Otrávil bychom se.“

„Možná, že má Mariana pravdu, ať si ta koza zůstane naživu,“ řekl Thomas. „Takový pokus může být docela perspektivní. Vždy se musí myslet na to, co bude zítra.“

„Spíš se musí myslet na to, abychom neumřeli dneska,“ namítl Dick.

„Kozu budeme krmit,“ řekla Mariana.

„S tím tedy nepočítej,“ řekl Dick.

„Budu jí dávat ze svého jídla,“ řekla umíněně Mariana při pohledu na Dicka, bradu bojovně vysunutou kupředu. Dick naklonil hlavu a prohlížel si děvče jako nějaké neznámé zvíře.

Thomas se zvedl první a šel skládat stan. Celý se chvěl.

„Nevrátíš se?“ zeptal se ho Dick.

„Už je na to pozdě,“ odpověděl Thomas. „Půjdu dál.“

„Poslouchej,“ řekla Mariana Dickovi rozzlobeně, „jak můžeš něco takového vůbec vyslovit. Samotný člověk do osady nepůjde.“

„Může se s ním vrátit Oleg.“ To řekl Dick proto, aby měl poslední slovo. Jak se však ukázalo, poslední slovo měla Mariana.

„Oleg se musí dostat za průsmyk spíš než ty,“ řekla.

„Už i ty?“ řekl Dick s nehybnou tváří, jenom v jizvě nad okem bylo vidět, jak mu pulsuje krev.

„Musíme už jít,“ promluvil Thomas. „Když se nám dnes dobře půjde, můžeme vystoupit až na náhorní plošinu. Minule jsme zůstali viset právě v téhle úžlabině. Sněhu tu bylo po pás. A byla vánice.“

Thomas šel první širokým korytem potoka, který se za prudkých dešťů proměňoval v bouřlivý tok, ale nyní jeho sotva viditelný pramen bublal po omletých kamenech a odlamoval u břehů kousky ledu, které tam vyrostly přes noc.

Koza se vyřítila kupředu, jako kdyby jim ukazovala cestu, pak si to ale rozmyslela a zastavila se. Dick na ni pohrozil prstem a koza si povzdychla, rozhodla se sdílet osud s lidmi a vlekla se za nimi. Chvillemi se ovšem zastavovala a táhle mečela, jako kdyby lidí přesvědčovala, aby se vrátili.

Trochu se oteplilo. Sníh pod nohama začal tát, klouzalo to, během dne museli snad desetkrát překonávat potok, který se klikatil údolím od jednoho svahu k druhému, nikdo z nich nohy ani necítil.

(11)

Údolíčko s potokem se postupně zužovalo, tmavé kamenné stěny byly stále strmější, nakláněly se k sobě a ukrývaly potok do věčného stínu. Jeho hlas se stával výhružnější, odrazil se od stěn jako v sudu. Působilo to tu tísnivě až výhružně, kromě Thomase nikdo z nich nebyl doposud v horách, takže i Dick ztratil svou neochvějnou jistotu, neodbíhal kupředu, neustále se díval nahoru, jako kdyby se bál, že mu nějaký kámen spadne na hlavu a nepřestával se Thomase vypyatvat:

„Už to bude? Už z toho budem venku?“

„Záleží na tom, jak půjdeme,“ odpovídal Thomas.

Všichni se zahřáli, i Thomas, který se dokonce zpotil, téměř nekašlal a šel rychleji než včera. Jenom občas se držel za bok.

„Poznáváte ta místa?“ zeptala se Mariana. Šla vzadu, popoháněla kozu, která měla celého toho cestování dost, často se zastavovala, ohlížela se, jako kdyby Marianu prosila, aby ji pustila zpátky do lesa, do volného prostoru.

„Jak bych to řekl,“ odpověděl Thomas, „minule jsme se až sem nedostali. Tahle úžlabina byla na dva tři metry vysoko zasypaná sněhem. A když jsme šli od průsmyku před šestnácti lety, byl tu taky sníh, dny byly krátké a skoro vůbec jsme se nerozhlíželi. Tehdy jsme získali naději, prvně jsme získali naději. Byli jsme strašně unavení. Odtud nám cesta do osady trvala skoro týden.“

Dick, který šel první, náhle znehybněl. Zvedl ruku.

Všichni se zastavili. Dokonce i koza, jako kdyby tomu příkazu porozuměla.

Dick s připraveným samostřílem šel pomalu vpřed, Sehnul se.

„Podívejte se!“ zvolal. „Skutečně tudy šli!“

Za velkým kamenem se v matných záblescích odrážela v korytě potoka kouzelná věc.

Ta věc byla vyrobena z bílého kovu, podobala se rozplácnuté kouli s bílým výběžkem nahoře. Byl k ni připevněn řemen, takže se dala nosit přes rameno.

Dick předmět zvedl a řekl:

„Zřejmě na to spadl nějaký kámen.“

„Ale ne, žádný kámen, takhle to má vypadat,“ řekl Thomas, přistoupil k Dickovi a vzal mu předmět z rukou. „Tady jsme se naposledy zastavili před údolím. Naše poslední zastávka. A někdo... Ano, samozřejmě, Vajtkus to byl! To je Vajtkusova polní láhev. Bude mít radost, až mu ji přineseme.“

„Tak tomuhle se říká polní láhev?“ zeptala se Mariana. „Na co to je?“

„Aby s sebou člověk mohl nosit vodu.“

Thomas zatřepal lahví a všichni zaslechli, jak uvnitř žbluňká nějaká tekutina.

„To je šikovné,“ řekl Dick.

„Schválně je plochá,“ řekl Thomas a opatrně odšrouboval zátku.

„Aby se mohla nosit na boku.“

„Je krásná,“ řekla Mariana.

„Budu s ní chodit na lov,“ řekl Dick. „Vajtkus ji nepotřebuje. Stejně je pořád nemocný.“

Thomas k láhvi přivoněl.

„Zatraceně!“ řekl. „To by se jeden zbláznil!“

„Co se stalo?“ zeptal se Oleg. Nesmírně toužil, aby mohl láhev vzít do rukou, protože to byl symbol těch nádherných věcí, toho umění, které zůstalo tam za průsmykem.

„Přátelé, vždyť to je koňak! Chápete to, koňak!“

Koza poodešla stranou, udiveně tam zamečela, volala je k sobě.

Oleg k ní přistoupil. V prohlubni za kamennou sutí ležely na hromadě malé kovové nádoby, takový poklad ještě nikdy neviděl.

„Thomasi!“ zavolal. „Podívej se, co jste tu ještě zapomněli!“

„To jsme nezapomněli,“ řekl Thomas. „Musíš si uvědomit, že jsme tehdy věřili, že dorazíme k lesu, a naposledy jsme se najedli. To jsou plechovky od konzerv, chápeš to? Nepotřebné plechovky od konzerv.“

„Nepotřebné?“

„Tehdy jsme si mysleli, že jsou nepotřebné.“ Thomas znovu pozvedl k nosu polní láhev a přičichl. „Já se zblázním. Snad se mi to je-
nom zdá.“

„Tak je to tedy pravda, že jste tudy šli,“ řekl Dick. „Někdy jsem si už myslel, že jste nikde nebyli. Že ta osada tam stojí odjakživa.“

„Přiznám se ti, že mě něco podobného už taky napadlo,“ usmál se Thomas.

Trochu z láhve upil, jediný hlt a zašklebil se.

„Zůstanu naživu,“ řekl. Rozkašlal se, ale nepřestal se usmívat.

Mariana sbírala plechovky od konzerv a skládala je do batohu. Koza hlasitě funěla a vzdychala, konzervy se jí nelíbily. Nepatřily sem.

„To je zbytečné tahat je s sebou,“ zasmál se Thomas. „Je to zbytečné. Vždyť jsou prázdné. Když budeš chtít, vezmeš si jich tisíc. Rozumíš mi?“

„Nevím,“ odpověděla střízlivě Mariana. „Kdybychom nic nenašli, taky se nám hodí. Nevrátíme se s prázdnýma rukama. Otec z nich nadě-
lá spoustu věcí.“

„Tak je sebereš cestou zpátky,“ řekl Oleg. Chtěl také ochutnat koňak, který Thomase tak rozveselil.

„Co když je někdo sebere?“ zeptala se Mariana.

„Kdo by je vzal?“ zeptal se Thomas. „Nevzal je nikdo za šestnáct let. Kozli konzervy nepotřebují.“

Přesto Mariana sebrala všechny plechovky, i když byly děravé.

Dick řekl:

„Dej mi ochutnat, Thomasi, z té polní láhve.“

„Nebude ti to chutnat,“ řekl Thomas, „dětem a divochům se koňak nemá dávat.“

Přesto Dickovi podal láhev. Člověk si má vždycky o všechno říct. pomyslel si Oleg. Já o něčem začnu přemýšlet a Dick si to už bere.

„Opatrně ale,“ řekl Thomas, „jenom trochu.“

„Jen se neboj,“ řekl Dick. „Když můžeš ty, tak já můžu tím spíš. Jsem silnější než ty.“

Thomas už neřekl ani slovo. Olegovi připadalo, že se usmívá.

Dick zvrátil hlavu a zhluboka se napil. Zřejmě byl ten koňak nesmírně silný, protože Dick upustil láhev, strašně se rozkašlal a držel se při tom za krk. Thomas stačil v poslední chvíli láhev zachytit.

„Já jsem ti to říkal,“ dodal vyčítavě, ale bez soucitu.

Mariana se vrhla ke zrudlému nešťastnému Dickovi.

„Jsem jako v ohni!“ dokázal ze sebe nakonec vyrazit Dick.

„Proč jste to udělal? Proč?“ zlobila se Mariana na Thomase. Vrhla se ke svému batohu a začala v něm hrabat. Olegovi bylo jasné, že hledá lék proti spaleninám.

„Za chvíli ho to přejde,“ řekl Thomas. „Jsi divoch, Dicku. Neznámou tekutinu jsi měl považovat za jed a ochutnat ji nejdřív jenom na jazyku...“

Dick odmítavě mávl rukou.

„Já jsem ti věřil,“ řekl. „Rozumíš, věřil jsem ti! Vždyť jsi to pil taky!“

Znamenalo to Dickovo ponížení. A ponížení Dick nesnášel.

„Tumáš,“ řekla Mariana, „rozžvýkej tuhle bylinu. Pomůže ti to.“

„Zbytečné,“ řekl Dick.

„Už je to dobré,“ řekl Thomas. „Ted’ mu je příjemně.“

„Není,“ řekl Dick. Ale lhal. Oleg viděl, že Dick lže.

„Má se ještě někdo chuť popálit? zeptal se Thomas. „Tak co, mí odvážní přátelé? Ostatně američtí Indiáni téhle věci říkali ohnivá voda.“

„Pak ji pili a dávali skoro zadarmo půdu bílým kolonizátorům,“ vzpomínal Oleg na hodinu dějepisu. „Tak tohle je totéž?“

„Jistě. Jenomže to, co pili oni, mělo podstatně horší kvalitu.“ Thomas si pověsil láhev přes rameno.

Dick na láhev trpce pohlédl. S chutí by z ní vylil ten zatracený koňak a láhev naplnil vodou.

Rozsadili se na kamenech, aby si odpočinuli. Mariana dala každému hrst sušených hub a kousek sušeného masa. Koza taky dostala houby, Dick to nesouhlasně pozoroval, ale neřekl nic. Koza způsobně chroupala houby, dívala se na Marianu, jestli jí dá ještě. Těžko v těchto místech mohla sehnat nějakou potravu, byla vyhladovělá.

„To jste měli všechno jídlo v takových konzervách?“ zeptal se Oleg.

„Nejenom v nich,“ řekl Thomas. „Potravu jsme měli v pouzdrech, krabičkách, kontejnerech, lahvích, tubách, bublinách, pytlících a kdo ví v čem ještě. Řeknu vám, přátelé, jídla bylo hodně. A také tam byly ještě cigarety, o kterých se mi často zdává.“

Najednou Oleg pochopil, že nález láhve a konzerv nezapůsobil jenom na něho nebo na Dicka. Nejvíce se změnil Thomas. Jako kdyby ani on do té chvíle příliš nevěřil, že někdy vůbec byl za průsmykem, že měl někdy patřit k jinému světu, kde se jí z lesknoucích se konzerv a v polních lahvích bývá koňak. A tento cizí, pro Olega vysněný, pro Dicka zbytečný svět najednou Thomase odcizil. Vždyť Thomas byl vlastně jedním z těch mála, kteří dožívali svůj věk, pro něž les a tyto zasněžené hory znamenaly slepou uličku, bezvýchodnost, i když pro Olega a ještě více pro Dicka to byla jediná místa ve vesmíru, na která si zvykli.

„Půjdeme,“ řekl Thomas a vstal. „Teď jsem skoro uvěřil tomu, že dojdeme. Ovšem ta nejtěžší část cesty nás teprve čeká.“

Šli dál, Mariana se držela poblíž Dicka, měla obavy, jestli mu není špatně. Mariana už má takovou povahu — každého musí litovat. Někdy to Olega dojímal, ale teď měl vztek. Bylo přece nad slunce jasné, že Dick je v pořádku, jenom že se mu lesknou oči a že mluví hlasitěji než obvykle. A z ničeho nic se najednou rozesměje.

„Tohle je brána,“ řekl Thomas, který šel vedle Olega. „Tohle je brána, za níž začínají mé vzpomínky. Rozumíš mi?“

„Rozumím,“ odpověděl Oleg. „Úplně jsem zapomněl na tohle místo našeho posledního odpočinku. Tvá matka tě nesla v náručí. Byla zcela vyčerpaná, ale nikomu tě nechtěla dát. Ty jsi mlčel. Dick řval, řval tak, jak se to sluší a patří na hladové a nešťastné mimino. Ale ty jsi byl

zticha. Egle se pořád točila kolem tvé matky, obě byly ještě mladé dívky, bylo jim pětadvacet let, ne víc, a dřív se spolu přátelily. Egle pořád chtěla vědět, jestli jsi ještě naživu, ale matka tě jí nechtěla dát. Nic jí v životě nezůstalo, jenom ty. A tak si tě držela.“

Thomas se najednou rozkašlal, kašel ho doslova zlomil. Opřel se rukama o kamenný sráz a Oleg si všiml, jaké má Thomas tenké, zažloutlé prsty. Dick s Marianou šli vpředu a zmizeli za zatáčkou.

„Ukažte, vezmu vám batoh,“ řekl Oleg.

„Ale ne, hned to přejde, hned to přejde...“ Thomas se provinile usmál. „Spíš bych vás měl vést, být těm mladším příkladem. A zatím se takhle sotva vleču... Víš, myslel jsem si, že když se napiju koňaku, že všechno bude v pořádku. Je to samozřejmě naivní...“

„Tak se ještě napijte,“ řekl Oleg.

„To ne. Už jsem tomu odvykl. Navíc mám ještě horečku. Dostat se tak do průsmyku. Potřeboval bych do nemocnice, mít klid, léčit se a ne chodit na takovéhle výpravy a dělat hrdinské skutky. Nevíš, jak rád bych došel.“

Asi po dvou hodinách chůze rokle končila. Malý potok padal asi z dvoumetrového srázu jako vodopád. Dostat se nahoru nebylo snadné. Thomas byl tak zesláblý, že ho museli nahoru doslova vytáhnout. Kozu vlekli nahoru na provaze a vystrašené zvíře snad jenom zázrakem nikoho nezmrzačilo, jak se kolem sebe ohánělo tenkýma opancéřovanými nohama.

Byl to zvláštní pocit: ještě před několika hodinami stoupali úzkou tmavou roklí, slyšeli jenom bublání vody a najednou se jich zmocnil prostor, jaký Oleg ještě nikdy v životě neviděl, jaký si nedovedl představit.

Náhorní plošina, celá pokrytá sněhem s výjimkou několika kamenných míst, se před nimi rozprostírala do vzdálenosti několika kilometrů a opírala se o srázy hor. A za nimi se řítila v nekonečném, strmém srázu, až se spojila s širokým údolím, které bylo zpočátku holé, o kus dál v něm začínaly růst tečky křoví a stromů a ještě mnohem dál až na obzoru tyto body houstly, slévaly se v celistvý les. Tam, tři dny cesty odtud, byla osada. Z těchto míst ovšem vidět nebyla.

„Tak tady,“ řekl stále ještě celý zadýchaný Thomas, „tady jsme pochopili, že jsme zachráněni. Předtím jsme šli z hor, ale kdepak šli, plazili jsme se, vláčeli s sebou nemocné, mrzli, v nic jsme už nevěřili,

až jsme se najednou dostali na kraj téhle náhorní plošiny. Jak vidíte, směrem k nám mírně stoupá, a proto teprve až když jsme se dorazili sem, mohli jsme se dozvědět, že máme ještě naději. Padal sníh, byla vánice... kdo to šel první? Snad Boris. Ale ano, Boris. Šel první a najednou se zastavil. Vzpomínám si, jak najednou znehybněl, já jsem ale tehdy byl tak unaven, že jsem nechápal, proč stojí. Když jsem přišel až k němu, neřekl ani slovo. Plakal, obličej měl samý led. Viditelnost tehdy byla špatná, občas se ale sněhová clona na chvíli rozevřela a nám bylo jasné, že tam dole je údolí a v údolí že jsou stromy. Že to tedy znamená život..."

Vál vítr, naštěstí nebyl silný, koza začala poskakovat, dovádět, měla radost z toho prostoru, nadhazovala huňatý zadek a na zasněžené pláni za sebou nechávala trojúhelníkovité stopy. Zastavila se u holého zahradního místa, zmrzlou půdu začala rýt rohovitým výstupkem na nose, funěla, vzdychala a mečela při tom, v zemi bylo zřejmě něco nepředstavitelně chutného.

„Žádná zvířata tady nejsou,“ řekl Dick opovržlivě a obrátil se s tím zjištěním na Thomase, jako kdyby ten za to mohl.

„Jestli bude všechno probíhat normálně, tak asi za tři dny tam dorazíme,“ řekl Thomas. „Za tři nebo za čtyři dny.“

„Vy jste prý ale šli dva týdny.“

„Byli jsme na cestě třináct dní. Bylo to na podzim, v noci teplota klesla na minus čtyřicet, měli jsme s sebou spoustu raněných a nemocných, teď se nám jde jinak. To je zvláštní, jako kdyby to bylo včera — stojíme tu s Borisem a díváme se dolů. A pochopili jsme, že máme naději.“

Do setmění se jim podařilo překročit náhorní plošinu a dosáhnout hor.

(12)

V noci se ochladilo, byl mráz. Dick s Olegem uložili Marianu s Thomasem mezi sebe. Thomas byl za celý den tak vyčerpaný, že nic ani nenařítal. Byl rozpálený, ale nemohl se zahřát. Když se začal svíjet v záchvatu suchého kašle, Oleg se k němu tiskl, aby ho zahřál, Mariana mu dávala napít sirupu proti kašli, který sama vyrobila. Sama nespala a aby

si ukrátili noc, šeptali si s Olegem, avšak Dick, kterému se chtělo spát, dával najevo svou nespokojenost. Nakonec řekl:

„Zítرا není žádný odpočinkový den, je to jasné?“

„A co se děje?“ zeptal se Oleg.

„Budeme šlapat, až se vám bude chtít odpočívát sebevíc.“

„Jen se neboj,“ řekl Oleg. „Kvůli nám k žádnému zdržení nedojde.“

„To je jedno kvůli komu to bude.“

Oleg se dál nehádal. Bylo mu jasné, že Dick má na mysli Thomase. Myslel si, že Thomas spí a nic neslyší. Slyšel ale všechno a řekl:

„Mám asi zápal plic, přátelé, nezlobte se na mě, že to takhle dopadlo.“

Stan postavili ve velkém výklenku, kde bylo o něco tepleji než na otevřeném místě, koza přecházela kolem a vzdychala, pak začala rámušit, hrabat se v zemi.

„Co to tam hledá?“ zašeptala Mariana.

„Hlemýždě,“ řekl Oleg. „Viděl jsem, jak jednoho našla.“

„Myslela jsem, že je tady na ně zima.“

„Žijeme tu my, proč by tu nemohl žít i někdo jiný.“

„Není tu ani noha,“ řekl Dick. „Spěte.“

Thomas zakašlal. Mariana mu znovu dala napít. Bylo slyšet, jak mu zuby cvakají o okraj hrnku.

„Musíš se vrátit,“ řekl Dick.

„Je pozdě,“ řekl Thomas. „Do osady nedojdu.“

„Jsi blázen, Dicku,“ řekla Mariana. „Zapomněls na zákony.“

„Na nic jsem nezapomněl,“ řekl hlasitě Dick. „Vím, že se musíme starat o nemocné. Vím, co to je povinnost, a vím to stejně dobře jako ty. Všichni mi ale říkali jedno a totéž: jestliže ani tentokrát nedojdeme do průsmyku, jestliže nepřineseme železo a náradí, může osada zahynout. Já jsem si to nevymyslel. Nevěřím, že osada zahyne. Docela dobře žijeme bez železa a bez všelijakých těch hraček. Já dokážu ze svého samostřílu dostat medvěda na víc než sto kroků.“

„Aby taky ne,“ řekl Oleg, „máš železné špice na šípech. Kdyby ti je Sergejev neukoval, jak bys dokázal zastřelit medvěda?“

„Dokážu si udělat špici z kamene. Tady nejde o materiál, tady jde o umění. Teď nás vyhnali sem, do hor...“

„Nikdo tě sem nevyhnal. Šel jsi sám,“ řekl Oleg.

„Šel. Nebojím se ničeho. Všichni ale taky víte, že za pár dní se začne sypat sněh. A když se takhle povlečeme, nedostaneme se přes průsmyk. A nemusíme se taky vrátit. A to by bylo hloupé.“

„Co tedy navrhuješ?“ zeptal se Oleg. Ani Thomas, ani Mariana se do jejich sporu nepletli, pozorně však naslouchali. Olegovi připadalo, že dokonce i koza utichla a poslouchala.

„Navrhuju, aby tady zůstala Mariana s Thomasem. Abychom jim dali příkrývky a potraviny. Všechno tu necháme. A sami dva pak společně jen tak beze všeho doběhneme do průsmyku.“

Oleg neodpověděl. Bylo mu jasné, že Thomase tu nemohou nechat. Že mu nemohou vzít jeho cíl. Že by ho to zabilo. Co když si ale Dick pomyslí, že se bojí jít dál ve dvou?

„Máš strach?“ zeptal se Dick.

„O sebe se nebojím,“ řekl Oleg nakonec. „Jestliže Thomas oneomocní, nedokáže ochránit Marianu. Ani Mariana jeho. Co když tu bude nějaká zvěř? Nebo dravci? Co bude dělat?“

„Mariano, poradiš si s tím?“ Dick se neptal, znělo to jako kdyby přikazoval.

„Já dojdu,“ řekl Thomas. „Nebojte se, přátelé, já dojdu. Já musím dojít... Já tam totiž jdu už šestnáct let, pochopte mě...“

I Thomasův hlas byl rozpalený, vzrušený, jako by se zaléval slzami.

„Tak spi,“ řekl Dick, když dlouhou dobu čekal, aniž kdo něco řekl, nikdo s ním nesouhlasil, ale nikdo ho nepřesvědčoval.

Ráno jejich spor skončil docela sám. Důvod k tomu byl zcela jednoduchý — když Oleg jako první vstal, bolela ho hlava, nohy měl celé zdřevěnělé, záda promrzlá na kost. Vyškrábal se z výklenku a zamhouřil oči před prudkým světlem, rozběhl se za skálu, aby vykonal potřebu. Pohlédl na bílou pláň náhorní plošiny. Vítr v noci stačil zamést stopy lidí, ale před ním se táhla šňůra vyhloubených míst, z nichž se ani nedalo na první pohled poznat, že jde o stopy, protože to vypadalo, jako kdyby tam někdo otiskoval velké soudky.

Oleg probudil Dicka, společně pak opatrně šli kus dál po stopách směrem, kam směřovaly otisky drápů. Stopy končily u strmého srázu — toto zvíře se mohlo pohybovat i po skalách.

„Co to mohlo být?“ zeptal se Oleg šepem.

„Kdyby se opřel o dům, rozlehne ho,“ řekl Dick. „Něco takového tak zastřelit!“

„To je dost málo pravděpodobné,“ řekl Oleg. „Dokonce i s tvým samostřilem. Neprostřelíš mu ani kůži.“

„O to bych se postaral,“ řekl Dick. „Jdeme tedy zpátky?“

„Nechtěl bych tu nechat Marianu a Thomase,“ řekl Oleg.

„Já na tom netrvám,“ řekl Dick. „I když to taky může být býložravec.“

„I kdyby to byla nějaká chodící rostlina třeba jako jitrocel,“ řekl Oleg, „takhle riskovat nemůžeme.“

„Kde jste byli?“ zeptala se Mariana, když právě zapalovala oheň. „Thomasovi klesla teplota. To je dobře, že?“

„Jistě,“ řekl Oleg.

Pověděli jim o stopách, protože Mariana by je stejně uviděla. Nelekla se toho. Kdo ví, jaká všelijaká zvířata tu žijí. Když je člověk pozná, pochopí, že nejsou všechna tak zlá a nebezpečná. Zvířata mají své starosti.

„Sedněte si,“ řekla Mariana. „Budeme snídat.“

Thomas se vyškrábal ze stanu. Byl bledý a slabý. V ruce držel polní láhev. Usazoval se vedle Olega, při tom láhev odšrouboval a lokl si.

„Musím se zahřát,“ řekl chřaptivě. „Kdysi lékaři slabým a nemocným předepisovali kagor, speciální červené víno.“

Mariana vytáhla svůj batoh. Vypadla z něho houba.

Batoh byl roztrhaný, rozžvýkaný. A prázdný.

„Kde jsou houby?“ zeptala se Mariana Thomase. Jako kdyby on to měl vědět.

„Cože!?“ vyskočil Dick. „Ty jsi neschovala na noc batoh do stanu?“

„Byla jsem strašně unavená,“ řekla Mariana. „Myslela jsem, že jsem to udělala. Zůstal ale venku.“

„Kde je ten dobytek?“ řekl Dick potichu. „Za to nám ale zaplatí!“

„Zbláznil ses!“ vykřikla Mariana. „Co když to ta koza nebyla?“

„A kdo by to měl být? Snad ty? Nebo Thomas? Já? Co teď budeme jíst? Jak tam dojdeme?“

„Máme ještě maso,“ řekla Mariana.

„Ukaž. Možná že nemáme ani to.“

„Copak koza žere maso?“ řekla Mariana.

Dick měl pravdu. Maso bylo taky pryč. Zbývaly asi poslední dvě desítky kousků. To bylo všechno.

„Já si legraci nedělám,“ Dick zvedl ze sněhu samostříl. Koza jako kdyby tušila, co ji teď čeká, najednou prudce odskočila za skálu.

„Počkej,“ řekl Oleg. „Počkej, když to bude třeba, stačíš to udělat. Vždycky to stačíš. Vždyť Mariana je chce chovat. Chápeš, jak je to pro osadu důležité? Znamenalo by to, že budeme mít maso pořád.“

„Pro osadu je důležité, abychom nezdechli my,“ odpověděl Dick. „My jsme její naděje. Bez nás koza do osady sama nepřijde. Taky nemá co žrát. Takhle nám uteče.“

„Nedělej to, Dicku, prosím tě,“ žádala znovu Mariana. „Vždyť bude mít mladé, rozumíš, bude mít mlád'ata.“

„Tak jdeme zpátky,“ řekl Dick. „Naše výprava skončila. Ztratila svůj smysl.“

„Počkej,“ řekl Thomas. „Zatím tu ještě rozhoduju já. Jestli chceš, můžeš se vrátit zpátky. Dostaneš se tam, nepochybuju o tom. Já půjdu dál. A také ti, kdo budou chtít jít se mnou.“

„Já půjdu dál,“ řekl Oleg. „Nemůžeme čekat další tři roky. A nevíme ani, co bude dál.“

„Já taky půjdu,“ řekla Mariana. „A Dick půjde taky. Není špatný, to si o něm nemyslete. Chce pro nás to nejlepší...“

„To vysvětlovat nemusíš,“ řekl Dick. „Stejně to zvíře zabiju.“

„Na dnešek potravu máme,“ řekl Thomas. „Nebylo by samozřejmě špatné vrátit se s kozou. Třeba na ni dokonce naložíme náklad. Stejně jdeme dvakrát rychleji než tehdy.“

Thomas si ještě lokl koňaku a zatřepal láhví ve vzduchu. Podle zvuku bylo možno poznat, že v ní mnoho tekutiny nezůstalo.

„Ještě den,“ řekl Dick, „a na návrat bude pozdě. Tebe se to, Thomasi, týká ze všech nejvíc. Je ti to jasné?“

Mariana se začala horlivě otáčet u ohně, aby se co nejdříve vařila voda. Měla ještě sladké kořinky, zbývalo jich tak dvě hrsti. Nestalo se přece nic tak hrozného, rozhodl Oleg. Vždyť nebudou hladovět poprvé.

(13)

Už asi po dvou hodinách chůze si Oleg pomyslel, že pravdu měl přece jenom Dick. Šli po sněhové pláni bez jediné stopy, neustále stoupali, navíc museli každou chvíli obcházet velké balvany, prodírat se rozsedlinami, překonávat ledovce, vzduch byl řezavý, ostrý, člověku bral dech. Oleg byl zvyklý, že se vždycky dosyta nenajedl, přesto však hladověl jen málokdy, v osadě obvykle byly alespoň nějaké zásoby. Tady ale bylo jasné, že je čekají dny bez jídla, bez jakéhokoli jídla. Oleg se přistihl, že se na kozu dívá hladově, doufal, že spadne do nějaké rozsedliny, z ničeho nic umře a pak že bude dokonce muset odvolat svá slova. Pak někde objevíme jinou, přesvědčoval se, aniž vydal jediného hlásku, objevíme nějakou jinou.

Jako kdyby Thomas naslouchal jeho myšlenkám, řekl:

„Máme štěstí, že maso jde s námi. Až sem bychom je sami nedovlekli.“

„Stát!“

To byl Dickův hlas. Přistoupil ke koze, v ruce držel pevný provaz upletený z vodních rostlin a hodil jí jej na krk. Koza pokorně a tupě vyčkávala, až ji uváží. Dick potom podal Marianě druhý konec a řekl:

„Veď ji. Nechci nic riskovat.“

Olegovi nebylo lehké. Přeložil z Thomasova batohu dříví do svého, takže mu teď náklad táhl ramena k zemi a bral mu dech.

Přes den udělali přestávku. Trvala dlouho, protože všichni byli vyčerpaní a Thomas se při chůzi tak potácel, že ho málem museli podpírat. Tvář měl rudou, oči napůl zavřené, umíněně však mířil ke svému průsmyku, k místu, které pro něho znamenalo více než pro kohokoli z nich.

Asi po dvou hodinách Thomas zneklidněl.

„Počkejte,“ řekl. „Nesmíme zabloudit. Tady někde bude ležení. Tuhle skálu si pamatuju.“

Thomas usedl na plochý kámen, rozložil třesoucími se prsty mapu a jel po ní prstem. Dickovi to nic neříkalo, šel napřed, věřil, že se mu podaří něco zastřelit. Oleg usedl na bobek vedle Thomase.

Mapa byla nakreslena inkoustem ještě v době, kdy ho měli. Byla to hustá pasta, kterou plnili plnicí pera. Plnicí pera Oleg v osadě viděl, jenomže nepsala.

Mapu nakreslili v době, kdy stavěli v osadě první domy a rozhodli se, že se k průsmyku vrátí při první příležitosti. Mapa byla dílem všech.

„Jsme v těchto místech,“ řekl Thomas. „Máme za sebou přes polovinu cesty. Nikdy by mě nenapadlo, že se dá jít tak rychle.“

„Je dobré počasí,“ odpověděl Oleg.

„Zřejmě jsme tady přenocovali,“ poznamenal Thomas. „Měly by tu být stopy, ale nic nevidím.“

„Je to tak dávno,“ řekl Oleg.

„Jistě...,“ pobrukoval Thomas, „skupina skal... tři skály, ne, čtyři. Ach ano, málem jsem zapomněl...“ obrátil se na Olega, „vezmi si to. Zcela jistě si to vezmi. Bez toho nesmíš udělat ani krok. Rozumíš?“

„Tím se měří radiace?“

„Ano. Víš, proč jsme tam nemohli zůstat, byla tam vysoká radiace. A ke všemu ještě ten mráz.“

„Neprospíte se trochu?“ zeptal se Oleg. „Není vám dobře. Pak půjdeme dál...“

„Ne, zastavit se nesmíme, to by znamenalo smrt. Odpovídám za vás... Kde je ležení? Měli jsme kopat hlouběji... pohřbili jsme je, ale nezbývalo nám už sil na takovou práci... rozumíš, měli jsme kopat hlouběji...“

Oleg zachytil Thomase, který padal z kamene.

Vracející se Dick opovržlivě pohlédl na Olega, jak balil Thomase do pokrývek, a na Marianu, snažící se co nejrychleji rozdělat oheň, aby mohla uvařit svůj lektvar. Mariana se vystrašila, Thomas byl skutečně těžce nemocný. Dick mlčel, ale Olegovi připadalo, že stále opakoval: „Já jsem to říkal...“

Oleg sám odšrouboval zátku od polní láhve, čichl ke koňaku, byla to pronikavá vůně, spíš příjemná, ale nedostal chuť napít se. Přiložil opatrně láhev k vyschlým Thomasovým rtům, nemocný blábolil něco nesrozumitelného, lokl si a řekl kdo ví proč „skol“.

Pokračovat v cestě mohli až navečer. Thomas přišel k sobě, zabalili ho do pokrývek, jeho batoh nesl Oleg, samostříl vzal Dick. Kvůli téhle zastávce šli nebo spíše se škrábali po strmém svahu plném velkých pohybujících se kamenů snad dvě hodiny, víc ne, pak přestali vidět na cestu a museli se rozhlédnout po noclehu.

Zima byla stále větší, obloha tu měla docela jinou barvu, nebyla jenom šedivá jako v lese, navečer její barvy vyvolávaly trochu obavy,

byla zarudlá, fialová, to je zneklidňovalo, protože oblohu takhle neznali, neskýtala jim žádnou jistotu.

Příšerně chtěli jíst, Oleg by snad kousal kamení. Ke všemu ještě ta drzá koza, jakmile jen sundali batohy a položili je na sních batohy, přiběhla k nim a pokoušela se je rozházet čumákem, jako kdyby lidi neměli nic jiného na práci než před ní schovávat jídlo.

„Jdeš pryč!“ vykřikl na ni Oleg a hodil po ní kámen. Koza uskočila a zamečela.

„Nech ji,“ řekla Mariana. Člověk by ji nepoznal, jak byla unavená. Tvář jí za ten den ztemněla, jako by se zmenšila a pohubla.

„Ta tomu nerozumí. Myslí si, že jí dáme najíst. Potřebuje to víc než lidé.“

Toho večera Dick Marianu uhodil.

Žvýkali poslední kousky masa, vyschlé drobtý. Zapíjeli je horkou vodou, bylo to spíš na oklamání žaludku než jídlo, protože člověk potřebuje sníst aspoň pár drobtů, aby se cítil najedený. A Mariana dala nenápadně svůj kousek masa té nešťastné koze, myslela si, že si toho nikdo nevšimne, ale viděli to všichni kromě Thomase, který byl napůl v bezvědomí. Oleg mlčel a chtěl Marianě říct až potom, že je to hloupé. Chápal ji, současně mu taky bylo jasné, jak je hloupé krmit kozu, když jim samým zanedlouho hrozím smrt hlady.

Dick ale nemlčel. Natáhl ruku přes oheň a tou dlouhou tlapou s velkými silnými prsty krátkým máchnutím uhodil Marianu do tváře. Mariana vykřikla:

„Co to děláš?“

Oleg se vrhl na Dicka, který se s ním snadno vypořádal.

„Pitomci,“ řekl vztekle, „jste hromada pitomců. To jste se sami rozhodli umřít se hladem? Vy do toho průsmýku nikdy nedojdete!“

„Byl to můj kousek masa,“ řekla Mariana, měla v té chvíli suché, zlé oči, „já jíst nechci.“

„Ale chceš,“ řekl Dick. „Masa nám zbývají na zítra dva kousky na osobu. Jenom dva kousky. A musíme stoupat nahoru. Proč já jsem jenom s vámi chodil!“

Najednou chytil nůž a aniž se otočil, prudce ho vrhl po koze. Nůž koze vyrval chuchvalec nazelenalé srsti, narazil na skálu a zazvonil. Dick vyskočil a koza odběhla pryč, jak se lekla.

„Pitomci!“ křičel Dick. „Proč to tu kolem mě nedokáže nikdo pochopit? Proč nikdo nedokáže pochopit, že se už nikdy nevrátíme?“

Nedíval se na plačící Marianu, na Olega, kterého nenapadlo nic jiného, než strkat Marianě svůj poslední kousek masa, jako kdyby to byla malá holčička. Ta mu odstrkovala ruku. Dick rychle rozbalil svou pokrývku, rozvalil se na ní a zavřel oči. Usnul nebo alespoň dělal, že spí.

Thomas malátně kašlal, jako kdyby mu už nezbývaly síly ani na to.

Oleg vstal a zabalil ho do plachty od stanu. Pak si s Marianou lehli každý z jedné strany, aby Thomase zahřáli. Začalo sněžit. Sníh ani nestudil, zasypal je silnou vrstvou, za tmy k nim přišla i koza a lehla si vedle nich, bylo jí jasné, že společně jim je tepleji.

Oleg té noci téměř nespál nebo mu připadalo, že nespí. Poblíž přeshel někdo obrovitý a zastřel promodralé světlo rána, pak se udělalo na jednu zimu, koza vstala a šla si hledat potravu a v tu chvíli Olega kousla blecha. Neměl potuchy, kde se tam mohla vzít. Možná že se schovávala v obleku nebo snad v kozí srsti.

Sněžná blecha dokáže kousnout tak, že se to nedá s ničím splést. Zatím ještě nepřišli na to, jak se před tímto kousnutím chránit nebo jak je léčit. Takové kousnutí je neléčitelné jako sama smrt. To člověk může plakat, křičet, volat o pomoc a nikdo mu nepomůže. Po několika hodinách všechno přejde. Nejdřív dojde ke kousnutí, k bodnutí, je studené, jako kdyby člověku někdo vložil pod kůži kousek ledu, takové ledové pálení, že se člověk okamžitě probudí a okamžitě ho polije hrůza a bezmocnost. Následující hodinu se nic neděje. Pak člověk přijde o rozum, to se děje každému naprosto stejně, ať je chytrý, hloupý, mladý nebo starý. Na půl hodiny až hodinu člověk propadne šílenství. Stařešina říkal, že kdyby měl mikroskop, snadno by si s touto nemocí poradil, bez potíží by našel původce, našel by jeho nepřítele nebo jed na něj a vyrobil by lék... Člověk začne vyvádět, začne zuřit, nikoho nepoznává, může zabít i svého nejlepšího přítele a nebude si pamatovat, jak k tomu došlo. Když v osadě došlo k prvnímu takovému případu onemocnění, nikdo nevěděl, co se to stalo. Pak došlo k několika dalším hrozným případům, až pochopili, že s bleší zimnicí není třeba nijak bojovat, že nemocného stačí svázat, uložit ho někde a jednoduše čekat, až agresivita pomine a nemocný se vzpamatuje. A to bylo všechno. Jednou, až se naučí zimnici léčit, to bude jiné. Teď měli jenom jediné východisko... Když se v osadě stane, že někoho kousne sněžná blecha, nepatrné titě-

né stvoření, sám přijde za lidmi a požádá, aby ho svázali. Právě v tom je něco hrůzného. Člověk je ještě zdravý, samostatně uvažuje, všechno chápe, ale je mu jasné, že podobně jako u odsouzence k smrti všechno za krátkou dobu pomine, že zmizí a místo něho že se objeví zlá, tupá bytost. A každý viděl, co se to děje s druhým, každý se styděl jenom pomyslet, že totéž čeká i jeho. Pro každého bylo hrozné přežít to blouznění, ty sny, které ničí člověka při záchvatu. A proto když Oleg pocítil mrazivé kousnutí blechy a probudil se, vzbudil hned také ostatní.

„Dicku,“ řekl provinile, „nezlob se, ale máš po ruce provaz?“

„Cože?“ Dick vyskočil a začal kolem sebe hledat rukama ve tmě. Začínalo teprve svítat. Thomas ze spaní zachroptěl, ale neprobudil se.

„To je hrůza,“ zabědovala Mariana. „Tebe kousla blecha?“

„Před chvilkou.“

Dick zazíval.

„Tos nemusel tak pospíchat. Máš nejmíň hodinu času.“

„Někdy to přijde i dřív,“ řekl Oleg. „Zrovna teď se mi to muselo stát.“

„To je pravda, to nám tak ještě scházelo,“ souhlasil Dick. „Tak vylez ven.“

„Já tě pak přikryju,“ řekla Mariana. „A budu u tebe sedět.“

„Ach jo,“ řekl Dick a hledal provaz. „Zase se opozdíme.“

„Vždyť to přece přejde,“ řekl Oleg.

„Po záchvatu musíš tak dvě hodiny ležet, nejmíň dvě hodiny, vím to podle sebe,“ řekl Dick. Nezlobil se na Olega, měl vztek na osud, na neustálé potíže téhle výpravy.

Pocit zimy ve stehně, kam ho blecha kousla, neustupoval, Oleg si neustále představoval, jak krev otrávená kapičkou jedu proudí, pulsuje k mozku, aby na něj zaútočila a zbavila ho rozumu.

Dick beze spěchu zkontroloval provaz. Mariana podpalovala oheň.

Svítání bylo do modra, docela jiné než jak ho znali z údolí, kde den byl vždycky šedivý.

„Co se dá dělat,“ řekl Dick. „Tak se postav.“

„Jen aby si něco nezlomil,“ řekla Mariana. „Chudák Oleg.“

„Nevážu to prvně,“ řekl Dick. „Je to pěkné svinstvo tyhle blechy. Pořádně se uvolni, Olegu, bude to pro tebe lepší. A myslí na něco jiného.“

Nejprve svázal Olegovi ruce za zády, pak mu ovázal prsa a nohy. Provaz se mu zařezával do těla, ale Oleg držel, věděl, že při záchvatu nabývá člověk jako šílenec nových sil, že je silný jako medvěd. Když se bude litovat teď, o to těžší to bude mít později.

Thomas zasténal. Vystrčil střapatou hlavu z plachty. Mračil se, nedokázal si uvědomit, kde je. Oči měl zalité krví, tvář rudou, byl celý rozpařený. Pak si prohlížel Dicka svazujícího Olega. Ten se rozpačitě usmíval, nebylo nic příjemného připravit lidem takové starosti, nebylo nic příjemného vědět, že zakrátko se tvé „já“ někde ztratí. Stařešina jim kdysi vyprávěl, že ve středověku ženy postižené epilepsií a jiné nenormální ženy nazývali čarodějnicemi a že je upalovali, když se jich takhle zmocňovaly nadpřirozené síly.

„Blecha,“ řekl Thomas, „všude jsou blechy... všude samé přišery...“

„Vy ještě spěte,“ řekl Oleg. „Já se zas brzo vzpamatuju, vždyť to znáte. Odpočiňte si!“

„Je zima,“ řekl Thomas, „nemůžu spát, za chvíli budu muset jít na hlídku a zatím mě zase zlobí počítač... asi se do něj dostala blecha.“

„Proč jenom my jsme se sem vypravili,“ řekl Dick. „Takovouhle společnost pouštět do hor.“

„Nikdo jiný nezbýval,“ řekla Mariana. „Nikdo jiný jít nemohl. To přece víš!“

Zima se mu postupně šířila po celém těle, nebyla to ale obyčejná zima, byla to zima svědivá, napínala žíly, jako kdyby spousta drobných kousků ledu pobíhala, tlačila se v prsou, v nohách... Thomasovi rostla hlava...

„Tak...,“ řekl Dick. „Snad jsem tě uvázal dost dobře. Neřeže tě to?“

„Řeže,“ pokusil se o úsměv Oleg, ale svaly ve tváři se mu už chvěly v křeči.

„Poslechni...“ Dick se otočil. „A kde je koza?“

„Koza? V noci jsem ji slyšela.“

„Kde je koza ptám se!“ Dick zvýšil hlas jako kluk, ve kterém roste vztek. „Uvázalas ji?“

„Uvázala,“ řekla Mariana. „Asi se ale uvolnila.“

„Tak ptám se, kde je ta koza!“ Podráždění, které se v Dickovi nahromadilo, zřejmě muselo ven, a tak se svezlo na kozu jako na příčinu všech neúspěchů.

„Nezlob se, Dicku, prosím tě,“ řekla Mariana. Pokoušela se ukrýt Olega do přikrývky. „Kozu si jistě šla hledat něco k snědku, něco přece musí žrát...“

„Tady nemá co by hledat. Proč jsi ji neuvázala?“

Dick vytáhl pod svým lůžkem samostříl, za opasek si zastrčil nůž.

„Kam jdeš?“ zeptala se Mariana, i když to moc dobře věděla.

Dick si pozorně prohlížel sníh kolem dokola a pokoušel se objevit stopy zvířete.

„Vrátí se,“ řekla Mariana.

„Vrátí se,“ opakoval Dick. „Jenomže jako mrtvola. A dost. Nemám chuť umřít hladu pro tvou hloupost.“

Dick rostl, byl stále větší, brzy dosáhne hlavou až do nebe, může se uhodit o mraky, mraky jsou přece skleněné, jsou tvrdé... Oleg násilím přivřel oči a pak je znovu otevřel, aby to vidění zahnal. Thomas seděl na pokrývce a houpal se, jako kdyby si v duchu zpíval nějakou píseň.

„Mariano, ohřej vodu.“ Olegovi připadalo, že jeho hlas zní tvrdě a hlasitě, ve skutečnosti však sotva šeptal. „Pro Thomase ohřej vodu. Je mu zle.“

Mariana mu rozuměla.

„Samozřejmě, Olegu, hned to bude.“

Nemohla však odtrhnout oči od Dicka.

„To mě taky mohlo napadnout,“ řekl Dick. „Šla zpátky. Dolů. Za noc mohla urazit tak dvacet kilometrů.“

„Dicku, zůstaň tady,“ řekl najednou Thomas zcela srozumitelně a nahlas. „Mariana najde kozu sama. Ty ji zabiješ.“

„O tom tedy nepochybuj,“ řekl Dick. „O tom tedy ani na chvíli nepochybuj. Už těch nesmyslů bylo dost.“

„Já půjdu a najdu ji.“ Mariana zapomněla na horkou vodu. „Ty, Dicku, teď nemůžeš odejít. Thomas je nemocný a o Olega se taky musí někdo starat.“

„Nic se jim nestane,“ Dick si zajel prsty do husté kštice tmavých vlasů, prsty se mu tam zapletly, vytrhl je a pohodil hlavou. „S tím si poradíš, Mariano.“

Aniž se otočil, vykročil rychlým a pružným krokem po stopách zvířete směrem dolů, odkud včera přišli.

„Chtěl jsem, abys šla ty,“ řekl Thomas, „ty bys ji přivedla. Ale on ji zabije.“

I když Olegův svět stále měnil svou podobu a proporce, byl stále neurčitější a nejistější, přesto byl ještě schopen uvažovat. Řekl:

„Dicka musíme pochopit... nám se na téhle výpravě doopravdy nedaří.“

„Už z té cesty moc nezbyvá,“ řekl Thomas. „Vím to. Jdeme rychle. Zítřka nebo pozítří tam budeme. Do zítřka to vydržíme i bez masa. Vydržíme to přece, ne? A za průsmykem je jídlo. To vám slibuju, přátelé. Dicku, já ti to slibuju.“

Dick zvedl ruku, aby dal najevo, že slyší, slova se rozléhala nad zasněženou strání široko daleko, své kroky ale nezpomalil.

„Kozu musíme chytit,“ obrátil se Thomas na Marianu. „Potřebujeme ji. Nesmíme ji ale zabít. To nemá žádný smysl... Něco mě pálí. Je takové horko... Proč mě tak bolí játra? To není spravedlivé. Vždyť už jsem skoro na místě.“

„On ji zabije...“ řekla Mariana. „Určitě ji zabije... Dickůůůů!“

Mariana se obrátila na Olega a Thomase.

„Co mám dělat, tak mi řekněte, co mám dělat, jste přece moudří, všechno víte! Jak ho mám zastavit?“

„Já ho nedoženu,“ řekl Thomas. „Nejsem už pro něj žádná autorita.“

„Já ho hned...“ řekl Oleg. „Rozvaž mě. Třeba to stihnu ještě před záchvatem, tak honem, třeba to stihnu.“

Mariana jenom mávla rukou. Udělala pár kroků za Dickem, znovu se vrátila, pohlédla na Thomase, na Olega.

„A vás tu přece taky nemůžu nechat.“

„Utíkej!“ vykřikl najednou Thomas. „Rychle, utíkej!“

„Můžu?“

„Běž,“ řekl Oleg.

„Copak vás tu můžu takhle nechat... přijde třeba nějaké zvíře.“

„Tak už běž!“ opakoval Oleg. „A vrať se.“

Lehce, jako kdyby se sněhu ani nedotýkala, rozběhla se Mariana po srázu směrem, kterým zmizel Dick.

„Je mi toho děvčete líto,“ řekl Thomas. „Upnula se na to zvíře.“

„Mně taky,“ řekl Oleg. „To je zvláštní, že nemáte tvar. Jste tlustý, najednou zas hubený jako tyčka.“

„Ano,“ souhlasil Thomas. „Kdo ví, proč jed působí nejdřív na zrak. Pamatuju si to, mě kousla třikrát. Ale neboj, žádné vedlejší účinky ta prakticky nemá. Neměj strach.“

„Já to chápu, ale přesto je to strašné ztratit se sám v sobě, rozumíte mi? Tak teď jsem to já, ale za chvíli to já už nebudu.“

Olega táhla neznámá síla dolů do modré vody a bylo nesmírně obtížné udržet se na hladině, protože nohy se mu zaplétaly do vodních rostlin, potřeboval si je uvolnit, musel je z nich vytrhnout, jinak by se utopil...

(14)

Přikrývka, kterou Mariana přikryla Olega, spadla. Oleg sám se neudržel u skály a spadl na sníh. Měl zavřené oči, rty se mu pohybovaly, tvář mu ztemněla námahou a snahou uvolnit si pouta. Thomas se pokusil vstát, aby Olegovi pomohl, aby ho přikryl nebo aspoň aby mu položil hlavu na svá kolena. V takových případech je dobře držet druhému hlavu. Oleg se prohnul a doslova vyletěl do vzduchu, pěstmi se odrazil od země a skutálel se dolů po svahu. Několikrát se překulil, uhodil se do hlavy o kámen trčící ze sněhu a zůstal nehybně ležet. Bundu měl roztrhanou, sníh se mu rozehríval na obnažených prsou.

Tohle přece nejde, uvažoval Thomas. Musím se k němu dostat. Zatracená koza, zatracený Dick s tím komplexem silné osobnosti. A Dick je přesvědčen, že má pravdu, je si jist, že veškeré jeho konání je jen v zájmu ostatních. Z toho jeho divošského hlediska má pravdu, ovšem je to z pohledu jeho divošské neschopnosti vidět do budoucna... Nestal se příliš brzy tento člověk přivýklý kolektivu, člověk civilizovaný, nestal se příliš brzy divochem? Třeba jsme neudělali dobře, když jsme naše děti nechali vyrůstat jako vlčata, aby dokázaly žít v lese? Neměli jsme ale na vybranou. Za patnáct let se nám dospělým nepodařilo dojít k průsmyku. A neměli bychom ani naději tam dojít, kdyby nevyrostl Dick a Oleg. Kolik mi to teď je, ano, jistě už přes čtyřicet. To dýchání strašně bolí, oboustranný zápal plic, na takovou diagnózu nepotřebuju být lékařem. Jestli se nedostanu ke korábu, tak tohle je moje labutí píseň. Žádné

kozí maso mi nepomůže. Musím jít já sám, chlapci k průsmyku nedotáhnou... Co dělá Oleg? Ta blecha, to už je snad vrchol smůly, přímo osud, který se tu krčil ve skalách nebo v lese, nechce nás pustit k lidem, jako kdyby z nás všech chtěl les udělat své děti, dvounohé šakaly, je ochoten trpět nám naši osadu, ale jenom jako své vlastní pokračování. A nesnese nic, co by se mu stavělo na odpor. Tam za tím balvanem se černá rokle, nezdá se ani tak moc hluboká, ale jestli teď Oleg spadne dolů, je svázaný, potluče se. Kde je provaz, kde je ten druhý provaz, musím ho přivázat k tomu balvanu...

Thomas se plazil dolů. Dolů to šlo, jenom ten sníh pálil, proč jenom se sníh dostane všude a proč tolik pálí na prsou, když se člověk rozkašle, musí kašlat zlehka, aby si neroztrhal plíce, jenomže kašel se v něm hromadí a chce ven, nedá se nijak zadržet.

Thomas se plazil dolů, táhl za sebou provaz, který mu připadal neuvěřitelně těžký jak z olova, provaz se rozmotával a vlnil se za ním jako had. Oleg se zoufale zmítal, snažil se rozervat pouta, týlem při tom narážel do kamene a Thomas vnímal fyzickou bolest, kterou Oleg musel snášet. Zmocnila se ho sice v bezvědomí, přesto však ta bolest existovala, dokázala se proměnit ve zrakový vjem a Olegovi v té chvíli připadalo, že na něj spadla střecha domu. Thomase od něho dělilo ještě tak deset metrů, víc ne, chápal, že ho Oleg neslyší, že ho nemůže slyšet, přesto říkal: „Vydrž, už jdu!“, sám se pokoušel zvednout hlavu, aby se podíval, jestli se nevrací Mariana s Dickem, ale jako na zlost nešel nikdo.

Nejdůležitější je stihnout to, být tam dřív, než se Oleg dovalí ke strži, pak už bude pozdě, pozdě bude taky na cestu k průsmyku, pozdě bude na dokončení výpravy, která se vlekla šestnáct let. Tihle hloupí mladíci netuší, že první, co udělám tam za průsmykem — ať se diví, ať běhají kolem, ať žasnou — bude, že najdu balíček cigaret, rozvalím se v křesle a prvně za celá ta léta slastně potáhnu, Marjaška se poleká, protože ze mne půjde kouř, z toho prvního vdechnutí kouře se mi zamotá hlava... Proč se mi teď jenom tak motá hlava? Vždyť přece nekouřím.

Když se Thomas doplazil až k Olegovi, ztratil na chvíli vědomí, všechny síly vydal na to, aby se k němu dostal. Tělo hnané jenom tímto zoufalým přáním odmítlo dál se podřídít, jako by ze sebe vydalo všechno, čeho bylo schopno.

Thomase snad vzpamatoval závan vlny ledového větru, která s sebou přinesla přívál sněhu, možná že to byl Olegův nesrozumitelný šepot

a jeho chraptivý dech. Nejvíc ze všeho si Thomas přál teď zavřít oči, protože jenom tak si ležet, nic nedělat, na nic nemyslet, to bylo báječnou, léčivou pohádkou, naplněním přání.

Oleg se posunul o další metr, zmítal se, pokoušel se uvolnit z provazů a odrážel se svázanýma nohama od balvanu. Thomas si chtěl přitáhnout provaz a snažil se vymyslet, jak by Olega co nejspolehlivěji přivázel ke skále, nebyl schopen si uvědomit, jak by se to dalo udělat, až potom zjistil, že má prázdnou ruku, že provaz pustil, že jeho konec svinutý do kolečka zůstal několik metrů za ním a že už nemá sílu, aby se pro něj mohl vrátit. Thomas se přitáhl blíž, aby se mohl zachytit za Olegovy nohy, ale ten sebou prudce trhnul a Thomase odhodil. Jeho tělo nepocítilo vůbec žádnou bolest.

Thomasovi bylo jasné, že takhle Olega nezastaví, že se bude posouvat dál a že i když je svázaný, je mnohem silnější než on a proto pokračoval ve své cestě ke strži, aby se dostal Olegovi do cesty, aby se z něho stala překážka, nehybná kláda. Měj dojem, že mu cesta trvá celé hodiny, prosil Olega, přemlouval ho, aby počkal, aby zůstal chvíli ležet v klidu a než se mu podařilo doplazít se na úzký prostor, který Olega dělil od strže, stačil se Oleg dostat tak nízko, že se doslova musel protlačit mezi ním a ostrými kameny na okraji strže.

Docela jistě by se Thomasovi podařilo odtlačit a odvalit Olega alespoň o několik metrů blíže k bezpečí, kdyby sám dokázal zůstat při vědomí a nerozhodl se, že si na pár sekund odpočine před těžkou sisyfovskou prací...

Mariana doběhla do tábora celá zadýchaná. Měla pocit, že byla pryč chvilku, ve skutečnosti to byla skoro celá hodina. Utíkala rovnou ke stanu, protože hned nepochopila, co se tu odehrálo. Viděla jenom, že tábor je opuštěný, nejdřív dokonce odhrnula kraj plachty, protože byla přesvědčena, že se tam Thomas s Olegem schovávají před sněhem, i když plachta ležela na holé zemi a nikdo pod ní být nemohl.

Zoufale se rozhlédla a uviděla ve sněhu stopu vedoucí dolů ke skále, byla to stopa, jako kdyby někdo vlekl po sněhu něco těžkého a hned si představila hrůzný obraz, jak nějaké zvíře, kterému patřily kulaté stopy podobající se stopám po soudku, vleče oba muže, že tím je vinna ona, protože běžela zachraňovat kozu a zapomněla na lidi, na nemocné lidi v zasněženém pustém kraji, což se dělat nemá a nesmí. Všechno to

bylo hrozné a hloupé, protože Dicka nedohnala a kozu nenašla, zůstala sama uprostřed skal, dostala strach, že nenajde zpáteční cestu k táboru, dostala strach o Olega a Thomase, kteří byli zcela bezmocní, rozběhla se zpět a přišla pozdě.

Mariana utíkala dolů po svahu, vzlykala a stále opakovala zoufalá slova:

„Maminko, moje maminko...“

Kdoví proč ležel na sněhu provaz. Že by se Olegovi podařilo rozvázat se?

Oběhla šedivý balvan a spatřila, že na okraji strže leží svázaný Oleg, ale Thomas nikde nebyl.

„Olegu! Olegu!“ zvolala. „Žiješ?“

Oleg neodpovídal. Spal. Lidé vždycky usnou, když pomine záchrata. Byl sám, ale stopa od jeho těla vedla dál dolů ke strži, a když Mariana pohlédla dolů, uviděla, že tam, asi pět metrů od ní, leží Thomas, že leží zcela klidně a dokonce tak nějak pohodlně, a proto se Mariana hned nedovtípila, že Thomas je už mrtvý. Sestoupila dolů, pospíchala a rozdírala si nehty o zledovatělý kámen, dlouho pak Thomasem třásla, snažila se ho probudit, až pochopila, že zemřel, že se zabil. A Oleg, který se vzpamatoval, zaslechl Marianin pláč a zeptal se jí slabým hlasem:

„Mariano, co se stalo?“ Vůbec si nepamatoval, jak srazil Thomase dolů, i když později mohli podle stop přijít na to, jak a proč se to všechno stalo a jak Thomas zemřel.

(15)

Dick se vrátil do tábora za další dvě hodiny. Kozu nedohnal, ztratil její stopu na velké pláni s kamennou sutí. Cestou zpátky narazil na stopy neznámého zvířete, sledoval je, doufal, že je zastřelí a byl rozhodnut po příchodu do tábora s kořistí říci, že kozu nechal kozou, protože se mu szelelo Mariany. Už tomu začal doopravdy věřit, že mu bylo Mariany líto, protože si nedokázal přiznat neúspěch.

Když se dozvěděl, co se v táboře stalo v jeho nepřítomnosti, byl nejstřízlivější ze všech, klidnější než ostatní a Olegovi řekl:

„Nemluv nesmysly, nejsi malý kluk, nikoho jsi nezabil a nijak ses neprovinil. Nevěděls o tom, že jsi srazil Thomase. Musíš mu být vděčný, že se tě pokusil zadržet. Možná že to jeho snažení bylo zbytečné, nejspíš skutečně nestačil nic udělat, přesto se tě ale pokusil zachránit. Možná, že to je takhle lepší, protože Thomas byl těžce nemocný, mohl každým okamžikem zemřít, chtěl ale dojít k průsmyku, museli bychom ho s sebou vláčet, všichni bychom zahynuli, nikdo by nedošel k průsmyku a nikdo by se nevrátil zpátky.“

„Ty chceš Olega uklidnit,“ odpověděla mu Mariana, zmítaná bolestí, protože jí omrzly ruce a rozedrala si je do krve, když se pokoušela přivést k životu Thomase a když se se zesláblým Olegem snažila odtáhnout Thomase ke stanu. „Chceš uklidnit Olega, a přitom neseme vinu my dva. Nechali jsme je tu samotné. Kdybychom neutíkali za tou kozou, Thomas by zůstal naživu.“

„To máš pravdu,“ řekl Dick, „neměla jsi za mnou utíkat. Způsobila to hloupost, ženská hloupost.“

„Copak sám sobě vůbec žádnou vinu nedáváš?“ zeptala se Mariana.

Thomas ležel mezi nimi ukrytý pod pokrývkou a jako kdyby byl jejich rozmluvě přítomen.

„To nevím,“ řekl Dick. „Šel jsem za kozou, protože potřebujeme maso. Potřebujeme je, abychom došli. Potřebují je všichni. Já méně než ostatní, protože jsem ze všech nejsilnější.“

„Já už s ním nebudu mluvit,“ řekla Mariana. „Ten snad nemá srdce v těle.“

„Snažím se být spravedlivý,“ řekl Dick. „Když tady budem běhat a naříkat, nikomu tím nepomůžeme. Ztrácíme čas. Půlka dne je už pryč.“

„Oleg je na další cestu ještě slabý,“ řekla Mariana.

„To nic není,“ řekl Oleg. „Půjdeme. Musíme si od Thomase ale vzít mapu a měřič radiace. Říkal mi, že kdyby se s ním něco stalo, máme si tyhle věci vzít.“

„Je to zbytečné.“

„Proč?“

„Protože jdeme zpátky,“ řekl Dick klidně.

„Tos rozhodl ty?“ zeptal se Oleg.

„Je to jediná cesta k naší záchraně,“ řekl Dick. „Pozítří budeme v lese. Tam seženu něco k jídlu. Dovedu vás do osady, to vám slibuju.“

„Ne,“ řekl Oleg. „My půjdeme dál.“

„Nesmysl,“ řekl Dick. „Teď nemáme nejmenší šanci dostat se přes průsmyk.“

„Máme mapu.“

„Proč jí tak věříš? Ta mapa je stará. Všechno se mohlo změnit. Nikdo neví, jak dlouho musíme ještě jít sněhem bez jídla.“

„Thomas řekl, že jsme šli rychle, že nám zbývá už jen jediný den.“

„Thomas se mýlil. Chtěl tam jednoduše dojít a nás klamal.“

„Thomas nás neklamal. Říkal, že je tam jídlo a že se zachráníme.“

„Sám tomu uvěřil, protože byl nemocný a měl šílené představy. Já ale uvažuji rozumně. Je mi jasné, že zůstaneme naživu jenom tehdy, když se vrátíme zpátky.“

„Já jdu k průsmyku,“ řekl Oleg. Řekl to při pohledu na tělo přikryté pokrývkou, obracel se těmi slovy k Thomasovi a sliboval mu, že půjde dál.

„Já taky půjdu,“ řekla Mariana. „Copak to nedokážeš pochopit?“

„Mariano,“ řekl Dick a tloukl při tom do rytmu svých slov pěstí do kamene. „Olega bych ještě pochopil. Toho pobláznil svými řeči Stařešina. Pořád mu vtloukal do hlavy, že je chytřejší, že je lepší než my dva, že je ve srovnání s námi výjimečný. V lese nebo v osadě nemohl být lepší, vždycky jsem byl lepší já. V lese jsi lepší i ty. On tu pohádku o průsmyku potřebuje, potřebuje ty řeči o divoších, kterými se nesmíme stát. Jenže já žádný divoch nejsem. Nejsem hloupější než on. Ať si teda Oleg jde, když těm báhorkám věří. Ale tebe nepustím, tebe odvedu tam dolů.“

„Nesmysl, nesmysl, nesmysl!“ vykřikla Mariana. „Poslala nás sem osada. Všichni na nás čekají a všichni nám věří.“

„Budeme jim užitečnější, když se vrátíme živí,“ řekl Dick.

„Jdeme,“ řekl Oleg a natáhl ruku k pokrývce, aby si od Thomase vzal mapu a počítač. Pak pomalu řekl: „Odpusť, Thomasi, že jsi nedošel a že ti беру tak vzácné věci.“ Odhrnul cíp příkrývky, Thomas ležel se zavřenýma očima, obličej celý bílý, rty se mu ještě více zúžily. Oleg se nemohl přinutit dotknout se studeného Thomasova těla.

„Počkej, já to udělám sama,“ řekla Mariana. „Počkej.“

Dick vstal, poodešel ke skále, zvedl ze sněhu polní láhev, zatřepal s ní — ještě v ní zašplouchal koňak. Odšrouboval zátku a tekutinu vylil do sněhu. Kolem se rozlila pronikavá neznámá vůně. Dick zátku za-

šrouboval a láhev si pověsil na rameno. Nikdo neřekl ani slovo. Mariana odevzdala Olegovi složenou mapu, měřič radiace a Thomasův nůž.

„Zakopat ho nemůžeme,“ řekl Dick. „Musíme ho odnést pod strž a tam ho zasypat kameny.“

„To ne!“ řekl Oleg.

Dick se na něho udiveně podíval.

„A co chceš tedy udělat?“

Těžko mohl Oleg odpovědět, že na Thomase není možno dávat kameny. Vždyť Thomas byl mrtvý a bylo mu všechno jedno.

Všechnu práci udělal Dick. Oleg s Marianou mu jenom pomáhali. Už spolu o ničem nemluvili. Pak oba mlčky přichystali batohy, aby je měli co nejllehčí, dokonce i dříví jim zbývalo už jenom na jeden dva ohníčky, rozdělili na tři stejné díly sušené maso, a Mariana zanesla díl Dickovi. Dal si je do kapsy a neřekl ani slovo. Pak Oleg s Marianou vstali a aniž se podívali vzhůru, vykročili k průsmyku.

Dick je dohnal asi po sto metrech. Dohnal je, potom předebral a šel jako první. Olegovi se šlo špatně, ještě nepřekonal následky záchvatu. Mariana kulhala, uhodila se do nohy, když sestupovala strží, proto Dick nespěchal, aby ostatní nezůstávali pozadu. Ušli nejvýš deset kilometrů, možná ještě méně a už museli zastavit k přenocování.

Oleg padl na sníh a okamžitě usnul. Nemohli ho ani probudit, aby se napil horké vody se sladkými kořínky. Neviděl proto to, co Dick s Marianou, když už se zcela setmělo. Mraky se najednou rozestoupily a na obloze se objevily hvězdy, hvězdy, které nikdo z nich doposud neviděl. Pak se obloha znovu zavřela, Mariana usnula také, ale Dick ještě dlouho seděl u vyhaslého teplého ohniště, ohříval si nohy, díval se při tom na oblohu a čekal, co kdyby se oblaka znovu rozestoupila. Slyšel o hvězdách, ti starší o nich pořád mluvili, ale doposud neměl představu, jaká nádhera a prostor se otvírají člověku, který se dívá na hvězdy. Dick byl přesvědčen, že se nikdy nevrátí do osady, byl však příliš hrdý.

Vstali brzy ráno, vypili spoustu horké vody ze sněhu, dojedli sladké kořínky, po nichž měli hlad ještě větší. Postupovali tehdy podstatně pomaleji než obvykle, sotva se vlekli, dokonce i Dick byl vysílený.

Potíž byla v tom, že nevěděli, jestli jdou správně. Tehdy tudy lidé šli v zimě, byla spousta sněhu, panovaly silné mrazy, byla mlha, proto všechno kolem vypadalo jinak než na mapě.

Dostavilo se rozčarování, protože průsmyk byl něčím neskutečným, byl něčím, v co nebylo možno uvěřit podobně jako si nedokázali představit hvězdy, pokud je člověk neviděl a znal je jenom z vyprávění. Oleg litoval, že usnul a hvězdy neviděl, třeba se to ale bude opakovat následující noc. Mraky na obloze byly přece mnohem řidší, chvílemi skrze ně bylo vidět modrou oblohu a kolem bylo o něco jasněji než dole v lese.

Toho dne, když už byli zcela vyčerpaní, dal Dick příkaz k zastavení a začal Marianě sněhem třít omrzlé tváře. V té chvíli si Oleg všiml kousek od nich ve sněhu modré skvrny. Hned o ní ostatním neřekl, protože jim k ní zbývalo asi sto kroků. A na to už nikomu z nich nezbývalo síly.

Když konečně Dick řekl, že je čas jít dál, Oleg jim modrou skvrnu ukázal. Došli až k ní. Neustále kroky zrychlovali, to nejtěžší bylo udělat kroky první, zvláště když věděli, že nemají nic k jídlu a že dokonce už nemají ani dříví.

Byla to krátká modrá bunda z pevného tenkého materiálu. Dick rozhrabal sněh, aby ji mohli vytáhnout a Olega se v té chvíli zmocnila podivná až chorobná netrpělivost.

„Nech to,“ řekl ochráptele, „na co nám to bude? Brzo už dorazíme, rozumíš, jdeme správně.“

„Je pevná,“ řekl Dick. „Potřebujeme ji. Mariana je úplně promrzlá.“

„Já ji nepotřebuju,“ řekla Mariana. „Pojďte raději dál.“

„Tak běžte, já vás dohoním,“ řekl Dick umíněně. „Běžte.“

Šli dál, Dick je dohonil po patnácti minutách, bundu nesl v ruce, ale Mariana si ji nevzala, řekla, že bunda je mokrá a studená. Podstatnější však pro ní bylo, že jí ta část oděvu nepatřila a že ji nosil někdo jiný. A jestliže ji svlékl a zahodil, pak ten člověk zřejmě zahynul, protože tehdy zahynulo mnoho lidí. Všichni věděli, že z průsmyku šlo celkem sedmdesát šest lidí, do lesa jich došlo něco málo přes třicet. A ty, kteří nedošli, se Mariana bála spatřit.

Toho dne do průsmyku nedošli, i když Olegovi připadalo, že to místo musí být na dosah ruky, že stačí obejít tento ledovcový jazyk a průsmyk jim bude ležet u nohou, že teď přejdou kamennou suť a už budou mít před sebou průsmyk... Stoupání bylo stále strmější, vzduch stále řidší.

Přenocovali, lépe řečeno vyčkali, až se rozptýlí tma, tiskli se k sobě, zabalili se do všech příkrývek a přikryli se stanem. Stejně prakticky nemohli zimou spát, jenom upadali do takového polospánku, ale hned se znovu probouzeli, aby si vyměnili místa. Mariana, kterou měli mezi sebou, téměř žádné teplo nevydávala.

Vyrazili na cestu když konečně začalo pomalu svítat, oblaka byla průhledná jako slabá mlha, skrze ně prosvítalo slunce, studené, zářivé slunce, které také nikdy neviděli, přesto se však na ně nedívali. Doslova se vlekli, obcházelí puklá místa v ledu, suť, převisy. Dick umíněně kráčel vpředu, vybíral cestu, padal a nohy mu ujížděly častěji než ostatním, ale ani jednou nepustil nikoho před sebe. Do průsmyku vstoupil první, ani si to neuvědomil, protože svah, po kterém se škrábali, se zcela nečekaně vyrovnal a změnil se v náhorní plošinu, pak před sebou uviděli špičky horských vrcholů. Vypínal se jeden vedle druhého, řetězec zasněžených hor mihotající se ve slunečních paprscích, teprve po další hodině se před nimi otevřelo údolí, uprostřed kterého leželo čočkovité těleso tmavé kovové barvy, které dokonce i odtud, z výšky jednoho kilometru, vypadalo majestátně. Stálo tam mírně nakloněné, jak se propadlo do sněhu přesně uprostřed kotliny. Právě sem mohl kapitán dopravit koráb, když jim po výbuchu v motorovém úseku vypověděly službu přístroje. Za vánice posadil koráb do tohoto kotle, v noci a za mlhy nepřívětivého místního jara.

Stáli vedle sebe. Tři vysílení divoši se samostříly na prsou, s batohy ze zvířecích kůží na zádech, rozedraní, spálení mrazem a sněhem, černí hladem a únavou, tři titěrné postavičky v obrovitém a pustopustém mlčícím světě, hleděli na mrtvý koráb, který dosedl před sedmnácti lety na tuto planetu. Koráb, který už nikdy nebude moci znovu vzletět.

Pak začali sestupovat po strmém svahu, zachycovali se kamenů, měli co dělat, aby se nerozběhli po nejisté půdě, přesto však šli stále rychleji a rychleji, i když jim nohy vypovídaly poslušnost.

Po hodině stanuli na dně kotliny.

(16)

Před sedmnácti lety bylo Olegovi něco přes rok, Dickovi necelé dva, Mariana ještě nebyla na světě. Nepamatovali si, jak tady v horách přistál

průzkumný koráb „Pól“. Jejich první vzpomínky byly spojeny s osadou, s lesem. Chování hbitých rezavých hub a dravých lián znali dříve, než vyslechli od starších o tom, že existují hvězdy a nějaký jiný svět. Les jim byl bližší, než vyprávění o raketách nebo o domech, v nichž může žít tisíc lidí. Zákony lesa, zákony osady, které bylo nutno respektovat z nutnosti, aby byla zachována hrstka lidí, nepřipravených na tento život, jednoduché zákony, jejichž smyslem bylo přežít, usilovaly o vytlačení všeho o Zemi z jejich paměti a místo paměti si ponechat jenom abstraktní naději, že je tu někdy najdou a že tohle všechno jednou skončí. Kolik toho ale člověk musí vytrpět a jak dlouho musí čekat? Deset let? Deset let už uplynulo. Sto let? Sto let znamená, že nenajdou a nezachrání tebe, ale tvého pravnuka, pokud se ten pravnuk narodí a jestli dokáže on sám a celá osada tak dlouho existovat. Naděje, která žila v těch starších, nežila už v dalším pokolení, ta spíš překážela jejich životu v lese, ovšem nepředat jim naději bylo nemožné, protože ani smrt není pro člověka tak hrozná, když ví, že jeho rod bude pokračovat. Smrt znamená konec pro tu chvíli, kdy to není konec jenom tvůj, ale konec všeho, co tě spojovalo se životem.

Proto ti starší včetně učitele, všichni, jak jen to dokázali, se snažili vychovat v dětech pocit, že patří k Zemi, snažili se v nich uchovat myšlenku na to, že dříve nebo později toto odloučení skončí. A zbýval ještě koráb za průsmykem. Existoval, bylo možno ho dosáhnout, když ne v tomto roce, který tu trvá tisíc dní, pak v roce následujícím, kdy dorostou děti, které dokáží do průsmyku dojít. Dokáží, pokud budou chtít, protože niterně byly odtrženy od Země, protože koráb pro ně byl něco cizího, zato les, ten patřil jim. To dávalo šanci přežít, tedy něco, s čím nemohli počítat ti starší, přesto i tohle hrozilo v podstatě smrtí pro osadu, pro lidskou kolonii. A tak tedy sedmnáct pozemských let znamenalo necelých šest let tady na této planetě.

Dick, Oleg a Mariana sestupovali do kotliny ke korábu. I když před nimi stále rostl do mohutnosti, byl pro ně pořád ještě legendou a nikdo z nich by se nedivil, kdyby se před nimi při prvním dotyku rozpadl na prach. Vraceli se k domovu svých otců, k domovu, ze kterého měli strach proto, že se snesl do této kotliny ze snů a pohádek, které si vyprávěli v domku za slabého světla svítilen, když za oknem potaženým rybí kůží řádila sněhová bouře nebo padal hnílobou páchnoucí nekonečný déšť.

Existence korábu dala znovu život snům a legendám, dodala jim nový smysl a připojila k nim abstraktní obrázky zrozené představami, a proto nebyly dokonalé ve srovnání se skutečností tohoto obra. Tento rozpor ti starší nikdy nepochopili, vždyť pro ně za vyprávěním o tom, jak došlo ke katastrofě, jak nastala zima a tma, za vyprávěním o prázdných chodbách, v nichž postupně uhasíná světlo a kam se zvenku prodírají suché sněhové vločky, za tím vším se ukrývaly konkrétní představy chodeb a světel, mlčení pomocných motorů a cvakání přístrojů registrujících radiaci. Pro posluchače — pro Olega a jeho vrstevníky — byly pochopitelné jenom ty sněhové vločky, zatímco chodby dávali do souvislosti s lesní houštinou nebo tmavou jeskyní. Vždyť představivost lze živit jenom tím, co člověk viděl a slyšel.

Ted' začali chápat, jak odtud odcházeli lidé, jak vynášeli raněné a děti, jak s sebou brali ve spěchu ty věci, které nevyhnutelně nutně potřebovali v prvních chvílích. V těch okamžicích ještě nikdo nepomyslel na to, že budou muset žít a umírat v tomto chladném světě — obrovské rozměry a neuvěřitelná moc kosmické civilizace jim dokonce i tady dávaly falešnou jistotu, že všechno, co se stalo, ať už je to sebetragičtější, je jenom něco dočasného, něco, co bude napraveno tak, jak je možno kdykoli napravovat nepříjemné náhody. Nebo téměř kdykoli.

Pak tady byl vstup do korábu.

Podle Stařešinova vyprávění ho zavřeli, ale nouzové schůdky, po nichž sestupovali do sněhu, zanesli kousek odtud pod převislou skálu. To místo bylo vyznačeno na mapě, ale schůdky hledat nemuseli, sníh tál a ležely kousek od nich, modrá barva na některých místech oprýskala, a když Dick schůdky zvedl, otisk po nich zůstal jako černá kresba ve sněhu, protože sníh pod nimi roztál až na kámen.

Dick cvrnkl nehtem do stojek.

„Je to lehké,“ řekl, „budeme to muset vzít s sebou.“

Nikdo mu neodpověděl. Mariana s Olegem stáli stranou a se zvrácenými hlavami si prohlíželi kulaté břicho korábu. Připadal jim docela v pořádku, jako kdyby mohl okamžitě letět dál. Oleg si dokonce představil, jak stoupá z kotliny, jak se zvedá stále rychleji k nebi, jak se proměňuje v černé kolečko a posléze v tečku na jeho modré barvě...

Únavu necítili. Tělo bylo lehké a poslušné, jejich netrpělivost co možno nejrychleji nahlédnout do nitra obludy se mísila se strachem, že se navždycky ztratí v uzavřeném prostoru korábu.

Oleg se zadíval k nouzovému vchodu. Kolikrát mu Stařešina opako-
val: „Nouzový vchod není zavřený, rozumíš mi, jenom jsme ho při-
vřeli. Vystoupíš k němu po schůdkách, jsou lehké, a první co uděláš
bude, že změříš hladinu radiace. Neměla by tam už být, uplynulo sedm-
náct let, ale pro každý případ ji změř. Radiace byla tehdy jedním z dů-
vodů, proč jsme museli tak rychle odejít, mráz a radiace. Čtyřicet sedm
stupňů pod nulou, vytápění nefungovalo, radiační clona porušená, ne-
mohli jsme tam zůstat. Jít dál bylo však také téměř nemožné — nevěděli
jsme, že dokážeme dojít do údolí, kde je les a kde je tepleji.“

Dick přecházel kolem korábu, převracel špičkou kopí prázdné kra-
bice a plechovky — byla tam spousta věcí, které tehdy vynesli ven, ale
museli je tam nechat.

„Tak co,“ zeptal se Oleg, „půjdeme dovnitř?“

„Půjdem,“ řekl Dick, zvedl schůdky a přistavil je ke vstupnímu
otvoru.

Pak po nich sám vystoupil, zastrčil do škvíry Thomasův nůž, za-
bral a nůž se zlomil.

„Třeba to zapadlo?“ zeptala se zdola Mariana.

„Ted’ nemáme vůbec žádný nůž,“ řekl Dick.

„Stařešina říkal, že vchod je otevřený,“ poznamenal Oleg.

„Stařešina všechno zapomněl,“ řekl Dick. „Copak se starcům dá vě-
řit?“

„Thomas by věděl, co dělat,“ řekla Mariana.

„Je to hloupé,“ řekl Dick. „Je to hloupé zmrznout zrovna tady u té
mašiny.“

Dick do vchodu strčil, nic se však nestalo, praštil do něj pěstí a
Oleg si myslel, že se musí rozlehnout hluboké a dlouhé zadunění, neo-
zvalo se však vůbec nic. Oleg pohyboval rty, i když uměl dobře číst, a
přečetl zlatá písmena vyrytá do těla korábu — Pól.

„Je to v pořádku,“ řekl. „Pól.“

„Ty sis snad myslel, že jsme našli něco jiného?“ řekl Dick a sesko-
čil ze schůdků dolů do sněhu. „Musíme ted’ přemýšlet. Takhle ho neote-
vře.“

Mariana se chvěla.

„To je zvláštní,“ řekla. „Nebyla mi zima a najednou mi zima je.“

„Chce to najíst se,“ řekl Dick. „Tam je určitě jídla spousta. V že-
lezných konzervách. V těch se nezkazí. Říkal to Thomas.“

Oleg vylezl po schodech nahoru ke vchodu, jednou rukou se opřel o ledový kov korábu, měřič radiace přiložil k úzké škvíře. Ručička se lehce zachvěla, nedostoupila však až k červené značce, zdaleka ne. V kotlině bylo nesmírné ticho, slyšel jen, jak dole mluví, vnímal dokonce Marianin dech.

„Škoda že Thomas nedošel,“ řekla Mariana. „Je mi to tak líto, že si to neumíte ani představit.“

„Jistě že je to škoda,“ řekl Dick. „Jenomže ten by stejně nedošel. Ani my bychom kvůli němu nedošli.“

„Tak nesmíš mluvit,“ řekla Mariana. „Uslyší tě a urazí se.“

„Je mrtvý,“ řekl Dick, „mrtví nic neslyší.“

„Já tedy nevím,“ řekla Mariana. „Možná že slyší.“

Oleg zatlačil na dvířka vstupního otvoru, ale bez úspěchu. Co je tak přitáhnout k sobě?

„Nejde to?“ zeptala se Mariana. Oblaka zahalila slunce a v mžiku bylo větší šero než obvykle.

„Počkej,“ řekl Oleg. „Proč přitahujeme dveře k sobě nebo proč do nich strkáme, jak jsme zvyklí? Co když se dveře u korábu otvírají jinak?“

„Pojď dolů, co tam budeš ještě dělat?“ řekl Dick. „Já přinesu nějaký kámen.“

„Kámen ti tu nepomůže,“ řekl Oleg. Jak se mohou otvírat dveře? Dovnitř? Dovnitř jsme to zkoušeli. Dvířka jsou trochu zapuštěna do stěny korábu, jsou ukryta pod potahem. Co kdybych to zkusil do strany? Je to nezvyklé, ale když koráb letí, je to lepší, aby se dvířka sama od sebe náhodou neotevřela. Oleg řekl k Dickovi:

„Podej mi nůž.“

Dick hodil Olegovi zbytek nože, strčil si ruce pod paždí a začal podupávat. Byl celý zmrzlý. Dokonce i jemu byla zima. Začal se sypat suchý sníh. Byli sami v celém světě, umírali hladu a zimou, ale koráb je nechtěl vpustit dovnitř.

Oleg zasunul nůž do škvíry a pokoušel se odstrčit kryt stranou. Ten najednou hlasitě cvaknul a zlehka, jako kdyby na něco takového čekal, zajel do strany a zmizel ve stěně. Všechno bylo v pořádku. Oleg se ani neohlédl, nezačal křičet, aby si všichni všimli, jak je moudrý. Rád řešil úkoly. I když šlo o snadný úkol, ostatní ho vyřešit nedokázali. Oleg zastrčil nůž za opasek a znovu vytáhl měřič radiace.

„Podívej!“ zaslechl Marianin hlas. „Oleg to otevřel!“

„To je dobře. Tak běž.“ řekl Dick. „Běž, co stojíš?“

Měřič radiace ukázal, že žádné nebezpečí nehrozí. Všechno bylo v pořádku.

„Je tam tma,“ řekl Oleg. „Podejte mi pochodeň.“

Ani když jim byla za poslední noc strašná zima, pochodně nezapálili. Moc tepla nevydávaly, zato hořely dlouho.

„Je tam teplo?“ zeptala se Mariana.

„Není,“ řekl Oleg. Nasál vzduch uvnitř. V korábu zůstala cizí, nebezpečná vůně. Vstoupit dovnitř bylo něco hrozného. Oleg si však najednou uvědomil, že je teď důležitější než Dick, že pro Dicka je to všechno podstatně hroznější. Dick zacvakal křemeny, když zapaloval pochodeň. Vzplála nenápadným, v denním jasu téměř nezřetelným světlem. Dick vystoupil do poloviny schůdků a předal pochodeň Olegovi. Dál ale nešel. Oleg od něho převzal pochodeň a ruku s ní strčil do korábu. Před ním byla tma, pod nohama se rozprostírala rovná drsná podlaha. Oleg řekl hodně nahlas, aby zahnal strach:

„Tak já jdu. Vezměte pochodně. A pojd'te za mnou! Počkám uvnitř.“

Podlaha pod nohama trochu pružila, jako kdyby to byla kůra živých stromů. Oleg však věděl, že podlaha živá není a že takové stromy na Zemi nerostou. Zdálo se mu, že vpředu na něho někdo číhá, zastavil se. Teprve pak pochopil, že se k němu vrací ozvěna jeho vlastního dechu. Udělal další krok kupředu a světlo pochodně, která se rozhořela, ozářilo stěnu nahoře zaoblenou. Lesknoucí se světlou stěnu. Dotkl se jí. Byla studená jako kámen.

Tak tady jsem doma, pomyslel si Oleg. Jeden domov mám, osadu. A tady mám ještě jeden domov, který se jmenuje kosmický průzkumný koráb Pól, o kterém se mi tolikrát zdálo, jenomže ve snech vypadal docela jinak než ve skutečnosti. Ale tady jsem byl. Tady jsem se dokonce narodil. Někde v nitru té tmy je místnost, kde jsem se narodil.

„Kde jsi?“ zeptal se Dick. Oleg se ohlédl. Dickova silueta téměř zcela zaplnila vstupní otvor.

„Pojď sem, neboj se,“ řekl Oleg. „Nikdo tu není.“

„Kdyby tu někdo byl, dávno by zmrznul,“ řekl Dick hlasitě a jeho hlas se už nesl chodbou. Oleg mu podal svou pochodeň, aby si mohl

připálit svou, pak počkal, až Dick uvolní své místo Marianě a až zapálí její pochodeň.

Od tří pochodní tu bylo hned větší světlo. Jenom tu byla strašná zima. Ještě větší než venku, protože tam vzduch proudil, ale tady se ani nepohnul, jako kdyby také zemřel. Chodba končila dvířky, Oleg ale už věděl, jak je otevřít a Dick s Marianou viděli, jak to Oleg dělá, bylo jim jasné, že získal na jistotě, možná že to nebyla ještě ta pravá jistota, ale že je s korábem více spojen než oni, kterým připadal jako strašná jeskyně a nebýt hladu, nebýt strachu ze strašné ledové pustiny, zůstali by venku. Kdyby s nimi došel Thomas, všechno by to bylo jiné. Oleg nemohl v plném rozsahu převzít úlohu průvodce a vysvětlovat všechna tajemství, nikdo lepší tu však nebyl.

Za dvířky byl kruhový sál, jaký ještě neviděli. Vešla by se sem celá vesnice. Nehledě na světla tří pochodní, se strop ztrácel ve tmě.

„Hangár,“ řekl Oleg, který opakoval slova naučená od Stařešiny, „tady jsou přistávací čluny. Napájecí zařízení se ale při přistání rozbilo. To se také stalo osudným.“

„A donutilo to celou posádku, aby šla pěšky přes hory,“ pokračovala Mariana.

Stařešina od nich při vyučování chtěl, aby nazpaměť znali dějiny osady, začátek těchto dějin, aby je nikdy nezapomněli. „Bez dějin lidé přestávají být lidmi. To se týká jednotlivců i celých kolektivů.“

„S obrovskými obětmi...“ promluvil Dick, ale nedořekl to. Tady nebylo možno mluvit tak hlasitě.

Do cesty se jím postavil asi desetimetrový válec.

„To je ono,“ řekl Oleg, „to je ten člun, který chtěli vytáhnout z hangáru, ale nestačili to, museli odejít.“

„To je zima,“ řekla Mariana.

„Drží se tu chlad z té zimy venku,“ řekl Dick. „Kam teď?“ Dick tím uznal Olegovu vedoucí roli.

„Tady musí být otevřené dveře,“ řekl Oleg, „které vedou do motorového úseku. Jenomže tam nesmíme. Musíme najít schodiště, co vede nahoru.“

„Ty ses to všechno tak dobře naučil,“ poznamenala Mariana.

„Vidíš, jak se mi to hodí,“ řekl Oleg.

Znovu šli dál podél stěny.

„Tady musí být spousta věcí,“ řekl Dick. „Jak je ale odtud pone-
seme zpátky?“

„Co když ti, co umřeli, přicházejí?“ zeptala se Mariana.

„Nech toho, prosím tě!“ řekl Dick.

„Samozřejmě.“ Oleg se najednou zastavil.

„Co je? Co vidíš?“

„Už to mám. Když zahneme konce u těch schůdků, můžeme na ně
ty věci naložit a táhnout je. Jako na saních, co udělal Sergejev.“

„Já jsem se lekla, žes viděl nějakého mrtvého,“ řekla Mariana.

„Taky mě to napadlo, takhle to udělat,“ řekl Dick, „na to je ale ješ-
tě moc brzo.“

„První dveře,“ řekl Oleg. „Tudy nemáme chodit.“

„Já se tam podívám,“ řekl Dick.

„Je tam určitě radiace,“ řekl Oleg. „Stařešina nás na to upozorňo-
val.“

„Nic se mi nestane. Jsem silný,“ řekl Dick.

„Radiace není vidět, to přece víš. Učil ses o tom.“ Oleg šel dál, po-
chodeň nesl blízko stěny. Nebyla jednoduše, byly v ní různé prohlubně,
otevřené panely s tlačítky a studeně se lesknoucími obrazovkami. Tho-
mas byl inženýr. Thomas věděl, na co tato tlačítka jsou a jakou sílu v
sobě skrývají.

„Takovou spoustu si toho tu udělali,“ řekl Dick, který se stále ještě
nedokázal smířit s korábem, „a stejně se rozbili.“

„Zato ale přiletěli skrz nebe,“ řekla Mariana.

„Tady jsou ty dveře,“ řekl Oleg. „Tudy se dostaneme do obytných
prostor a k navigačnímu úseku.“

Jak tohle znělo — navigační úsek, ovládací pult... Jako zaklínadlo.
A teď uvidí navigační úsek.

„Pamatuješ si číslo svého pokoje?“ zeptala se Mariana.

„Číslo kajuty,“ opravil ji Oleg „Samozřejmě že si to pamatuju.
Čtyřicet čtyři.“

„Otec mě prosil, abych se tam zašla podívat, jak to tam vypadá.
My jsme měli desítku. Ty ses přece narodil na korábu?“

Oleg neodpověděl. Na tuto otázku nebylo třeba odpovídat. Zvláštní
bylo, že Mariana uvažuje stejně, jako on, zvláštní je, že lidi, které
člověk nepovažuje za příliš chytré, najednou uvažují o stejné věci, jako
ty.

Oleg odsunul dveře. A najednou odskočil.

Zapomněl, že s něčím takovým měl počítat. Stařešina je upozorňoval, že v korábu může fungovat nouzové osvětlení, samostatné osvětlení na principu fluorescence. Existují barvy, které svítí po mnoho let. Jsou nanесeny v některých chodbách a navigačních úsecích.

Záře se linula odevšad a odnikud. Bylo tu dobře vidět. Světla bylo tolik, že pochodně jako kdyby najednou zhasly, jejich světlo bylo zbytečné.

„Jé,“ zašeptala Mariana. „Třeba tu někdo žije?“

„Mrtví,“ pokusil se o vtip Dick.

„To je dobře, že je světlo,“ řekl Oleg. „Aspoň ušetříme pochodně.“

„Jako kdyby se tu najednou otevřelo,“ řekla Mariana.

„To se ti jenom zdá,“ řekl Oleg. „Jistě ale najdeme teplé věci. A budeme spát v místnosti.“

„Ne,“ řekl Dick, který zůstal trochu pozadu a ještě nevstoupil do osvětlené chodby. „Já tady spát nebudu.“

„Proč?“

„Budu spát venku na sněhu. Je tam tepleji.“

Oleg chápal, že pro Dicka by bylo hrozné zůstat spát v korábu, ale on sám tady chtěl zůstat. Nebál se korábu. Snad se trochu polekal na začátku, když tu byla tma, ale teď ne. Je to jeho domov.

„Já tu taky nechci spát,“ řekla Mariana. „Jsou tu stíny těch, kdo tady žili. Bojím se.“

Po pravé straně stěna chodby mizela v hloubi, byla udělána z materiálu slabého jako vrstvička vody, Mariana si vzpomněla, že se mu říká sklo. A za sklem bylo zelené rostlinstvo. Rostliny se zelenými drobnými lístky, takové zelené lístky v lese nerostou.

„Nechytí nás?“ zeptal se Oleg.

„Kdepak,“ řekla Mariana, „jsou zmrzlé. A navíc rostliny na Zemi se nepohybují, copak jsi zapomněl, co nám vyprávěla teta Luisa?“

„To není tak důležité,“ řekl Dick. „Přece se tu nebudeme pořád jenom tak procházet. Copak tu není nic k jídlu? Já už brzo umřu hladý.“

To je zvláštní, pomyslel si Oleg, já si na jídlo ani nevzpomenu. Tak dlouho jsem nejedl a jíst se mi nechce. To jsou nervy.

Po deseti krocích uviděli ještě další výklenek, ale v něm bylo sklo rozbité. Mariana natáhla ruku, aby si sáhla na rostlinu.

„To nejde,“ řekl Dick.

„Já to vím líp, cítím je. Ale tyhle jsou mrtvé.“

Dotkla se větvičky a ta se rozpadla na prach.

„Škoda,“ řekla Mariana. „Škoda že z nich nemáme semínka, zasadili bychom je u osady.“

„To nejdůležitější je vpravo,“ řekl Oleg. „Po pravé straně budou sklady. Pojdte se podívat, co tam je.“

Zabočili doprava. Uprostřed chodby se válel roztržený poloprůhledný pytlík, z něho se rozkutálelo několik měkkých bílých konzerv — když lidé utíkali z korábu, pytlík se zřejmě roztrhl, ale na to, aby ho uklidili, už nezbýval čas.

(17)

Byla to podivná i nádherná hostina. Otvírali konzervy, Dick nožem, Oleg přišel na to, že se to dá udělat bez nože, když se stiskne okraj konzervy. Ochutnávali obsah konzerv a tub. Skoro pokaždé jim to chutnalo a bylo to něco neznámého. A konzervami nešetřili, protože jich tam byly celé místnosti, plné skříně, plné kontejnery, ležely tam milióny konzerv a všelijakých jiných druhů potravin. Pili kondenzované mléko, ale neměli vedle sebe Thomase, který by jim řekl, že pijí mléko, polykali šproty, ale nevěděli, že jsou to šproty, vytlačovali z tub zavařeniny, které jim připadaly příliš sladké, žvýkali mouku a netušili, že je to mouka. Mariana se zlobila, že tu tak nadělali a že byl na podlaze nepořádek, ovšem zlobit se začala, až když se najedla, a dál už otvírali ze zvědavosti jenom ty konzervy, které ještě neochutnali.

Pak na ně dolehl spánek, oči se jim zavíraly, jako kdyby na ně sedla veškerá únava posledních dní. Přesto se Olegovi nepodařilo přemluvit Dicka s Marianou, aby zůstali v korábu a vyspali se tam. Oba odešli a jakmile jejich kroky v korábu utichly, dostal Oleg najednou strach, mnoho nescházelo a rozběhl se za nimi. Snad by za nimi přece jenom utíkal, kdyby se mu nechtělo tak strašně spát. Ulehl na podlahu, odhrnul jenom prázdné konzervy a spal spoustu hodin, ale čas tady v korábu neplynul, nebylo možno jeho chod žádným způsobem sledovat. Olegovi se nic nezdálo, na nic nemyslel, spal hlubokým a klidným spánkem, mnohem klidnějším než Mariana s Dickem, protože Dick se i při takové únavě několikrát za noc probudil a naslouchal, jestli se neblíží nějaké

nebezpečí. A to se vždycky okamžitě probouzela i Mariana, která spala s hlavou na jeho rameni. Přikryli se všemi příkrývkami i stanem, takže jim nebyla zima. Navíc začalo večer hustě sněžit a sních zasypal stan, proměnil ho v závěj a Dick ze spaní slyšel, jak šumí sněhové vločky, jak vítr bubnuje do stěn korábu tyčícího se nad nimi a uvažoval: to je dobře, že padá sních, protože ta zvířata, která by tu mohla žít, je neuvidí.

Oleg se probudil dříve než ti venku, protože strašně promrzl. Dlouho poskakoval, aby se zahřál, pak něco snědl a byl z toho ohromen — nemusel myslet na to, jestli mají dost jídla. Trochu ho bolelo břicho. Mělo ho bolet mnohem víc, pomyslel si Oleg. Styděl se při pohledu na zbytky hostiny a všechny prázdné i poloprázdné konzervy nahnul do kouta místnosti. Musím jít dál, pomyslel si. Mám zavolat Dicka s Marianou? Ne, jistě ještě spí, Oleg měl totiž dojem, že spal jenom krátce.

Trochu se tu porozhlédne než vyjde ven a probudí ostatní. V korábu nikdo není, už dávno tu nikdo není, nemusí se ničeho bát. Brzy budou muset jít zpátky, za dva tři dny sních zasype celý průsmyk. A my si tu vyspáváme. Přece tu nebudou jenom spát!

Oleg se jako opravdový obyvatel lesa dokonale orientoval. Dokonce i v korábu. Neměl obavy, že zabloudí, proto klidně vystoupil po mírném svahu, který vedl k obytným pokojům. Chtěl najít kajutu číslo čtyřicet čtyři. Tu jeho kajutu. Věděl, že dokud ji neuvidí, nebude se tu cítit jako doma.

Kajutu s číslem 44 na kulaté tabulce našel po hodině. Nebylo to proto, že by bylo obtížné ji najít, ale že se cestou pořád něčím rozptyloval, protože se nejdříve dostal do společenské místnosti, kde uviděl dlouhý stůl a kde se mu nesmírně zalíbily křišťálové slánky a kořenky uprostřed stolu, dokonce si od každé jeden kousek uložil do batohu, napadlo ho, že matka bude ráda, když jí přinese takové věci. Pak si dlouho prohlížel šachy, při nárazu krabice zřejmě spadla na podlahu a figurky se rozsypaly po koberci, ovšem jemu nikdo nic o této hře neříkal, a tak považoval figurky za jemu neznámá pozemská zvířata. Obdivoval samozřejmě koberec, nebyl nikde sešíváný, to znamená, že byl udělán z kůže jednoho zvířete. Co to mohlo být na Zemi za podivné obrovské zvíře s takovými zvláštními vzory na kůži? Určitě pocházelo z moře, Egle vyprávěla, že největší zvířata obývají moře a jmenují se velryby. Jenomže doposud si Oleg myslel, že velryby mají hladkou kůži. Oleg viděl ještě další spoustu kouzelných a nepochopitelných věcí, a

když uplynula asi tak hodina, kterou potřeboval na cestu do kajuty číslo čtyřicet čtyři, byl plný dojmů, ale jejich hromadění v něm vyvolávalo rozčarování z vlastní hlouposti, z toho, že se nedokázal vlastními silami v těch věcech vyznat a z toho, že Thomas nedošel ke korábu a nemůže mu říct, proč a co k čemu slouží, a to vedlo téměř až k nespravedlivému podráždění proti Thomasovi, jako kdyby tím, že zemřel, Olega podvedl.

Přede dveřmi s číslem čtyřicet čtyři dlouho postával, nemohl se rozhodnout je otevřít, i když dobře věděl, že tam nic zvláštního neuvidí. Dokonce chápal, proč. Matka i všichni ostatní sice říkali, že jeho otec zahynul při havárii korábu, že byl v motorovém úseku, kde se roztrhl reaktor, přesto měl neustále pocit, že jeho otec může být uvnitř, že poté, kdy už všichni odešli s myšlenkou, že zahynul, mohl se vzpamatovat a dostat se do kajuty a tam zmrznout. Oleg kdoví proč stále v otcovu smrt nevěřil, otec pro něho zůstal živ na korábu, kde stále nešťastný čekal. Možná že to pramenilo z vnitřního matčina přesvědčení, že je otec naživu. Bylo to blouznění, její nemoc, kterou pečlivě přede všemi skrývala, dokonce i před synem, i když syn o její nemoci dobře věděl.

Konečně se Oleg přinutil otevřít dveře. Uvnitř byla tma. Zdi byly natřeny obyčejnou barvou. Chvilí se zdržel, když musel zapálit pochoď, ani tak oči nedokázaly okamžitě přivyknout pološeru. Kajuta se skládala ze dvou místností. V první byl stůl, pohovka, tady přespával otec, v druhé místnosti žila matka se synem, s Olegem, s nemluvnětem.

Kajuta byla prázdná. Otec se sem nevrátil. Matka se mýlila.

Olega však čekalo jiné překvapení, jiné ohromení.

V malé místnůstce stála dětská postýlka. Hned mu bylo jasné, že tohle zařízení s rozepnutými visícími řemeny, celé měkoučké, jako kdyby viselo ve vzduchu, je určeno pro malé dítě. A docela nedávno, před malou chvílí, kdoví proč to udělali, dítě odtud odnesli, tolik při tom spěchali, že tu zapomněli jednu malou růžovou punčošku a chrastítka, pestrobarevné chrastítka. Oleg si ještě plně neuvědomil, že se v této rezervaci, kde se zastavil čas, setkal sám se sebou, zvedl chrastítka a zatřepal s nimi, a právě v tom okamžiku, kdy zaslechl jeho zvuk, ať to zní sebepodivněji, chrastítka poznal, vzpomněl si na koráb, na skutečnost tohoto světa, hlubší a skutečnější než je skutečnost osady a lesa. V běžném životě se nemůže člověk setkat sám se sebou. Věci někam zmizí a jestli něco z nich zůstane, pak se to stane památkou, suvenýrem. Ale tady visela u postele připevněná nedopitá láhev s mlékem, mléko bylo zmrz-

lé, ale bylo ho možno rozehrát a vypít. Po šestnácti letech se mohl vrátit a vypít je.

Když uviděl sám sebe, když se sám se sebou setkal, když si to setkání uvědomil a prožil je, začal hledat stopy po dvou dalších lidech, kteří byli tady, v prostoru zastaveného času, stopy po otci a matce.

Najít matku bylo jednodušší. Utíkala odtud s Olegem v náručí, proto se na její posteli uvnitř kajuty povaloval pomačkaný narychlo svlečený župan. Z pod postele vyčníval kousek boty. Na polštáři ležela kniha založená lístkem papíru. Oleg ji vzal opatrně do rukou, bál se, aby se nerozpadla jako ta rostlina v chodbě. Kniha však překonala mráz dokonale. Kniha se jmenovala „Běsi“ a napsal ji Dostojevskij. Byla to tlustá kniha, na záložce byly spěšně nahozeny vzorce, jeho matka pracovala v oblasti teoretické chemie. Oleg nikdy ještě knihu neviděl, protože tehdy si je nikdo z korábu nevzal, jméno Dostojevského slýchal často při hodinách tety Luisy, ale nenapadlo ho, že spisovatel může napsat tak rozsáhlou knihu. Vzal si knihu s sebou. Věděl, že ať bude cesta zpátky sebetěžší, že ji donese. A také ten lístek se vzorci. Pak chvíli uvažoval a položil do batohu i matčiny střevíce. Připadaly mu příliš úzké na její rozbité nohy, ale nevádí, jen ať je má.

Stopy po otci, i když byly prokazatelné a zcela zřejmé, na Olega tak nezapůsobily, jako setkání se sebou. Bylo to proto, že otec tu ve chvíli kdy koráb havaroval nebyl. Odešel dřív. A když odcházel do služby, uklidil po sobě, matka s Olegem tehdy ještě spali. Jeho otec byl pečlivý člověk, nesnášel nepořádek. Jeho knihy stály vyrovnané na polici za sklem, věci visely ve skříni ve zdi... Vzal odtud otcovu uniformu. Určitě ji na korábu nenosil, byla úplně nová, modrá, dvě hvězdičky na prsou a tenký zlatý proužek na úzkých kalhotách. Vytáhl ji ze skříně a přiložil si ji na sebe, uniforma mu byla poněkud velká. Oleg si ji tedy navlékl na svou bundu a tak mu teď byla trochu těsná, musel ještě trochu ohrnout rukávy. Dole si zahrnul kalhoty. Nebylo na tom nic špatného. Kdyby otec žil v osadě a chodil v téhle uniformě, určitě by občas Olegovi dovolil, aby si ji oblékl.

Ted' koráb patřil se vším všudy Olegovi. Dokonce i když se vrátí do lesa, bude se mu po korábu stále stýskat a potáhne ho to sem zpátky, tak, jak to sem vždycky táhlo Stařešinu a Thomase. Ani na tom nebylo nic špatného, znamenalo to Stařešinovo vítězství, který nechtěl, aby se ti, kdo vyrůstali v osadě, stali součástí lesa. Teprve tady Oleg s koneč-

nou platností pochopil, co měl Stařešina na mysli, a jeho slova získala svůj smysl, teprve tady je bylo možno pochopit.

Napadlo ho odklopit desku stolu, pod ní bylo na vnitřní straně zrcadlo. Dosud mohl Oleg spatřit svou podobu jenom v klidné hladině vody nebo v maličkém zrcátku, které Kristýna chránila jako nejcennější památku. Ve velkém zrcadle se však ještě nikdy neviděl. Když se na sebe díval, uvědomoval si rozdvojení své osoby, nebylo to nic nepřirozeného, vždyť tam, za otevřenými dveřmi byl před malou chvílí on, jednoroční Oleg, který dokonce ještě ani nedopil mléko. Ted' stojí před zrcadlem v otcově uniformě. Třebaže se v této chvíli otci ani v nejmenším nepodobal, protože měl tvář sežehnutou mrazem, ošlehanou větrem, byla na ní tmavá kůže s předčasnými vráskami od častého strádání a drsného podnebí. Přesto všechno vyrostl, vrátil se, oblékl si uniformu a stal se členem posádky korábu Pól.

V psacím stole našel otcův zápisník, polovina listů v něm byla prázdná, bylo to nejméně sto bílých listů, hotový poklad pro Stařešinu, bude moci děti učit, bude malovat na papír všelijaké věci, aby to všechno viděly a pochopily, protože až dorostou, určitě se budou muset ke korábu vrátit. Ještě tam našel několik velkých barevných obrázků, fotografií pozemských měst, rovněž ty vzal s sebou. Některé předměty nechápal, proto se jich nedotýkal, bylo mu jasné, že návrat do vesnice bude těžký. Jednu věc si ale vzal, protože mu bylo okamžitě jasné, k čemu slouží a věděl, jak bude Sergejev šťastný, jak bude šťastný Vajtkus, který mu tu věc maloval do mokré hlíny a častokrát mu opakoval: „Nikdy si neodpustím, že nikdo z nás nevzal paprskomet. Ani jediný člověk.“ „Zbytečně si to vyčítáš,“ říkal mu Stařešina, „k tomu by se člověk musel vrátit na můstek a tam byla smrtelná radiace.“ Jak se ukázalo, paprskomet ležel i na otcově stole.

Pažba Olegovi spolehlivě dosedla do dlaně, byla studená a těžká.

Aby zkontroloval, jestli je zbraň nabita, namířil ji na zeď a stiskl spoušť — z paprskometu vyletěl blesk a zeď opálil. Oleg přimhouřil oči, přesto se mu ještě chvíli před očima míhala světélka. Vyšel do chodby s paprskometem v rukou. Ted' už nebyl vládcem pouze korábu, ted' už nemusel mluvit s lesem jako prosebník se slovy — nechte nás žít...

V chodbě se Oleg na chvíli zastavil a uvažoval. Chtěl by jít do navigačního oddělení nebo do spojovacího úseku, ale rozumnější bude

vrátit se do skladu, protože jestli se sem Dick s Marianou vrátili, budou mít o něho obavy.

Rychle vykročil zpátky, ale sklad byl prázdný. Bylo patrné, že tu nikdo nepřišel. Co se dá dělat, půjdu je vzbudit. Navíc, co by si namlouval, chtěl se jim ukázat v uniformě kosmonauta, chtěl jim říct: „Vy všechno prospíte. Je nejvyšší čas letět ke hvězdám...“

Neuhasil pochodeň ani v osvětleném úseku chodby, tentokrát přešel hangárem napříč, cesta mu připadala kratší než včera, už si na koráb zvykl. Před ním bylo jasné světlo, vstupní otvor byl pootevřen. Zapomněli ho zavřít. I když tady to ani nevadilo, v takové výšce a ve sněhu jen sotva žijí nějaká zvířata, co by tu také dělala?

Oleg přimhouřil oči a chvíli tak stál, než přivykl slunečnímu světlu. Slunce stálo vysoko, noc už dávno minula. Otevřel oči a strnul hrůzou.

Po Dickovi a Marianě nebylo ani stopy, sníh a vítr stačily v noci zahladit jejich včerejší stopy, ležela tu netknutá plocha bez jediné skvrny.

„Hej!“ zavolal Oleg. Ne moc hlasitě. Leželo tu takové ticho, že bylo hrozné je narušit.

Vtom si Oleg všiml, že se něco, asi dvacet metrů od něj, v zakulaceném stínu korábu pohnulo.

Byl tam nízký nepříliš vysoký, povlovný sněhový kopeček. Bílé zvíře, které téměř splývalo se sněhem, zvíře podobající se ještěrce, jakou doposud nikdy neviděl, bylo huňaté a snad čtyři metry dlouhé. Opatrně, jako kdyby se bálo, že vyplaší svou kořist, tento malý kopeček rozhrabovalo. Oleg jako očarovaný sledoval zvíře a čekal, co se bude dít dál, nespojoval malou závěj s místem, kde přenocoval Dick s Marianou a dokonce i když tlapy zvířete rozhrabaly sníh a objevila se tmavá skvrna stanu, stál bez jediného hnutí.

V tom okamžiku se probudil Dick, ve spaní zaslechl, jak nad ním hrabe nějaké zvíře, jeho šestý smysl postřehl nebezpečí. Dick vytáhl nůž, vymrštil se ze stanu, avšak zapletl se do pokrývek.

Olegovi připadlo, že závěj najednou ožila, vzhůru se vymrštil sněhový sloup, který ožil v hromadě kůží, zvíře se ho ani trochu nepolekalo, naopak, když se přesvědčilo, že je na správné stopě, zmocnilo se tlapou s drápy hromádky kůží a pokoušelo se přitlačit ji k zemi, udusit ji, a při tom řvalo radostí ze své kořisti.

Dick, obyvatel lesa, nyní už připravený s nožem v ruce, odhadoval vzdálenost ke skoku, očima hledal zranitelné místo zvířete, kam by je mohl nožem zasáhnout, avšak Oleg, obyvatel korábu a syn mechanika měl v ruce paprskomet. Odtud shora, zdálky, nechtěl střílet, seskočil do sněhu a vrhl se ke zvířeti, zbraň tiskl v ruce. Když ho zvíře spatřilo, zvedlo tlamu a zařvalo, považovalo ho zřejmě za konkurenta a snažilo se ho zahnat a pak se v klidu vrhnout na Dicka, vtom se ale Oleg zastavil a pustil do vyceněné zvířecí tlamy dávku z paprskometu.

(18)

Když Dick s Marianou poobědvali, obcházeli koráb a shromažďovali u východu všechno, co měli vzít s sebou. Oleg zatím vystoupil až úplně nahoru do navigačního úseku. Chtěl vzít Dicka s sebou, ten ale nešel, byl spokojen s kořistí. Nešla ani Mariana, Oleg jí ukázal, kde bylo nemocniční oddělení, vybírala tu léky a nástroje, které jí popsala Egle. Museli spěchat, protože znovu začal padat sníh a citelně se ochladilo. Ještě den a nedostanou se z hor, sníh se bude sypat po mnoho dní a teplota klesne až pod padesát stupňů mrazu. A tak se Oleg ocitl v navigačním úseku sám.

Chvíli stál ohromen, obklopen přístroji v řídicím centru korábu, jehož stavba byla výsledkem nepředstavitelného činu miliónů mozků a tisíců let lidské civilizace. Ale Olega se nezmocnila ani hrůza, ani beznaděj. Věděl, že osada se pro něho stala teď nejvýše dočasným útočištěm na léta, dokud se jim koráb nestane skutečným domovem, dokud se v něm nevyznají natolik, aby za jeho pomoci mohli najít způsob, jak se spojit se Zemí. K tomu bude třeba, ti starší a tom snad tisíckrát mluvili, obnovit nouzové spojení. I když to nebude dnes, i když to bude za mnoho let, budou se to muset naučit. Oleg vstoupil do radiooddělení, protože Stařešina mu řekl, kde je třeba hledat příručky a informace o spojení, právě ty, kterým je nutno porozumět dříve, než zemře Stařešina a Sergejev, kteří mohou jemu, Olegovi, pomoci a tím pomoci těm, kdo přijdou po nich.

V radiooddělení bylo pološero. Olegovi chvíli trvalo než objevil tu správnou skříňku. Pak vytáhl příručky, byla jich spousta, neměl ponětí, které z nich jsou nejdůležitější. Přesto však věděl, že spíš vytáhne z ba-

tohu rnatčiny střevíce než tyto knihy. Chtěl s sebou vzít ještě nějaké drobnosti, nějaké nářadí, které by se jim mohlo hodit, ale bylo mu jasné, že to bude muset odložit na příště, až pochopí smysl těchto obrazovek a panelů. Když už byl přesvědčen, že toho víc nepobere, chystal se odejít...

Vtom jeho pozornost upoutalo slabé blikání v rohu panelu, bylo zpola zakryto křeslem pro operátora. Přistupoval k tomu místu opatrně, jako kdyby se blížil k neznámému zvířeti.

Na panelu se pravidelně rozsvěcelo zelené světélko. Rozsvěcelo se a zhasínalo.

Oleg se pokusil nahlédnout za panel, aby zjistil, proč se tak děje, ale nepodařilo se mu to. Usedl do operátorova křesla a začal mačkat knoflíky na panelu před sebou. Ani teď se nic nedělo. Světélko stále blikalo. Co to znamená? Proč je tu to světélko? Kdo ho tu nechal? Kdo ho potřebuje? Olegova ruka sáhla na páčku, která se bez odporu posunula vpravo. V té chvíli se za jemnou mřížkou vedle světélka ozval tichý lidský hlas:

„Hovoří Země..., Hovoří Země...“ Pak se ozvalo pískání do rytmu, jak blikalo světélko, pískání mělo nějaký nepochopitelný význam. Po chvíli hlas opakoval: „Hovoří Země..., Hovoří Země...“

Oleg ztratil pojem o čase. Stále čekal a čekal, až se znovu ozve ten hlas, kterému nemohl odpovědět, který ho však spojoval s budoucností, s chvílí, kdy mu odpovědět dokáže.

Do skutečnosti ho vrátilo zazvonění náramkových hodinek, která našel ve své kajutě Dick a které mu dal. Hodinky vydávaly tento signál každých patnáct minut. Třeba to tak mělo být, možná však, že byly rozbité.

Oleg vstal a řekl hlasu Země:

„Na shledanou.“

Zamířil k východu z korábu. Táhl s sebou půl batohu příruček, z nichž nerozuměl jedinému slovu.

Dick s Marianou ho už očekávali dole.

„Už jsem se za tebou chystal,“ řekl Dick. „Chceš tady snad zůstat napořád?“

„Zůstal bych tu,“ řekl Oleg. „Slyšel jsem, jak mluví Země.“

„Kde?“ zvolala Mariana.

„V radiooddělení.“

„Řekl jsi Zemi, že jsme tady?“

„Neuslyší nás. Je to nějaký automat. Spojení přece nefunguje. Copak jsi na to zapoměla?“

„Možná že teď začalo fungovat?“

„Nezačalo,“ řekl tiše Oleg. „Ale určitě fungovat bude.“

„Ty to zařídíš?“

„Podívej,“ řekl Oleg. „Tohle všechno jsou knihy. Prostuduju je.“

Dick se opovržlivě uchechtl.

„Dicku, prosím tě,“ začala prosit Mariana. „Jenom tam skočím a poslechnu si ten hlas. Bude to hned. Půjdeme spolu, ano?“

„Kdo má tohle všechno tahat?“ zavrčel Dick při pohledu na knihy. „Víš, kolik už je v průsmyku sněhu?“ Znovu se začal považovat za nejdůležitější osobu. U pasu mu trčela pažba paprskometu. Samostříl ale samozřejmě také nezahodil.

„Já to dověču,“ řekl Oleg a hodil batoh na sních. „Jdeme, Mariano. Abys ten hlas slyšela. Navíc jsem samozřejmě zapomněl na to nejdůležitější. Byl v nemocničním úseku malý mikroskop?“

„Byl,“ řekla Mariana. „Dokonce ne jenom jeden.“

„Dobře,“ řekl Dick. „Tak já půjdu s vámi.“

(19)

Všichni tři zapřažení do saní, je vlekli po svahu kotliny, pak po náhorní plošině, pak sestupovali dolů. Padal sních a bylo to nesmírně namáhavé. Zima jim ale nebyla. A měli spoustu jídla. Prázdné konzervy nevyhazovali.

Čtvrtý den, když sestupovali úžlabinou, kde tekla potok, zaslechli znovu známé mečení.

Koza ležela u vody pod skalním převisem.

„Ona tu na nás čekala!“ zvolala Mariana.

Koza tak zhubla, jako kdyby měla každou chvíli pojit. U břicha se jí tetelila tři chundelatá kůzlata a hledala cecíky.

Mariana rychle odhodila příkrývku na saních a začala hledat v batozích, čím by kozu nakrmila.

„Dej pozor, abys ji neotrávila,“ řekl Oleg. Koza mu připadala strašně krásná. Měl z ní radost. Skoro jako Mariana. Dokonce ani Dick se nezlobil, byl to spravedlivý člověk.

„Je dobrá, že přede mnou dokázala utéct,“ řekl. „Určitě bych ji zabil. Teď ji zapřáhneme.“

Zapřáhnout kozu se jim ovšem nepodařilo. Vzpouzela se a mečela tak, že se skály otřásaly, kůzlata navíc také nemlčela a brala se za svou matku.

A tak šli společně dál: Dick s Olegem táhli sáně, Mariana je vzadu přidržovala, aby se nepřevrhly, jako poslední šla koza s kůzlaty a loudila. Pořád by jenom žrala. Dokonce i když už sestoupili k lesu, kde byly houby a kořínky, stále vyžadovala kondenzované mléko, třebaže stejně jako její spolucestující neměla potuchy, že se ta bílá, sladká věc jmenuje právě takhle.

KONEC

Z ruského originálu Pereval, vydaného v časopisu Znanije-sila, Moskva
1980, přeložil Josef Týč.

Obálku s použitím kresby Jiřího Petráčka navrhl a graficky upravil
Jaroslav Faigl.

V roce 1984 vydalo Lidové nakladatelství, vydavatelství Svazu česko-
slovensko–sovětského přátelství, v edici Saturn jako svou 2108. publi-
kaci.

Náklad 73500 výtisků, 1. vydání

26-012-84